

ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Σειρά θεωρητικών και πρακτικών μελετών

ΑΛΒΑΝΙΚΗ
ΚΑΙ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

*Προβλήματα των αλβανοφώνων
κατά την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας*

Αθήνα 2003

ΑΛΒΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Προβλήματα των αλβανοφώνων
κατά την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας

ΕΠΕΑΕΚ - Γ' ΚΠΣ

Άξονας 1

Μέτρο 1. 1

**Ενέργεια 1. 1.1. Προγράμματα ένταξης των παιδιών με πολιτισμικές και γλωσσικές
ιδιαιτερότητες στο εκπαίδευτικό σύστημα**

Πρόγραμμα: «Εκπαίδευση Παλινοστούτων και Αλλοδαπών Μαθητών»

Χρηματοδότηση: Ευρωπαϊκή Ένωση - ΕΚΤ

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Φορέας παρακολούθησης: ΥΠΕΠΘ Ειδική Γραμματεία Π.Ο.Δ.Ε.

Ειδική Γραμματέας: Στ. Πριόβολου

Διεύθυνση Γ' ΚΠΣ

Φορέας υλοποίησης: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Επιτροπή Ερευνών

Τμήμα Φ.Π.Ψ.

Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής

Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου

Ιλίσια 15784

Τηλ.: 210-7277522

E-mail: info@keda.gr

Website: <http://www.keda.gr>

Επιστημονικός Υπεύθυνος: Θεόδωρος Παπακωνσταντίνου

Συγγραφική ομάδα: Αριστοτέλης Σπύρου

Εποπτεία διδακτικού υλικού: Μαρία-Λουίζα Μπορλόζ-Μάρκου

Γλωσσική επιμέλεια: Κλεοπάτρα Φάκλαρη

**Το βιβλίο «ΡΩΣΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ» δημιουργήθηκε στο ατελιέ
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ ΕΠΕ.**

Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία: ΒΙΒΛΙΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΑΕΠΕΕ

ISBN: 960-8468-54-X

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ Φ.Π.Ψ. - ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ
ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΑΛΒΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Προβλήματα των αλβανοφώνων
κατά την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας

Αθήνα 2003

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η συγγραφή των μελετών ‘Αλβανική και Νεοελληνική’ και ‘Ρωσική και Νεοελληνική’ ανατέθηκε σε δίγλωσσους επιστήμονες στο πλαίσιο του τομέα Β΄ (Διδακτικό Υλικό και Σχολικό Πρόγραμμα) του Προγράμματος Εκπαίδευσης Παλιννοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών. Φιλοδοξούν να παρουσιάσουν στους εκπαιδευτικούς βασικά χαρακτηριστικά της αλβανικής και της ρωσικής γλώσσας και να τους ενημερώσουν για ιδιαίτερες δυσκολίες στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας που είναι πιθανό να εμφανίσουν οι μαθητές που μιλούν τη μια ή την άλλη γλώσσα ως μητρική γλώσσα.

Μεταφορά γνώσεων από την πρώτη στη δεύτερη γλώσσα

Η αναγωγή σε προηγούμενες γλωσσομαθησιακές εμπειρίες και η μεταφορά δεξιοτήτων και γνώσεων από την πρώτη γλώσσα αποτελούν βασικό γνώρισμα της εκμάθησης μιας δεύτερης ή μιας ξένης γλώσσας.

Η αναφορά στις δομικές ιδιαιτερότητες της πρώτης γλώσσας και η αντιπαράβολή της με τη γλώσσα-στόχο συνδέονταν παλαιότερα κυρίως με την πρόβλεψη και την ανάλυση λαθών. Στην ακραία τους εκδοχή οι θέσεις της ‘αντιπαραβολικής ανάλυσης’, ότι δηλαδή οι διαφορές μεταξύ πρώτης και δεύτερης γλώσσας προκαλούν δυσκολίες και λάθη ενώ οι ομοιότητες διευκολύνουν τη μάθηση, δεν επαληθεύτηκαν, καθώς τα εμπειρικά δεδομένα ανέδειξαν μια σημαντικά πιο περίπλοκη σχέση επίδρασης. Είναι δυνατό μεν να προσδιοριστούν και να περιγραφούν αντικειμενικά δομικές αποκλίσεις ανάμεσα στην πρώτη γλώσσα και τη γλώσσα-στόχο, αλλά ποιες από αυτές επιδρούν πράγματι στην εκμάθηση της δεύτερης εξαρτάται από τις υποκειμενικές προϋποθέσεις του κάθε μαθητή, όπως το γνωστικό επίπεδο και τις γλωσσομαθησιακές εμπειρίες του.

Οι σύγχρονες θεωρήσεις του θέματος φαίνεται πάντως να συγκλίνουν στην άποψη ότι οι μεταφορές από την πρώτη γλώσσα δε δρουν ανεξάρτητα ή ανταγωνιστικά σε σχέση με τη γενική διαδικασία επικοινωνίας της δεύτερης γλώσσας, αλλά σε συνάρτηση με αυτήν, καθυστερώντας ή επιταχύνοντάς την, όχι όμως αλλάζοντας ριζικά την πορεία της.

Τα λάθη συνήθως δεν οφείλονται σε μια μόνο αιτία. Πολλές φορές μάλιστα είναι αδύνατο να ξεχωριστούν οι παρεμβολές, δηλαδή οι αρνητικές μεταφορές από την πρώτη γλώσσα, από τις γενικότερες ‘αναπτυξιακές’ δυσκολίες που

παρατηρούνται στους μαθητές μιας γλώσσας-στόχου ανεξάρτητα από την πρώτη τους γλώσσα αλλά και από τα προβλήματα που καμιά φορά δημιουργούν οι διδακτικές πρακτικές και το ίδιο το διδακτικό υλικό.

Για να υπάρχει μεταφορά, πρέπει να υφίσταται κάποια αντιστοιχία ή ομοιότητα ανάμεσα στη δομή της γλώσσας-στόχου και τη δομή της πρώτης του γλώσσας. Οι μεταφορές από την πρώτη γλώσσα δεν εμφανίζονται στον ίδιο βαθμό σε όλους τους τομείς της γλώσσας. Παρατηρούνται περισσότερο στην προφορά, το λεξιλόγιο και τη φρασεολογία, σε μικρότερο βαθμό στη σειρά των λέξεων, και ακόμα λιγότερο στη μορφολογία.

Οι μεταφορές μπορούν να πάρουν και απροσδόκητες μορφές, όπως την αποφυγή μιας δομής της γλώσσας-στόχου, η οποία απουσιάζει από την πρώτη γλώσσα, ή την αντικατάστασή της με μια άλλη πιο γνώριμη δομή της γλώσσας-στόχου. Αυτό συμβαίνει λ.χ. όταν ρωσόφωνοι, που δε διαθέτουν άρθρα στην πρώτη τους γλώσσα, χρησιμοποιούν κάποιο δεικτικό στη θέση του οριστικού άρθρου.

Αξιοποίηση του γλωσσικού υπόβαθρου στην εκμάθηση της δεύτερης γλώσσας

Εντούτοις η αφετηρία για τις συγκριτικές επισημάνσεις που προτείνουμε στους εκπαιδευτικούς είναι λίγο διαφορετική. Πέρα από την εκτίμηση των τομέων εκείνων στους οποίους είναι πιθανό να παρουσιαστούν ιδιαίτερες ή επίμονες δυσκολίες λόγω απόκλισης ανάμεσα στην πρώτη γλώσσα και τη γλώσσα-στόχο, μας ενδιαφέρει λιγότερο η πρόβλεψη παρεμβολών και περισσότερο η δημιουργία καλύτερων προϋποθέσεων για να μπορεί ο μαθητής να αξιοποιήσει θετικά την πρώτη γλώσσα για την εκμάθηση της δεύτερης.

Όπως μπορεί κανείς να συμπεράνει από το γεγονός ότι οι συγγενικές γλώσσες μαθαίνονται πιο γρήγορα απ' ό,τι οι δομικά απομακρυσμένες, ο εντοπισμός παρόμοιων δομών ανάμεσα στην πρώτη γλώσσα και τη γλώσσα-στόχο διευκολύνει τον αρχικό προσανατολισμό στο ξενόγλωσσο υλικό και επιταχύνει τα πρώτα στάδια μάθησης. Οι ομοιότητες μεταξύ των γλωσσών δεν αποτελούν διευκόλυνση μόνο - «δυνάμει» έστω - για την απόκτηση συνηθειών. Μπορούν παράλληλα να αξιοποιηθούν θετικά και για την κατανόηση και τη μνημονική αποθήκευση στοιχείων και δομών της δεύτερης γλώσσας. Η δυνατότητα αξιοποίησης της πρώτης γλώσσας εξαρτάται από το στάδιο ανάπτυξής της και το επίπεδο του επιγλωσσικού συλλογισμού. Ένα μικρό παιδί, που δεν έχει

αναπτύξει πλήρως τη μητρική του γλώσσα, εμφανίζει λιγότερα σημάδια μεταφοράς, ενώ ένας μαθητής μεγαλύτερης ηλικίας στηρίζεται στην πρώτη του γλώσσα ακόμα και όταν πρόκειται για μια γλώσσα δομικά πολύ διαφορετική από τη γλώσσα-στόχο, με ενδεχόμενο επακόλουθο να παρουσιάσει αρκετές παρεμβολές.

Εάν όμως το στάδιο ανάπτυξης της πρώτης γλώσσας αποτελεί αντικειμενικό παράγοντα που δεν μπορεί να επηρεαστεί άμεσα, κρίνουμε ότι είναι δυνατό να βελτιωθεί το επίπεδο επιγλωσσικού συλλογισμού στην τάξη. Οι συγκριτικές επισημάνσεις που ακολουθούν προσβλέπουν κυρίως σε αυτό το σκοπό. Άποψή μας ήταν ότι κάτω από την έντονη χρονική πίεση που υφίστανται τα παιδιά μεταναστών, παλιννοστούντων και προσφύγων, προκειμένου να προσαρμοστούν γλωσσικά στο ελληνικό σχολείο, επιβάλλεται για τον εκπαιδευτικό να εκμεταλλευτεί όσο γίνεται καλύτερα το γνωστικό και γλωσσικό υπόβαθρο των μαθητών του. Σε αυτό μπορεί να συμβάλει καθοδηγώντας τους κατάλληλα όταν προσπαθούν να συνδυάσουν δομές της γλώσσας-στόχου με αντίστοιχες δομές της πρώτης γλώσσας και παρέχοντάς τους γνώσεις που διευκολύνουν την αυτόνομη επεξεργασία γλωσσικών φαινομένων.

Η γνώση βασικών γνωρισμάτων της πρώτης γλώσσας του μαθητή ενδέχεται να βοηθήσει τον εκπαιδευτικό:

- να επιστήσει την προσοχή του μαθητή σε συγκρίσιμες δομές της πρώτης γλώσσας, εκεί που από μόνος του δεν κάνει το συνδυασμό και δυσκολεύεται να αντιληφθεί μια δομή
- να επιλέξει καλύτερα με ποιον τρόπο και σε σχέση με ποια γλωσσικά στοιχεία θα εισαγάγει ένα καινούριο φαινόμενο
- να εκτιμήσει πού χρειάζεται να επικεντρωθεί ιδιαίτερα κατά τη γλωσσική διδασκαλία και αντιθέτως πού είναι πιθανό να μη χρειαστεί ιδιαίτερη επιμονή εφόσον υπάρχει παράλληλη δομή στην πρώτη γλώσσα
- να αποφύγει μακροσκελείς γραμματικές εξηγήσεις χρησιμοποιώντας γνώριμους μεταγλωσσικούς όρους και εστιάζοντας σε γνώριμα στοιχεία.

Μαρία - Λουίζα Μπορλόζ - Μάρκου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
0. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
1. ΑΛΒΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ.....	11
2. ΦΩΝΗΤΙΚΟ ΚΑΙ ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΚΗΣ	14
3. ΤΟΝΙΣΜΟΣ	20
4. ΓΡΑΦΗ - ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΗ - ΟΡΘΟΕΠΕΙΑ	22
5. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ.....	25
6. ΑΡΙΘΜΟΣ.....	30
7. ΠΤΩΣΕΙΣ.....	33
8. ΕΠΙΘΕΤΑ	38
9. ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ.....	42
10. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ	45
11. ΡΗΜΑΤΑ.....	46
12. ΑΛΛΕΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ.....	65
13. ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ.....	69
ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΚΗΣ.....	80
Πρακτικό σύστημα μεταγλώττισης από τα αρχαία ελληνικά στα αλβανικά.....	90
Πρακτικό σύστημα μεταγλώττισης από τα νεοελληνικά στα αλβανικά.....	92
ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΟΡΩΝ	94
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	111
ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	115

0. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι σημειώσεις αυτές προορίζονται για τους δασκάλους που διδάσκουν σε αλβανόφωνους μαθητές των ελληνικών γυμνασίων και λυκείων. Γράφτηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος «Εκπαίδευση Παλινοστούντων και Αλλοδαπών Μαθητών», στο οποίο συνεργάζονται η Γενική Γραμματεία Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων με το Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής (Κε.Δ.Α.) του Παιδαγωγικού Τμήματος της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Επιστημονικός υπεύθυνος του προγράμματος είναι ο κύριος Γεώργιος Π. Μάρκου. Προηγήθηκαν μερικές διαλέξεις με την ομάδα εργασίας της κυρίας Μαρίας Μάρκου και ημερίδες με εκπαιδευτικούς σχολών όπου φοιτούν αλλοδαποί και παλινοστούντες μαθητές. Κατά τη διάρκεια των διαλέξεων και της ημερίδας τονίσθηκε η ανάγκη ενός εγχειριδίου όπου να συγκρίνονται τα συστήματα των δύο γλωσσών και οι αναπόφευκτες παρεμβολές στις συνθήκες της διγλωσσίας, προκειμένου να κατανοηθούν τα αίτια των κυριότερων λαθών που κάνουν οι Αλβανοί μαθητές κατά την εκμάθηση και τη χρήση της ΝΕ.

0.1 Αντικείμενο

Οι σημειώσεις παρέχουν μια συνοπτική περιγραφή των κυριότερων χαρακτηριστικών της αλβανικής γλώσσας, συγκρινόμενων με τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά της ΝΕ. Η σύγκριση γίνεται σε όλα τα επίπεδα (φωνητική-φωνολογία, μορφολογία, σύνταξη, λεξιλόγιο, πραγματολογία). Γίνονται επίσης επισημάνσεις (δια)πολιτισμικού χαρακτήρα.

1. ΑΛΒΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

1.1 Κοινά γενικά χαρακτηριστικά της αλβανικής και της ελληνικής

- Ινδοευρωπαϊκές γλώσσες. Τόσο η αλβανική όσο και η ελληνική αποτελούν ξεχωριστές ομάδες στην οικογένεια των ινδοευρωπαϊκών γλωσσών. Κάθε «ομάδα» αποτελείται από μία μόνο γλώσσα, την αλβανική και την ελληνική αντίστοιχα.
- Βαλκανικές γλώσσες. Η αλβανική και η ελληνική θεωρούνται οι αρχαιότε-

ρες γλώσσες της Βαλκανικής χερσονήσου. Και στις δύο γλώσσες παρατηρούνται κοινά γραμματικά φαινόμενα, που χαρακτηρίζουν τις περισσότερες βαλκανικές γλώσσες, όπως: τύποι μελλοντικών χρόνων (με το θα / do), εξαφάνιση του απαρεμφάτου στην ελληνική και εξασθένιση στην αλβ., επανάληψη του άμεσου αντικειμένου και στις δύο γλώσσες.

- Κλιτικές γλώσσες. Και οι δύο γλώσσες έχουν πλούσιο κλιτικό σύστημα τόσο στα ονόματα όσο και στα ρήματα (καταλήξεις που δηλώνουν γένος, αριθμό, πτώση, πρόσωπο, χρόνο, έγκλιση, φωνή κ.λπ.). Παρατηρούνται επίσης οι ίδιες τάσεις αναλυτικότητας (δήλωση των γραμματικών σχέσεων διά μέσου προθέσεων, άρθρων, συνδέσμων κ.λπ.).

1.2 Ελληνοαλβανικές γλωσσικές σχέσεις

Η αλβανική και η ελληνική έχουν αναπτύξει επιπλέον και άμεσες σχέσεις στην προϊστορική και στην ιστορική περίοδο. Αλβανολόγοι ερευνητές έχουν επισημάνει την παρουσία αρχαιοελληνικών δανείων στην αλβ. γλώσσα.

Λόγω της γειννίας και της παρουσίας της βυζαντινής διοίκησης αλλά και της Ελληνορθόδοξης Εκκλησίας περισσότερα είναι τα βυζαντινά, μεσαιωνικά και προπαντός τα ΝΕ δάνεια. Στο Αλβανικό Λεξικό της Αλβανικής Ακαδημίας (1984) αριθμούνται (μαζί με τα αλβανικά παράγωγά τους) περίπου 2600 λέξεις ελληνικής προέλευσης, που αποτελούν το 7,5 % του γενικού λεξιλογίου της αλβανικής.

Στην ελληνική υπάρχουν επίσης αρκετά αλβανικά δάνεια, που στις όμορες περιοχές είναι ιδιαίτερα σημαντικά. Έχουν όμως διαλεκτικό χαρακτήρα και δεν έχουν επεκταθεί σε όλο τον ελλαδικό χώρο. Λόγω της παρουσίας του αρβανίτικου στοιχείου στην Ελλάδα, έχουν διεισδύσει στη ΝΕ μερικές λέξεις (βλάμης, γκέκε, γκιόνης, γκιόσα, γκοριτσιά, γούβα, καρούτα, κοκορέτσι, κουραμάνα, κοπέλα, λιάπης, λούτσα, μαρκαλώ, μπάλιζα (είδος πουλιού), μπαμπέσης, μπέσα, μπας (και), πίπιζα, πλιάτσικο, σβέρκος, τσούπρα, φάρα, φλογέρα κ.λπ.) και ορισμένα παραγωγικά μορφήματα (-εσ-, -εζ-, -ιζ-) αλβανικής προέλευσης. Άφθονα είναι απεναντίας τα οικογενειακά ονόματα και τα τοπωνύμια (πβ. Βάρη, Βαριμπόμπη, Βάρκιζα, Βίλια, Γκούρα, Καλογρέζα, Κατσιμπάρδης, Κιάφα, Κίκιζα, Κούκης, Κλιάφας, Κρεκούκι, Κριεζής, Λιόπεσι, Λιόσια, Λιούμη, Μάδης, Μάζι, Μαλεβός, Μενίδι, Μπάρδης, Σούλι, Συμπάρδης, Τατόι κ.λπ.).

Στην αλβ. και τη ΝΕ υπάρχουν επίσης κοινά δάνεια από τρίτες γλώσσες.

Περισσότερα είναι τα τουρκικά· υπάρχουν επίσης ενετικά, σλαβικά, λατινικά και, βέβαια, τα πιο σύγχρονα αγγλικά, γαλλικά και ιταλικά.

1.3 Καταγωγή της αλβανικής

Υπάρχουν διάφορες θεωρίες για την καταγωγή της αλβ., από τις οποίες η εγκυρότερη είναι η ιλλυρική. Δεν υπάρχουν όμως ιλλυρικά γλωσσικά μνημεία που θα βοηθούσαν στην τεκμηρίωση της ιλλυρικής προέλευσης. Άλλες θεωρίες είναι εκείνη της θρακικής προέλευσης και της μικτής προέλευσης (ιλλυρικής και θρακικής).

1.4. Διάλεκτοι της αλβανικής

Η αλβ. διαιρείται σε δυο κύριες διαλέκτους: τη βορειοαλβανική διάλεκτο ή τη γκεκική, και τη νοτιοαλβανική διάλεκτο ή την τοσκική, που είναι και η βάση της κοινής αλβανικής. Ως διαχωριστική γραμμή μεταξύ των γεωγραφικών περιοχών των δύο διαλέκτων χρησιμεύει ο Σκούμπης ποταμός (Shkumbin) στην Κεντρική Αλβανία. Δεν υπάρχουν βαθιές διαφορές μεταξύ των δυο διαλέκτων που θα καθιστούσαν δύσκολη την επικοινωνία ενός βόρειου Αλβανού με έναν νότιο. Στην κοινή αλβανική υπάρχουν και αρκετά στοιχεία της γκεκικής διαλέκτου.

Στα αλβανικά σχολεία τα μαθήματα σήμερα διεξάγονται στην κοινή αλβανική, η οποία καθιερώθηκε στο Συνέδριο Ορθογραφίας της Αλβανικής Γλώσσας (20-25 Νοεμβρίου 1972), που έλυσε οριστικά το γλωσσικό ζήτημα στην Αλβανία. Η κοινή αλβανική είναι η γλωσσική μορφή που χρησιμοποιούν και οι Αλβανοί του Κοσόβου στην εκπαίδευση και στη διοίκηση.

1.5 Πρώτα γραπτά μνημεία της αλβανικής

Το πρώτο γραπτό μνημείο της αλβανικής είναι ένας τύπος βαπτίσεως ενσωματωμένος στο λατινικό κείμενο μιας εγκυκλίου του αρχιεπισκόπου Δυρραχίου Παύλου Αγγέλου. Η εγκύκλιος φέρει την ημερομηνία 8 Νοεμβρίου 1462. Το 1497 ο Γερμανός ιππότης Άρνολντ φον Χαρφ κατέγραψε για τις πρακτικές ανάγκες επικοινωνίας του 26 λέξεις, 8 φράσεις και μερικά αριθμητικά στην αλβανική γλώσσα. Τον 16^ο αιώνα γράφτηκε (με το ελληνικό αλφάβητο) ένα απόσπασμα από το Ευαγγέλιο κατά Ματθαίον.

2. ΦΩΝΗΤΙΚΟ ΚΑΙ ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΚΗΣ

2.1 Αλβανικό αλφάβητο και φωνητική αντιστοιχία

Γράμμα	Όνομα	Φωνητ. αξία	Παραδείγματα
A	a	[a]	ara [ˈara] «το χωράφι»
B	b	[b]	babi [ˈbabi] «μπαμπάς»
C	c	[ts]	eci [ˈetsi] «περπατώ»
Ç	ç	[tʃ] / [dʒ]	çel [ˈtʃel] «ανοίγω», çdo [dʒdo] «κάθε»
D	d	[d]	derë [ˈderə] «πόρτα»
Dh	dh	[ð]	dhomë [ˈðomə] «δωμάτιο»
E	e	[e]	enë [ˈenə] «αργείο»
Ë	ë	[ɛ], [ə] ¹	hënë [ˈhənə] «φεγγάρι»
F	f	[f]	fal [ˈfal] «χαρίζω»
G	g	[g]	gardh [ˈgarð] «φράχτης»
Gj	gj	[j]	Gjergj [ˈjerj] «Γεώργιος»
H	h	[h]	hedh [ˈhɛð] «ρίχνω, πετώ»
I	i	[i]	iriq [iˈric] «σκαντζόχοιρος»
J	j	[j] / [j̥]	jam [ˈjam] «είμαι», punoj [puˈnoj] «εργάζομαι»
K	k	[k]	keq [ˈkeɕ] «άσχημα»
L	l	[l]	liri [liˈri] «ελευθερία»
Ll	ll	[ɫ]	llambë [ˈɫambə] «φωτιστικό· λάμπα»
M	m	[m]	mësoj [mɛˈsoj] «μαθαίνω»
N	n	[n] / [ɲ]	ndihmoj [ndihˈmoj] «βοηθώ», ngjit [ˈɲjit] «κολλώ»
Nj	nj	[ɲ]	njomë [ˈɲomə] «χλωρός -ή -ό»
O	o	[o]	orë [ˈorə] «ώρα»
P	p	[p]	pres [ˈpres] «περιμένω· κόβω»
Q	q	[c]	qëroj [cəˈroj] «ξεφλοιδίζω· καθαρίζω»
R	r	[r]	raki [raˈki] «ρακί»
Rr	rr	[R]	rri [ˈRi] «κάθομαι»
S	s	[s] / [z]	spital [spiˈtal] «νοσοκομείο»
Sh	sh	[ʃ]	sharrë [ˈʃaRə] «πριόνι»
T	t	[t]	tren [ˈtren] «τρένο»
Th	th	[θ]	thith [ˈθiθ] «ροφώ»
U	u	[u]	ulem [ˈulem] «κάθομαι»
V	v	[v]	verë [ˈverə] «καλοκαίρι· κρασί»
X	x	[dz]	xixë [ˈdzidzə] «σπίθα»
Xh	xh	[dʒ]	xhaxha [dʒaˈdʒa] «θεός»
Y	y	[y]	ylber [yˈlber] «ουράνιο τόξο»
Z	z	[z]	zemër [ˈzemər] «καρδιά»
Zh	zh	[ʒ]	zhvishem [ˈʒviʃem] «γδύνομαι»

¹ [ɛ] τονισμένο, [ə] άτονο

2.2 Το αλβανικό αλφάβητο

A a, B b, C c, Ç ç, D d, Dh dh, E e, Ë ë, F f, G g, Gj gj, H h,
I i, J j, K k, L l, Ll ll, M m, N n, Nj nj, O o, P p, Q q, R r, Rr rr,
S s, Sh sh, T t, Th th, U u, V v, X x, Xh xh, Y y, Z z, Zh zh

Στο αλφάβητο της αλβανικής, καθώς βλέπουμε, υπολογίζονται ως ξεχωριστά γράμματα και τα δίψηφα dh, gj, ll, nj, rr, sh, th, xh, zh, καθώς και τα ç, ë με τα διακριτικά τους. Στο αλφάβητο καταγράφονται τα 36 φωνήματα της αλβανικής γλώσσας, τα γραφήματα της οποίας είναι λιγότερα. Υπολογίζονται δηλαδή καταχρηστικά ως ξεχωριστά γράμματα και οι προαναφερόμενοι συνδυασμοί δύο γραφημάτων. Το παρόν αλφάβητο της αλβανικής εισήχθη κατόπιν αποφάσεως του Συνεδρίου του Μοναστηρίου (14-22 Νοεμβρίου 1908), που είναι γνωστό ως το Συνέδριο του Αλβανικού Αλφάβητου.

Υπάρχει, λοιπόν, μια ουσιαστική διαφορά του αλβανικού αλφάβητου από το ελληνικό και από τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά αλφάβητα, στα οποία καταγράφεται το γραφηματικό σύστημα των αντίστοιχων γλωσσών σε αντιδιαστολή προς το αλβανικό, το οποίο απεικονίζει το φωνηματικό σύστημα της γλώσσας αυτής.

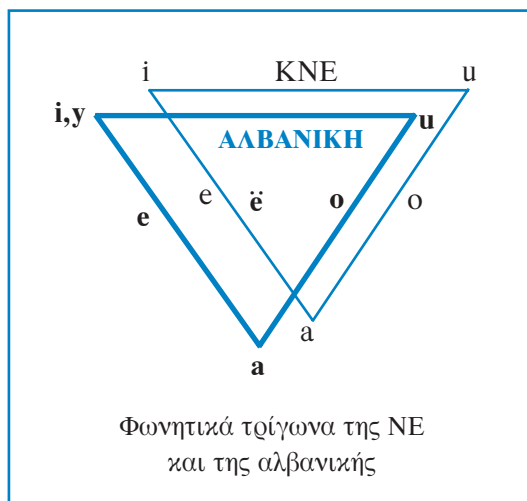
2.3 Φωνηεντικό σύστημα της αλβανικής και της ΝΕ

Φωνηεντικά φωνήματα της αλβ.: /a/, /o/, /u/, /i/, /y/, /e/, /ë/.

Φωνηεντικά φωνήματα της ΝΕ: /a/, /o/, /u/, /i/, /e/.

Από τη σύγκριση προκύπτει ότι η αλβ. διαθέτει, εκτός από τα 5 αντίστοιχα φωνήεντα της ΝΕ, και δύο επιπλέον φωνήεντα: το οπίσθιο χειλικό /y/ και το μεσαίο /ë/.

Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχει καμία δυσκολία για τους αλβανόφωνους μαθητές ως προς την προφορά των φωνηέντων της ΝΕ.

Δυσκολίες μπορούν να διαπιστωθούν στην προσαρμογή του φωνητικού οργάνου για τη σωστή προφορά των φωνηέντων. Τα φωνήεντα της αλβανικής τείνουν να είναι πιο πρόσθια και πιο ανοικτά από τα αντίστοιχα της ΝΕ (βλ. σχήμα).

2.4 Συμφωνικά συστήματα της αλβανικής και της ΝΕ

Συμφωνικά φωνήματα της αλβ.: /p/, /b/, /f/, /v/, /t/, /d/, /θ/, /ð/, /s/, /z/, /š/, /ž/, /ts/, /dz/, /tš/, /dž/, /q/, /ɟ/, /j/, /k/, /g/, /h/, /l/, /ll/, /m/, /n/, /ñ/, /r/, /R/.

Συμφωνικά φωνήματα της ΝΕ: /p/, /b/, /f/, /v/, /t/, /d/, /θ/, /ð/, /s/, /z/, /ts/, /dz/, /k/, /g/, /ɣ/, /χ/, /l/, /m/, /n/, /r/.

2.5 Πίνακας συμφώνων της αλβανικής

		ΣΤΙΓΜΙΑΙΑ		ΕΞΑΚΟΛΟΥΘ.		ΕΡΡ.
		ΑΗΧΑ	ΗΧΗΡΑ	ΑΗΧΑ	ΗΧΗΡΑ	
ΧΕΙΛΙΚΑ	ΔΙΧΕΙΛΙΚΑ ΧΕΙΛΟΔΟΝΤΙΚΑ	/p/	/b/	/f/	/v/	/m/
ΟΔΟΝΤΙΚΑ	ΜΕΣΟΔΟΝΤΙΚΑ ΓΛΩΣΣΟΔΟΝΤΙΚΑ	/t/	/d/	/θ/	/ð/	
ΦΑΤΝΙΑΚΑ	ΑΠΛΑ ΠΑΧΙΑ			/s/	/z/	/n/
				/š/	/ž/	
ΠΡΟΣΤΡΙΒΗ	ΑΠΛΑ ΠΑΧΙΑ	/ts/	/dz/			
		/tš/	/dž/			
ΡΑΧΙΑΙΑ	ΥΠΕΡΩΙΚΑ ΟΥΡΑΝΙΚΑ	/k/	/g/		/j/	/ñ/
		/c/	/ɟ/			
ΓΛΩΣΣΙΔΙΚΟ				/h/		
ΑΚΡΟΓΛΩΣΣΙΚΑ	ΦΑΤΝΙΑΚΟ ΟΥΡΑΝΙΚΟ ΠΑΛΛΟΜΕΝΑ				/l/ /ʎ/ /R/	

2.6 Πίνακας συμφώνων της νεοελληνικής

		ΣΤΙΓΜΙΑΙΑ		ΕΞΑΚΟΛΟΥΘ.		ΕΡΡ.
		ΑΗΧΑ	ΗΧΗΡΑ	ΑΗΧΑ	ΗΧΗΡΑ	
ΧΕΙΛΙΚΑ	ΔΙΧΕΙΛΙΚΑ ΧΕΙΛΟΔΟΝΤΙΚΑ	/p/	/b/	/f/	/v/	/m/
ΟΔΟΝΤΙΚΑ	ΜΕΣΟΔΟΝΤΙΚΑ ΓΛΩΣΣΟΔΟΝΤΙΚΑ	/t/	/d/	/θ/	/ð/	
ΦΑΤΝΙΑΚΑ				/s/	/z/	/n/
ΠΡΟΣΤΡΙΒΗ		/ts/	/dz/			
ΡΑΧΙΑΙΑ	ΥΠΕΡΩΙΚΑ	/k/	/g/	/x/	/j/	
	ΟΥΡΑΝΙΚΑ	[c]	[j]	[ç]	[j]	[ɲ]
ΑΚΡΟΓΛΩΣΣΙΚΑ	ΦΑΤΝΙΑΚΟ ΟΥΡΑΝΙΚΟ ΠΑΛΛΟΜΕΝΟ				/l/ [ɸ] /r/	

2.7 Σύγκριση του καταλόγου συμφώνων

Από τη σύγκριση των συμφωνικών συστημάτων των δύο γλωσσών προκύπτει ότι:

- 1) Η αλβ. έχει περισσότερα συμφωνικά φωνήματα (29) από τη νέα ελληνική (21).
- 2) Μερικά συμφωνικά φωνήματα της αλβ. στη νέα ελληνική εμφανίζονται ως αλλόφωνα ([c], [j], [ɲ], [ɸ]). Στον πίνακα παρουσιάζονται μέσα σε αγκυλωτές παρενθέσεις [].

2.8 Διακριτικές διαφορές

2.8.1 Συμφωνικά φωνήματα της αλβ. που δεν αντιστοιχούν σε κανένα σύμφωνο της νέας ελληνικής είναι:

- 1) Τα γλωσσοφατνιακά (/š/, /ž/).
- 2) Τα οδοντογλωσσοφατνιακά (/tš/, /dž/).
- 3) Το ισχυρό παλλόμενο ([R]).

2.8.2 Συμφωνικά φωνήματα της νέας ελληνικής που δεν αντιστοιχούν σε κανένα σύμφωνο της αλβ. είναι:

- 1) Τα εξακολουθητικά ραχιαία υπερωικά (/x/, /ɣ/).
- 2) Τα εξακολουθητικά ραχιαία ουρανικά ([ç], [j]).

2.8.3 Το ουρανικό [j] της νέας ελληνικής είναι σύμφωνο ηχηρό, ενώ το αντίστοιχο της αλβ. είναι ημίφωνο.

2.8.4 Πρόγνωση λάθους

Το εξακολουθητικό [j] της ΝΕ ερμηνεύεται ως στιγμιαίο [j].

Π.χ. η λέξη γυναίκα γράφεται σωστά, αλλά προφέρεται ως *[ji'neka].

Επίσης γύρω *[jiro]

γυρίζω *[ji'rizo].

2.9 Ερμηνεία εξακολουθητικού [ç] ως στιγμιαίου [c]

2.9.1 Το εξακολουθητικό [ç] ερμηνεύεται ως στιγμιαίο [c] και εμφανίζεται ως τέτοιο και στο γραπτό λόγο.

*έκει (αντί έχει)

*όκι (αντί όχι)

*καίρομαι (αντί χαίρομαι)

*κέρι (αντί χέρι)

*Κίος (αντί Χίος)

2.10 Ερμηνεία εξακολουθητικού [x] ως στιγμιαίου [k]

2.10.1 Το εξακολουθητικό [x] ερμηνεύεται ως στιγμιαίο [k] και εμφανίζεται ως τέτοιο και στο γραπτό λόγο.

*έκω (αντί έχω)

*κορεύω (αντί χορεύω)

*κωρίζω (αντί χωρίζω)

2.11 Λάθη κατά την προσπάθεια κατάκτησης της σωστής προφοράς

2.11.1 Τάση για προφορά και γραφή εξακολουθητικού ([x], [ç]) σε θέση στιγμιαίου ([k], [c]).

*χαιρός (αντί καιρός)

*χέρμα (αντί κέρμα)

*χιμάς (αντί κιμάς)

2.12 Ασκήσεις σωστής προφοράς των ελληνικών [x], [ç], [γ], [j]

2.12.1 Διαφοροποίηση των ελληνικών υπερωικών

Προφέρουμε το [x] όπως το [k], χωρίς όμως να κλείσουμε το εμπόδιο. Απλώς αφήνουμε τον αέρα να περάσει από το δημιουργημένο εμπόδιο. Έτσι, από στιγμιαίο, θα παράγουμε ένα εξακολουθητικό σύμφωνο. Το ελληνικό [j] το προφέρουμε όπως το αλβανικό [j], χωρίς όμως να κλείσουμε το εμπόδιο. Αφήνουμε κι εδώ τον αέρα να περάσει από το εμπόδιο. Αντί για στιγμιαίο θα παραχθεί ένα εξακολουθητικό σύμφωνο.

2.12.2 Διαφοροποίηση των ελληνικών ουρανικών

Προφέρουμε το [ç] όπως το [c], χωρίς όμως να κλείσουμε το εμπόδιο. Απλώς αφήνουμε τον αέρα να περάσει από το δημιουργημένο εμπόδιο. Έτσι, από στιγμιαίο, θα παράγουμε ένα εξακολουθητικό σύμφωνο. Το ελληνικό [γ] το προφέρουμε όπως το αλβανικό [g], χωρίς εν τούτοις να κλείσουμε το εμπόδιο. Αφήνουμε κι εδώ τον αέρα να περάσει με δυσκολία από το εμπόδιο (ως τριβόμενο). Αντί για στιγμιαίο, θα παραχθεί ένα εξακολουθητικό σύμφωνο.

2.13 Παρεμβολές σε αντίθετη κατεύθυνση

2.13.1 Γενικά

Μπορεί να υπάρχει επίσης παρεμβολή σε αντίθετη κατεύθυνση. Παρόμοια φωνήματα της αλβ. και της ελληνικής μπορούν να αλλάξουν θέση στα αντίστοιχα φωνηματικά συστήματα κατά τη χρήση τους.

Π.χ. μπορεί να εμφανιστεί ένα [χ] στην αλβ. (χαρ «ανοίγω», αντί για har), ενώ στην ελληνική να εμφανιστεί ένα γλωσσιδικό [h], που είναι στην ουσία απλώς δασύτητα (hάνω αντί για χάνω).

2.13.2 Το θεματικό σύμφωνο του ρήματος της ΝΕ επηρεάζεται από το φωνήεν της κατάληξης. Έτσι, στο ρήμα έχω το -χ- του θέματος προφέρεται

άλλοτε ως [x] και άλλοτε ως [ç], ανάλογα με την ιδιότητα του φωνήεντος που έπεται (πρόσθιο ή οπίσθιο). Στην αλβ. το θεματικό σύμφωνο παραμένει αμετάβλητο.

2.13.3 Πρόγνωση λάθους

Τάση για ομοιομορφία σ' ολόκληρο το παράδειγμα κλίσης. Στη θέση του ραχιαίου [x] πραγματώνεται το ουρανικό [ç]. Π.χ.: *είχια, είχες, είχε, *είχιαμε, *είχιατε, *είχαν

3. ΤΟΝΙΣΜΟΣ

3.1 Χαρακτήρας τόνου

Υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ της αλβ. και της ΝΕ ως προς τη θέση και το χαρακτήρα του τόνου.

Ο τόνος στην αλβ. είναι σταθερός (με ελάχιστες μόνο εξαιρέσεις).

Ο τόνος στη ΝΕ είναι κινητός.

3.2 Θέση τόνου

3.2.1 Στην αλβ. οι λέξεις τείνουν να τονίζονται στην παραλήγουσα.

djali «το αγόρι», vajza «το κορίτσι», kali «το άλογο», qeni «ο σκύλος», qyteti «η πόλη», njeriu «ο άνθρωπος»

3.2.2 Στην ελληνική ο τόνος είναι ελεύθερος.

vajzë «κορίτσι», vajzave «των κοριτσιών», kuajne «των αλόγων», qenve «των σκύλων», det «θάλασσα», deteve «των θαλασσών», njeri «άνθρωπος», njerëzve «των ανθρώπων»

3.2.3 Πρόγνωση λάθους

3.2.3.1 Προπαροξύτονες λέξεις της ΝΕ τείνουν να προφέρονται ως παροξύτονες από τους αλβανόφωνους μαθητές.

<u>Λέξη</u>	<u>Λάθος προφορά</u>
κόκκινο	*[ko 'cino]
μέγαρο	*[me 'garo]
όρεξη	*[o 'reksi]
ρόπαλο	*[ro 'palo]
τίποτα	*[ti 'pota]
Τίρανα	*[ti 'rana]
Σύνταγμα	*[sin 'tagma]
Πέραμα	*[pe 'rama]

3.2.3.2 Τάση για μη μεταβολή του τόνου στις πλάγιες πτώσεις, ιδιαίτερα στη γενική ενικού και πληθυντικού. Είναι ένα φαινόμενο που συμβαίνει και σε άλλους ελληνομαθείς, καθώς και στους ίδιους τους Έλληνες. Π.χ.:

<u>Ονομαστική</u>	<u>Γενική Ενικού</u>	<u>Γενική Πληθυντικού</u>
θάλασσα	θάλασσας	*θάλασσων
χέρι	*χέρι	*χέριων
κορίτσι	*κορίτσι	*κορίτσιων
άλογο	*άλογου	*άλογων

3.3 Δυναμικότητα τόνου

Ο τόνος στην αλβ. είναι πιο δυναμικός συγκριτικά με τη ΝΕ. Υπάρχει δηλαδή πιο έντονη δραστηριότητα κατά την άρθρωση. Τα φωνητήρια όργανα είναι πιο ανοιχτά στην προφορά της αλβ. και χρειάζεται περισσότερο ποσόν αέρος και μεγαλύτερη συμμετοχή των αναπνευστικών οργάνων για την άρθρωση των φωνημάτων.

Οι Αλβανοί μιλούν γενικώς πιο δυνατά από τους Έλληνες.

4. ΓΡΑΦΗ - ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΗ - ΟΡΘΟΕΠΕΙΑ

4.1 Διαφορές στην ορθογραφία

4.1.1 Γενικά

Υπάρχει σημαντική διαφορά στην ορθογραφία των δύο γλωσσών. Η ορθογραφία της ΝΕ, παρά τη μεταρρύθμισή της, έχει συντηρητικό χαρακτήρα, ενώ η αλβ. ορθογραφία στηρίζεται γενικώς στην αντιστοιχία ενός φωνήματος με ένα γράφημα. (Η σχετική βιβλιογραφία κάνει λόγο για εφαρμογή της φωνητικής αρχής στην αλβανική ορθογραφία, γράφονται δηλαδή τόσα γράμματα, όσοι είναι και οι «ήχοι» που ακούγονται.)

4.2 Πρόγνωση λαθών

4.2.1 Τα γράμματα ξ και ψ της ελληνικής μπορούν να εμφανιστούν κατά το «φωνητικό» πρότυπο ορθογραφίας ως **κσ** και **πσ** αντίστοιχα.

4.2.2 Χρήση ενός μόνο γραφήματος εκεί που παραδοσιακά χρησιμοποιείται άλλο γράφημα με την ίδια φωνητική αξία. Γνωστά λάθη και για τους Έλληνες μαθητές, που στους αλβανόφωνους ενισχύονται λόγω της πίεσης της αλβανικής ορθογραφίας (γράφεται ι αντί για η, υ, οι, ει· ε αντί για αι· ο αντί για ω).

4.2.3 Λάθη κατά την προσπάθεια κατάκτησης των κανόνων

Εμφάνιση ενός άλλου γραφήματος εκεί που αναμένεται το σωστό γράφημα (π.χ. *γράφει, *εγγύα, *πράσιπε).

4.3 Διακριτικά σημεία

4.3.1 Έλλειψη προσωδιακών διακριτικών σημείων στην αλβανική

Στην αλβ. δεν υπάρχουν διακριτικά σημεία που να αναφέρονται στην προσωδία. Ο τόνος δε σημειώνεται.

Επάνω στο **i** τίθεται μια τελεία.

4.3.2 Πρόγνωση λαθών

4.3.2.1 Έλλειψη τόνου στη γραφή.

4.3.2.2 Εμφάνιση τελείας στο ελληνικό ι.

4.3.2.3 Σημείωση της τελείας ως τόνου (i).

4.4 Άνω τελεία

4.4.1 Η άνω τελεία της ελληνικής δεν υπάρχει ως σημείο στίξης στην αλβ. Αντί γι' αυτή χρησιμοποιείται το ημίκολλο, που στην ελληνική είναι ερωτηματικό.

4.4.2 Πρόγνωση λάθους

Χρήση ερωτηματικού ως άνω τελείας.

4.5 Ερωτηματικό

4.5.1 Ως ερωτηματικό στην αλβ. χρησιμοποιείται αυτό των άλλων ευρωπαϊκών γλωσσών (?).

4.5.2 Πρόγνωση λάθους

Ερμηνεία του ελληνικού ερωτηματικού ως ημικόλλου (ελληνικής άνω τελείας).

4.6 Χρήση κεφαλαίων

Στην αλβ. τα κεφαλαία γράμματα δε χρησιμοποιούνται τόσο συχνά όπως στη ΝΕ.

4.6.1 Δε γράφονται με κεφαλαίο:

- τα ονόματα των μηνών (janar «Ιανουάριος», shkurt «Φεβρουάριος», mars «Μάρτιος», prill «Απρίλιος», maj «Μάιος», qershor «Ιούνιος», korrik «Ιούλιος», gusht «Αύγουστος», shtator «Σεπτέμβριος», tetor «Οκτώβριος», nëntor «Νοέμβριος», dhjetor «Δεκέμβριος»)
- τα ονόματα των ημερών της εβδομάδας (e hënë «Δευτέρα», e martë «Τρίτη», e mërkurë «Τετάρτη», e enjte «Πέμπτη», e premte «Παρασκευή», e shtunë «Σάββατο», e diel «Κυριακή»)
- τα ονόματα των θρησκευτικών εορτών (krishtlindjet «τα Χριστούγεννα», pashkët «το Πάσχα», karnavalet «οι Απόκριες»)
- τα ονόματα των γεωλογικών και ιστορικών εποχών και των θρησκευμάτων (jurasiku «ο Ιουράσιος», mesjeta «ο Μεσαίωνας», krishterimi «ο Χριστιανισμός»)

- τα εθνικά ονόματα και τα ονόματα κατοίκων μιας πόλης ή περιοχής (shqiptar «Αλβανός», grek «Έλληνας», italian «Ιταλός», amerikan «Αμερικανός», athinas «Αθηναίος», selanikas «Σαλονικιός», banor i Patrës «Πατρινός», banor i Kallamatës «Καλαματιανός», banor i Janinës «Γιαννιώτης»)
- τα ονόματα των επιστημών, των σχολικών μαθημάτων και των γλωσσών (matematika «τα Μαθηματικά», fizika «η Φυσική», letërsia «η Λογοτεχνία», historia «η Ιστορία», gjeografia «η Γεωγραφία», shqipja «τα Αλβανικά», greqishtja, «τα Ελληνικά», anglishtja «τα Αγγλικά», frëngjishtja «τα Γαλλικά»)
- τα ονόματα των ρηματικών εγκλίσεων και χρόνων (dëftore «Οριστική», lidhore «Υποτακτική», urdhërore «Προστακτική», e tashme «Ενεστώτας», e pakryer «Παρατατικός», e kryer e thjeshtë «Αόριστος», e kryer «Παρακείμενος»).

Σημείωση: Σε ορισμένες πρόσφατες ελληνικές εκδόσεις τα ονόματα των γλωσσών, των ρηματικών εγκλίσεων και χρόνων εμφανίζονται με πεζό το αρχικό τους γράμμα. Αυτό αποτελεί προφανή τάση ορθογραφίας, την οποία ενστερνιζόμαστε και στον παρόν εγχειρίδιο.

4.7 Παρεμβολές στην ανάγνωση

4.7.1 Τάση για μη έρρινη προφορά των μπ, ντ, γκ, γγ

Η προφορά αυτή πάντως τείνει να γενικεύεται στους ίδιους τους Έλληνες μαθητές, αποτελώντας ταυτοχρόνως ένα διακριτικό χαρακτηριστικό του αθηναϊκού ιδιώματος. Π.χ.:

κουμπώνω	[ku´bono]
αντί	[a´di]
πέντε	[´pede]
αγάθι	[a´gathi]
καγκουρό	[kagu´ro]
φεγγάρι	[fe´gari]

4.7.2 Ο σπουδαστής θέτει αντιστοιχία μεταξύ ενός γράμματος και ενός φθόγγου. Κάθε γράμμα κατέχει γι' αυτόν μόνο μια φωνητική αξία.

4.7.3 Πρόγνωση λάθους

Ραχιαία προφορά των γραμμάτων χ, γ, κ και του γκ προ των γραμμάτων που αποδίδουν τα πρόσθια φωνήεντα. Π.χ.:

χαίρομαι	['xerome] (επίσης ['herome])
γέρος	['geros] (επίσης ['Jeros])
κερί	[ke 'ri]
φέγγει	['fegi]

5. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

5.1 Οριστικά άρθρα στην αλβανική και στη ΝΕ

Η κατηγορία της οριστικότητας στη ΝΕ και στις περισσότερες ευρωπαϊκές γλώσσες δηλώνεται μέσω του προτιθέμενου οριστικού άρθρου. Στην αλβ. (και σε ελάχιστες άλλες γλώσσες, όπως βουλγαρική, ρουμανική, δανική) το οριστικό άρθρο είναι από δομικής άποψης μια οριστική κατάληξη ενσωματωμένη στο θέμα της λέξης, δεν αποτελεί, δηλαδή, ξεχωριστή λέξη, όπως στην ελληνική και σε άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες (το άρθρο δεν είναι ανεξάρτητη λέξη ούτε τίθεται προ του ουσιαστικού, όπως στο ελληνικό παράδειγμα το παιδί, αλλά τίθεται μετά το ουσιαστικό και είναι αναπόσπαστο μέρος του μορφολογικού θέματος· σύμφωνα με το πρότυπο αυτό, ας φανταστούμε την ελληνική με μια υποτιθέμενη οριστική μορφή *παιδίτο «το παιδί»).

Τα οριστικά άρθρα στην αλβ., όπως και στη ΝΕ, διαφέρουν σύμφωνα με τα γένη.

Η ενσωμάτωση του οριστικού άρθρου στο θέμα της αόριστης μορφής έχει ως αποτέλεσμα το διπλό παράδειγμα κλίσης, αόριστο και οριστικό (lakim i pashqar και lakim i shqar). Υπάρχει, δηλαδή, ξεχωριστός τύπος ονομαστικής για την αόριστη μορφή (trajtë e pashqar) και ξεχωριστός για την οριστική (trajtë e shqar).

5.2 Γένη στην αλβανική και στη ΝΕ

Και η αλβ. και η ΝΕ έχουν τρία γένη: αρσενικό, θηλυκό και ουδέτερο. Στην αλβ. όμως το αίσθημα του ουδέτερου γένους παρουσιάζεται εξασθενημένο και

περιορισμένο σε μερικά μόνο ουσιαστικά και στα λεγόμενα ρηματικά ουσιαστικά. Δεν υπάρχουν προσδιορισμοί (επίθετα, αντωνυμίες, αριθμητικά) στο ουδέτερο γένος. Άρα, μπορούμε στην πράξη να μιλάμε για δύο μόνο γένη.

5.3 Δείκτες αόριστης μορφής

Τα ουσιαστικά που στην αόριστη μορφή τους λήγουν σε σύμφωνο είναι συνήθως αρσενικά (π.χ. kanal [ka'nal] «κανάλι», mur [mur] «τοίχος», vend [vend] «χώρα», ekuator [ekua'tor] «ισημερινός» κ.λπ.).

Τα ουσιαστικά που στην αόριστη μορφή τους λήγουν σε φωνήεν είναι συνήθως θηλυκά (π.χ. nënë ['nɛnɐ] «μητέρα», vajzë ['vajzɐ] «κοπέλα», Greqi [gre'ci] «Ελλάδα», Athinë [a'θinɐ] «Αθηνά», Shqipëri [ʃcipɐ'ri] «Αλβανία», Tiranë [ti'ranɐ] «Τίρανα» κ.λπ.).

5.4 Δείκτες οριστικής μορφής

Δείκτης της οριστικής μορφής (και του γένους) στην αλβ. είναι η οριστική κατάληξη (mbaresa e shquarsisë). Ανάλογα με την κατάληξη, γίνεται και η κατάταξη σε ομάδες κλίσης. Υπάρχουν τρεις κλίσεις. Στην Α' κλίση κατατάσσονται τα αρσενικά ουσιαστικά που παίρνουν την οριστική κατάληξη -i. Στην Β' κλίση κατατάσσονται τα αρσενικά ουσιαστικά που παίρνουν την οριστική κατάληξη -u. Ενώ στην Γ' κλίση κατατάσσονται τα θηλυκά ουσιαστικά που παίρνουν την οριστική κατάληξη -a/-ja. Υπάρχει και μια τέταρτη κλίση των ουδέτερων ουσιαστικών, που φαίνονται μάλλον σαν ανώμαλα ουσιαστικά (με την οριστική κατάληξη -t, -të).

Παραδείγματα:

Αρσενικά

-i, -u mal ~ mali ['mali] βουνό ~ το βουνό, djalë ~ djali ['djali] αγόρι ~ το αγόρι, breg ~ bregu ['bregu] ακτή ~ η ακτή, njeri ~ njeriu [ne'riu] άνθρωπος ~ ο άνθρωπος

Θηλυκά

-a (-ja) fushë ~ fusha ['fufa] κάμπος ~ ο κάμπος, lule ~ lulja ['lulja] λουλούδι ~ το λουλούδι

Ουδέτερα

-t (-it, -të) ujë ~ ujët [' ujë̯t] νερό ~ το νερό, të punuar ~ të punuarit [tɛ̯pɯ̯ ' nuarit]
 «εργάζεσθαι» ~ «το εργάζεσθαι», të zi ~ të zitë [tɛ̯ ' zitɛ̯] μαυρίλα ~ η μαυ-
 ρίλα

5.5 Συνοπτικός πίνακας γραμματικών δεικτών αόριστης και οριστικής μορφής των ουσιαστικών στην αλβανική

ΕΝΙΚΟΣ								
	ΑΡΣΕΝΙΚΑ				ΘΗΛΥΚΑ		ΟΥΔΕΤΕΡΑ	
	Α΄ ΚΛΙΣΗ		Β΄ ΚΛΙΣΗ		Γ΄ ΚΛΙΣΗ		Δ΄ ΚΛΙΣΗ	
	Αόριστη	Οριστική	Αόριστη	Οριστική	Αόριστη	Οριστική	Αόριστη	Οριστική
Ονομ.	-lë-/Ø-	-i	-Ø-	-u	-lë-/le-	-(j)a	-ë-/Ø-	-(ë)t(ë)
Γενική	-i-	-t	-u-	-t	-(j)e-	-s	-i-	-t
Αιτιατ.	-lë-/Ø-	-in	-Ø-	-(i/u)n	-ë-/e-	-n	-ë-/Ø-	-(ë)t(ë)
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ								
Ονομ.	-a-/e-/		-a-/e-/		-a-/e-/		Λείπει	
Αιτιατ.	-ë-/Ø- κ.λπ.	-t(ë)	-ë-/Ø- κ.λπ.	-(i)t(ë)	-ë-/Ø- κ.λπ.	-t(ë)		
Γενική	-lsh-	-ve	-lsh-	-ve	-lsh*-	-ve		

* Στις αλβανικές γραμματικές οι πτωτικοί τύποι με -sh- ερμηνεύονται ως τύποι αφαιρετικής, αλλά στο σύγχρονο σύστημα της αλβ. έχουν την αξία της γενικής πληθυντικού αόριστης μορφής.

5.6 Παρεμβολές σχετιζόμενες με τα οριστικά άρθρα της αλβανικής

5.6.1 Ερμηνεία της ελληνικής κατάληξης **-α** ως δείκτη οριστικής

Η κατάληξη -α των θηλυκών μπορεί να ερμηνευθεί ως οριστική κατάληξη («οριστικό άρθρο») σύμφωνα με την αντίστοιχη κατάληξη των αλβανικών θηλυκών ουσιαστικών [a]:

ΝΕ: Μαρία

Ελλάδα

πόρτα

Αλβ.: Maria (= η Μαρία)

Greqia (=η Ελλάδα)

porta (=η πόρτα)

Αντιγραμματικές χρήσεις

- *Maria είναι καλό κορίτσι.
- *Eladha είναι βαλκανική χώρα.
- *Porta είναι κλειστή.

Σημασία

- Η Μαρία είναι καλό κορίτσι.
- Η Ελλάδα είναι βαλκανική χώρα.
- Η πόρτα είναι κλειστή.

5.6.2 Ερμηνεία της ελληνικής κατάληξης -η ως δείκτη οριστικής

Η κατάληξη -η των θηλυκών μπορεί να ερμηνευθεί ως οριστική κατάληξη («οριστικό άρθρο») σύμφωνα με την αντίστοιχη κατάληξη των αλβανικών αρσενικών ουσιαστικών [i]:

NE: Ακρόπολη	πόλη	Θεσσαλονίκη
Αλβ.: Akropoli (= η Ακρόπολη)	qyteti (= η πόλη)	Thesalloniqi (= η Θεσσαλονίκη)

Αντιγραμματικές χρήσεις

- *Akropoli βρίσκεται στην Αθήνα.
- *Poli είναι μακριά από δω.
- *Thesalloniqi είναι πόλη ωραία.

Σημασία

- Η Ακρόπολη βρίσκεται στην Αθήνα.
- Η πόλη είναι μακριά από δω.
- Η Θεσσαλονίκη είναι ωραία πόλη.

5.6.3 Ερμηνεία της ελληνικής κατάληξης -ι ως δείκτη οριστικής

Η κατάληξη -ι των ουδέτερων μπορεί να ερμηνευθεί ως οριστική κατάληξη («οριστικό άρθρο») σύμφωνα με την αντίστοιχη κατάληξη των αλβανικών αρσενικών ουσιαστικών:

NE: περιστέρι	λάδι	κοτέτσι
Αλβ.: pëllumbi (= το περιστέρι)	vaji (= το λάδι)	koteci (= το κοτέτσι)

NE

- Το περιστέρι είναι άσπρο.
- Το λάδι είναι φτηνό.
- Το κοτέτσι είναι βρόμικο.

Αλβ.

- Pëllumbi është i bardhë.
- Vaji është i lirë.
- Koteci është i pistë.

Αντιγραμματικές χρήσεις

- *Peristeri είναι άσπρο.
- *Ladhi είναι φτηνό.
- *Koteci είναι βρόμικο.

Οι περισσότερες παρεμβολές παρατηρούνται στα κύρια ονόματα.

5.6.4 Λάθη μη σχετιζόμενα με παρεμβολές

Λανθασμένες χρήσεις μπορούν να παρατηρηθούν και λόγω ασάφειας. Ο

σπουδαστής δεν είναι σίγουρος σε ποιο γένος ανήκει το ουσιαστικό. Χρησιμοποιείται συνήθως το ουδέτερο άρθρο μπροστά από κάθε ουσιαστικό. Π.χ. το κορίτσι ~ *το κοπέλα

Tirana ~ *η/το Τίρανα (αντί για τα Τίρανα)

5.7 Παράλειψη οριστικού άρθρου

5.7.1 Στη ΝΕ μεταξύ δεικτικής αντωνυμίας και προσδιοριζόμενου ουσιαστικού τίθεται οριστικό άρθρο. Στην αλβ. το οριστικό άρθρο δεν είναι ξεχωριστή λέξη αλλά ενσωματώνεται στο ουσιαστικό, μετά το θέμα της αόριστης μορφής.

5.7.2 Πρόγνωση λάθους

Παράλειψη οριστικού άρθρου.

Π.χ.:	Αλβ.	ΝΕ	Πραγμάτωση
	ky qen(i)	αυτό το σκυλί	*αυτό σκυλί
	kjo vajzë	αυτό το κορίτσι	*αυτό κορίτσι

5.8 Γένος ονομάτων δέντρων, φυτών, ανθέων και αντίστοιχων καρπών

5.8.1 Διαφορές μεταξύ ΝΕ και αλβανικής

Στη ΝΕ τα ονόματα των δέντρων, μερικών φυτών, λουλουδιών είναι συνήθως στο θηλυκό γένος, ενώ τα ονόματα των αντίστοιχων καρπών τους είναι στο ουδέτερο γένος. Στην αλβ. τα ονόματα των δέντρων, μερικών φυτών, λουλουδιών και των αντίστοιχων καρπών τους έχουν την ίδια μορφή.

5.8.2 Πρόγνωση λάθους

Χρήση του ουδέτερου γένους αντί του θηλυκού και αντίστροφα.

Αλβ.	NE	Πραγμάτωση
molla	1. η μηλιά 2. το μήλο	1. η μηλιά / *το μήλο 2. το μήλο / *η μηλιά
dardha	1. η αχλαδιά 2. το αχλάδι	1. η αχλαδιά / * το αχλάδι 2. το αχλάδι / * η αχλαδιά
kumbulla	1. η κορομηλιά 2. το κορόμηλο	1. η κορομηλιά / *το κορόμηλο 2. το κορόμηλο / * η κορομηλιά
pjeshka	1. η ροδακινιά 2. το ροδάκινο	1. η ροδακινιά / *το ροδάκινο 2. το ροδάκινο / *η ροδακινιά
karafili	1. η γαριφαλιά 2. το γαρίφαλο	1. η γαριφαλιά / *το γαρίφαλο 2. το γαρίφαλο / *η γαριφαλιά
trëndafili	1. η τριανταφυλλιά 2. το τριαντάφυλλο	1. η τριανταφυλλιά / *το τριαντάφυλλο 2. το τριαντάφυλλο / *η τριανταφυλλιά
αλλά:		
domatja	1. η ντομάτα (φυτό) 2. η ντομάτα (καρπός)	
patatja	1. η πατάτα (φυτό) 2. η πατάτα (βολβός)	

6. ΑΡΙΘΜΟΣ

6.1 Δείκτες αριθμού – Θέμα πληθυντικού

Χρησιμοποιούνται δύο γραμματικοί αριθμοί τόσο στην αλβ. όσο και στη NE: ο ενικός και ο πληθυντικός.

Στην αλβ. ο πληθυντικός έχει ξεχωριστό θέμα, δηλαδή διαθέτει, εκτός από τις ξεχωριστές καταλήξεις που δηλώνουν τη γραμματική έννοια του πληθυντικού, και το ξεχωριστό μόρφημα για το θέμα του πληθυντικού.

Ο «δείκτης» του πληθυντικού ξεχωρίζει από το δείκτη της πτώσης. Υπάρχει μεγάλη ποικιλία δεικτών του πληθυντικού. Παρόμοια περίπτωση παρατηρείται στη NE στα λεγόμενα «ανισοσύλλαβα ουσιαστικά». Η διαφορά όμως είναι σημαντική. Ενώ στην ελληνική αυτή η κατηγορία είναι εξαίρεση, στην αλβ. αποτελεί κανόνα.

6.2 Τρόποι σχηματισμού του πληθυντικού (αόριστη μορφή)

6.2.1 Με ξεχωριστή «κατάληξη»

6.2.1.1 Παραδείγματα

- **a** derr ~ derra [' deRa] «γουρούνι ~ γουρούνια», penë ~ pena [' pena] «πένα ~ πένες»
- **e** mal ~ male [' male] «βουνό ~ βουνά»
- **ë** shofer ~ shoferë [ʃo ' ferə] «οδηγός ~ οδηγοί», drejtor ~ drejtorë [drej ' tor ə] «διευθυντής ~ διευθυντές», profesor ~ profesorë [profe ' sorə] «καθηγητής ~ καθηγητές»
- **rë** tra ~ trarë [' trarə] «δοκάρι ~ δοκάρια»
- **ër** mbret ~ mbretër [' mbretər] «βασιλιάς ~ βασιλείς»
- **ra** fshat ~ fshatra [' fʃatra] «χωριό ~ χωριά»
- **nj**; - **inj**; - **ij** ulli ~ ullinj [u ' ʃiŋ] «ελιά ~ ελιές», kushëri ~ kushërinj [kuʃə ' riŋ] «ξάδελφος ~ ξαδέλφια», kufi ~ kufij [ku ' fi] «σύνορο ~ σύνορα»
- **enj** - **ej** lumë ~ lumenj [lu ' meŋ] «ποταμός ~ ποταμοί»
- **llar** + **ë** baba ~ baballarë [baba ' ʔarə] «μπαμπάς ~ μπαμπάδες», hoxhë ~ hoxhallarë [hodʒa ' ʔarə] «χότζας ~ χότζες»
- **ler** + **ë** bej ~ bejlerë [bej ' lerə] «μπέης ~ μπέηδες», kadi ~ kadilerë [kadi ' lerə] «κατής ~ κατήδες»
- **Ø** muaj ~ muaj [' muaj] «μήνας ~ μήνες», mësuës ~ mësuës [mə ' suës] «δάσκαλος ~ δάσκαλοι», karamelë ~ karamelë [kara ' melë] «καραμέλα ~ καρμέλες», lule ~ lule [' lule] «λουλούδι ~ λουλούδια»

6.2.2 Μορφωνολογικές αλλαγές του θέματος

Μεταφωνία, ουρανωση του θεματικού συμφώνου, επίθημα του πληθυντικού (συνήθως οι μορφωνολογικοί δείκτες συνδυάζονται με τους μορφολογικούς).

6.2.2.1 Παραδείγματα

ka ~ **qe** [ka] [ce] «βόδι ~ βόδια», **kalë** ~ **kuaj** [' kalə] [' kuaj] «άλογο ~ άλογα», **derë** ~ **dÿer** [' derə] [' dÿer] «πόρτα ~ πόρτες», **grua** ~ **gra** [' grua] [gra] «γυναίκα ~ γυναίκες», **çakall** ~ **çakej** [tʃa ' kaʔ] [tʃa ' ke] «τσακάλι ~ τσακάλια», **bakall** ~ **bakej** [ba ' kaʔ] [ba ' ke] «μπακάλης ~ μπακάληδες», **plak** ~ **pleq** [plak] [plec] «γέρος ~ γέροι», **shteg** ~ **shtigje** [ʃteg] [' ʃti ʃe] «μονοπάτι ~ μονοπάτια», **breg** ~ **brigje** [breg] [' bri ʃe] «ακτή ~ ακτές»

6.2.3 Οριστική μορφή πληθυντικού

Η οριστική μορφή του πληθυντικού σχηματίζεται διά της συγκόλλησης της οριστικής κατάληξης (του οριστικού άρθρου) μετά το θέμα του πληθυντικού. *derrat penat malet shoferët drejtorët profesorët trarët mbretërit fshatrat ullinjë kushërinjtë kufijtë lumenjtë baballarët hoxhallarët bejlerët kadilerët muajt mësuësit karamelet lulet qetë kuajt dyert gratë çakejtë bakejtë pleqtë shtigjet brigjet*

6.3 *Nomina singularia tantum* και *nomina pluralia tantum*

Δεν υπάρχει πάντα αντιστοιχία στη χρήση ουσιαστικών που γνωρίζουν μόνο ενικό (*nomina singularia tantum*) ή μόνο πληθυντικό (*nomina pluralia tantum*). Στις περιπτώσεις αυτές το ουσιαστικό πραγματώνεται σε λάθος αριθμό. Τα περισσότερα παραδείγματα προσφέρονται από τα ουσιαστικά που, ενώ στην αλβ. έχουν μόνο ενικό, στη ΝΕ γνωρίζουν μόνο πληθυντικό.

ΝΕ

το Πάσχα (εν.)
το βρακί (εν.)
το παντελόνι (εν.)
τα άπαντα (πληθ.)
τα Βαλκάνια (πληθ.)
οι Δελφοί (πληθ.)
οι Σπέτσες (πληθ.)
τα Τίρανα (πληθ.)
τα Τρίκαλα (πληθ.)
τα βαφτίσια (πληθ.)
τα γένια (πληθ.)
τα γεράματα (πληθ.)
τα δίδακτρα (πληθ.)
τα εγκαίνια (πληθ.)
τα χαράματα (πληθ.)
τα μεσάνυχτα (πληθ.)
τα εκατόχρονα (πληθ.)
τα μάγια (πληθ.)
οι πρόποδες (πληθ.)

Αλβ.

pashkët (πληθ.)
brekët (πληθ.)
pantallonat (πληθ.)
vepra (εν.)
Ballkani (εν.)
Delfi (εν.)
Speca (εν.)
Tirana (εν.)
Tërhallë (εν.)
pagëzimi (εν.)
mjekra (εν.)
pleqëria (εν.)
taksa mësimore (εν.)
përrurimi (εν.)
agimi (εν.)
mesnata (εν.)
njëqindvjetori (εν.)
magjia (εν.)
rrëza (εν.)

τα ρέστα (πληθ.)
 τα αλβανικά (πληθ.)
 τα νέα ελληνικά (πληθ.)
 τα μαθηματικά (πληθ.)

restoja (εν.)
 shqirja (εν.)
 greqishtja e re (εν.)
 matematika (εν.)

7. ΠΤΩΞΕΙΣ

7.1 Γενική πτώση

7.1.1 Μορφήματα γενικής στην αλβ.

ΕΝΙΚΟΣ					
Αρσενικά				Θηλυκά	
Α΄ κλίση		Β΄ κλίση		Γ΄ κλίση	
Αόριστο	Οριστικό	Αόριστο	Οριστικό	Αόριστο	Οριστικό
-i	-t	-u	-t	-e / je	-s
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ					
Αρσενικά				Θηλυκά	
Αόριστο	Οριστικό	Αόριστο	Οριστικό	Αόριστο	Οριστικό
-sh*	-ve	-sh*	-ve	-sh*	-ve

* Οι τύποι με -sh, όπως επισημάναμε και παραπάνω, συνεχίζουν να ερμηνεύονται στις αλβανικές γραμματικές ως ανήκοντες στην αφαιρετική πτώση, όμως λειτουργικά και τυπικά συμπεριφέρονται ως τύποι της γενικής.

7.1.2 Οι δυσκολίες των σπουδαστών παρατηρούνται ιδιαίτερα στο σχηματισμό της γενικής πτώσης.

7.1.3 Ασκήσεις κατάκτησης

Μεθοδικά βοηθά ο τύπος της Β΄ κλίσης των αλβανικών ουσιαστικών. Πβ.:

Πτώση	Αλβ.	NE
Ονομαστική	zog	πουλί
Γενική	zogu	πουλιού

7.2 Συμφωνία κατηγορηματικού προσδιορισμού

7.2.1 Δομή: ουσιαστικό + ουσιαστικό στη γενική + ως + ουσιαστικό στη γενική

Στη NE ο κατηγορηματικός προσδιορισμός που εισάγεται με το μόρφημα ως συμφωνεί κατά κανόνα με το ουσιαστικό που προσδιορίζει. Εμφανίζεται στη γενική. Στην αλβ. εμφανίζεται πάντα στην ονομαστική.

7.2.2 Πρόγνωση λάθους

Εμφάνιση της δομής ουσιαστικό + ουσιαστικό στη γενική + ως + ουσιαστικό στην ονομαστική.

NE

Η ανακήρυξη της Αλβανίας ως ανεξάρτητου κράτους

Αλβ.

Shpallja e Shqipërisë si shtet i pavarur

Πραγμάτωση

*Η ανακήρυξη της Αλβανίας ως ανεξάρτητο κράτος

NE

Η χρήση του επιθέτου ως προσδιορισμού

Αλβ.

Përdorimi i mbiemrit si përcaktor

Πραγμάτωση

* Η χρήση του επιθέτου ως προσδιορισμός

7.3 Αιτιατική πώση

7.3.1 Ομοτυπία ονομαστικής και αιτιατικής

Στην αλβ. η ονομαστική και η αιτιατική των αόριστων ουσιαστικών (emra të pashquar) έχουν την ίδια μορφή.

Στη ΝΕ μόνο η αιτιατική των θηλυκών και ουδέτερων ουσιαστικών δε διαφέρει από την ονομαστική, ενώ η αιτιατική των αρσενικών πραγματώνεται διαφορετικά. Επιπλέον, στα ουδέτερα και το άρθρο πραγματώνεται ίδιο στην ονομαστική και στην αιτιατική.

7.3.2 Πρόγνωση λάθους

Πραγμάτωση της αιτιατικής με τη μορφή της ονομαστικής. Π.χ.

ΝΕ	Αλβ.	Πραγμάτωση στη ΝΕ
Να ένας άνθρωπος!	Ja një njeri! (ονομ.)	Να ένας άνθρωπος!
Είδα έναν άνθρωπο.	Pashë një njeri. (αιτ.)	*Είδα ένας άνθρωπος.

7.4 Διπλασιασμός του άμεσου αντικειμένου

7.4.1 Χαρακτηρισμός του φαινομένου

Ο διπλασιασμός του άμεσου αντικειμένου είναι ένα γενικότερο βαλκανικό φαινόμενο. Χρησιμοποιείται όταν ο λογικός τόνος της πρότασης πέφτει στο ρήμα (όταν εστιάζεται το ρήμα). Πβ.:

ΝΕ	Αλβ.
Να (το) πάρεις το κορίτσι.	Ta marrësh çupën.
Τα 'χει όλα τα καλά.	I ka gjithë të mirat.
Τι τα θέλεις τα ωραία λόγια;	Ç'i do fjalët e bukura?

7.4.2 Συχνότητα χρήσης στην αλβανική

Ο διπλασιασμός στην αλβ. γνωρίζει εντούτοις μεγαλύτερη συχνότητα απ' ό,τι στη ΝΕ. Στις περιπτώσεις που στη ΝΕ ο διπλασιασμός είναι προαιρετικός (εξαρτάται από την εστίαση του ενός ή του άλλου όρου), στην αλβ. χρησιμοποιείται κατά κανόνα ο αδύνατος τύπος της προσωπικής αντωνυμίας. Έτσι, ενδέχεται εκεί που στη ΝΕ δεν εμφανίζεται ο αδύνατος τύπος της προσωπικής αντωνυμίας, στην αλβ. αντιθέτως η χρήση του να είναι απαραίτητη.

7.4.3 Πρόγνωση λάθους

Χρήση αδύνατων τύπων της προσωπικής αντωνυμίας και εκεί που δεν είναι απαραίτητο (π.χ. στην προστακτική). Εδώ είναι η εστίαση που προσδιορίζει το είδος χρήσης.

NE

Πάρε το παιδί.
Κάνε τα μαθήματα.
Βάλε το νερό.

Αλβ.

Merre fëmijën.
Bëji mësimet.
Vëre ujin.

Πραγμάτωση στη NE

*Πάρ' το το παιδί.
*Κάνε τα τα μαθήματα.
*Βάλ' το το νερό.

7.5 Διαφορές στο έμμεσο αντικείμενο**7.5.1 Διαφορά στον τρόπο δήλωσης**

Στη NE το έμμεσο αντικείμενο δηλώνεται (κυρίως στο γ' πρόσωπο) με τύπο της αιτιατικής του οποίου προηγείται μια έναρθρη πρόθεση (στον, στην, στο, στους, στις, στα). Στην αλβ. δηλώνεται με το λεγόμενο τύπο της δοτικής (ομότυπος με τη γενική). Επίσης ο διπλασιασμός του έμμεσου αντικειμένου μέσω του αδύνατου τύπου της προσωπικής αντωνυμίας στη «δοτική» πτώση είναι υποχρεωτικός, πράγμα που δεν ισχύει στη NE, όπου ο αναδιπλασιασμός είναι αποτέλεσμα εστίασης.

7.5.2 Πρόγνωση λαθών

7.5.2.1 Χρήση της γενικής εκεί που αναμένεται τύπος της αιτιατικής με έναρθρη πρόθεση (χρήση γνωστή για νεοελληνικές διαλέκτους, ασυμβίβαστη όμως με τη νόρμα της NE).

7.5.2.2 Διπλασιασμός του αδύνατου τύπου της προσωπικής αντωνυμίας στη γενική πτώση.

Αλβ.

I dhashë fëmijës dy lodra.
Thuaji babait të vijë.
Do t'i marrim djalit edhe një libër.

Πραγμάτωση στη NE

*Του έδωσα του παιδιού δύο παιχνίδια.
*Πες του του μπαμπά να 'ρθει.
*Θα του πάρουμε του παιδιού και ένα βιβλίο.

7.6 Δοτική πώση

7.6.1 Πτωτικό σύστημα της αλβανικής – Πτώσεις με περισσότερα «προβλήματα»

Τα εγχειρίδια της αλβανικής περιγράφουν πέντε πτώσεις: την ονομαστική, τη γενική, τη δοτική, την αιτιατική και την αφαιρετική. Υπάρχει και μια κλητική πτώση που δεν αναγνωρίζεται (τόσο από τις επιστημονικές όσο και από τις σχολικές γραμματικές).

7.6.2 Ομοτυπία «δοτικής» και γενικής

Είναι πιο σωστό να μιλάμε και στην περίπτωση της αλβανικής για δοτική λειτουργία. Δομικά η δοτική δεν έχει στην ουσία καμιά διαφορά από τη γενική. Υπάρχει μια εξωτερική διαφορά που δε σχετίζεται ωστόσο με κάποια ιδιαίτερη μορφή (συνδέεται με την προσδιοριζόμενη λέξη μέσω του εμπρόθετου άρθρου).

Γενική:	i, e, të, së djalit	του αγοριού	i, e, të, së vajzës	του κοριτσιού
	i, e, të, së djemve	των αγοριών	i, e, të, së vajzave	των κοριτσιών
Δοτική:	djalit	του αγοριού	vajzës	του κοριτσιού
	djemve	των αγοριών	vajzave	των κοριτσιών

7.6.3 Παράλληλες λειτουργίες αλβανικής αφαιρετικής και νεοελληνικής γενικής

Δομές που στην αλβ. αναγνωρίζονται ως αφαιρετική στην ελληνική αποδίδονται με γενική. Π.χ. μήλα Κρήτης αλβ. mollë Krete, κεράσια Εδέσσης αλβ. qershë Edese, λόγος τιμής αλβ. fjalë nderi, θόρυβος πυροβολισμών αλβ. zhurmë të shtënash κ.λπ.

7.7 Κλητική πτώση

7.7.1 Ομοτυπία ονομαστικής και κλητικής

Στην αλβ. δεν αναγνωρίζεται ξεχωριστή μορφή κλητικής πτώσης. Με τις λειτουργίες αυτές χρησιμοποιείται ο τύπος της ονομαστικής. Στη ΝΕ, αντιθέτως, υπάρχει περιορισμένος αριθμός αρσενικών ουσιαστικών και ουσιαστικοποιημένων επιθέτων με ξεχωριστή μορφή κλητικής (πβ. Άγγελε, Κοντέ, Παπαδόπουλε, κύριε, φίλε, καλέ, χριστιανέ, μεγάλε, ψηλέ).

7.7.2 Πρόγνωση λάθους

Χρήση ονομαστικής αντί κλητικής. Π.χ.:

Αλβ.	ΝΕ	Πραγμάτωση
zotëri (ον.)	1. κύριος	1. κύριος /* κύριο
zotëri (αυτ.)	2. κύριο	2. κύριο
zotëri (κλ.)	3. κύριε	3. *κύριο

8. ΕΠΙΘΕΤΑ

8.1 Κατηγορίες επιθέτων

Αναγνωρίζονται δύο κατηγορίες επιθέτων: έναρθρα και άναρθρα. Η διαίρεση αυτή όμως είναι συντακτική.

Αιτία: η τάση συγκεκριμενικότητας που διέπει κάθε γλωσσικό σύστημα, αλλά που στην αλβ. είχε βαθύτερες συνέπειες.

Ιστορικά ως πρώτο στάδιο υπήρξε η ουσιαστικοποίηση των επιθέτων.

Αποτέλεσμα: Σταθεροποιήθηκε η θέση του επιθέτου μετά το ουσιαστικό.

8.1.1 Γραμματικά χαρακτηριστικά των επιθέτων

Το επίθετο στη ΝΕ συμφωνεί με το ουσιαστικό και στην πτώση.

Το επίθετο στην αλβ. δεν έχει πτώσεις. Η συμφωνία με το ουσιαστικό γίνεται διά του προτιθέμενου άρθρου.

Από τους άλλους προσδιορισμούς (αντωνυμίες, αριθμητικά), μόνο εκείνοι που συμπεριφέρονται σαν τα επίθετα τίθενται μετά το ουσιαστικό.

Π.χ. tjetër «άλλος -η -ο», të tjerë, -a «άλλοι -ες -α»; i, e tillë «τέτοιος -α -ο» αλλά ky «αυτός», kjo «αυτή», këta «αυτοί», këto «αυτές»; ai «αυτός· εκείνος», ajo «αυτή· εκείνη», ata «αυτοί· εκείνοι», ato «αυτές· εκείνες»· i, e parë «πρώτος -η -ο»; i, e dytë «δεύτερος -η -ο»· i, e tretë «τρίτος -η -ο»

8.1.2. Πρόγνωση λάθους

Θέση του επιθέτου μετά το ουσιαστικό.

Π.χ. παιδί καλό, βουνό μεγάλο, πολιτεία ωραία κ.ο.κ.

8.2 Εθνικά ουσιαστικά και αντίστοιχα επίθετα

8.2.1 Ομοτυπία ουσιαστικών και επιθέτων στην αλβανική

Στην αλβ. τα εθνικά ουσιαστικά και τα αντίστοιχα επίθετα έχουν την ίδια μορφή.

8.2.2 Πρόγνωση λάθους

Καταχρηστική χρήση των επιθέτων της ΝΕ. Π.χ.

NE	Αλβ.	Λάθος πραγμάτωση
Έλληνας ποδοσφαιριστής	futbollist grek	*Ελληνικός ποδοσφαιριστής
Ελληνίδα ηθοποιός	aktore greke	*Ελληνική ηθοποιός
Γαλλίδα μουσικός	muzikante franceze	*Γαλλική μουσικός
Αλβανός υπήκοος	nënshtetas shqiptar	*Αλβανικός υπήκοος

8.3 Επίθετο και γενική πώση του ουσιαστικού

8.3.1 Εναλλαγή γενικής με επίθετο

Σε πολλές περιπτώσεις ένα επίθετο της NE αποδίδεται στην αλβ. με ουσιαστικό, συνήθως με έναν τύπο της γενικής. Π.χ.

NE (επίθετο)	Αλβ. (ουσιαστικό)	Πραγμάτωση
ανδρικός ρόλος	rol burrash / për burra	*ρόλος ανδρών
βιοτικό επίπεδο	nivel jetese	*επίπεδο ζωής
γυναικεία ρούχα	rroba grash	*ρούχα γυναικών
εξεταστική επιτροπή	komisioni i provimit	*επιτροπή εξέτασης
ταξιδιωτικό γραφείο	zyrë udhëtimesh	*γραφείο ταξιδιών
ταξιδιωτικές εντυπώσεις	përshtypje udhëtimi	*εντυπώσεις ταξιδιού
παιδική λογοτεχνία	letërsi për fëmijë	*λογοτεχνία για παιδιά
οι Ολύμπιοι θεοί	perënditë e Olimpmit	*οι θεοί του Ολύμπου
ελγίνεια μάρμαρα	mermeret e Elgjinit	∅
παλαμική ποίηση	poezi e Palamasit	∅
Αλβανικό Έπος	Eposi i Shqipërisë	∅
φυσική ιστορία	histori e natyrës	*ιστορία της φύσης
φυσικές επιστήμες	shkenca të natyrës	*επιστήμες της φύσης
ζωικά είδη	lloje të kafshëve	*είδη των ζώων

8.3.2 Πρόγνωση λάθους

Πραγμάτωση κατά το πρότυπο της αλβ. με ουσιαστικό στο νεοελληνικό λόγο (ρόλος άνδρα, επίπεδο ζωής/ διαβίωσης, ρούχα γυναίκας/ για γυναίκες, ώρες εργασίας/ δουλειάς, γραφείο ταξιδιών, εντυπώσεις ταξιδιών, λογοτεχνία για παιδιά) και κατά το πρότυπο της NE με επίθετο στον αλβανικό λόγο (rol burrëror, nivel jetesor/ jetik, rroba grarishte/ femërore, orar punëtor, zyrë udhëtuese, përshtypje udhëtuese, letërsi femënore).

8.4 Ουσιαστικοποιημένα επίθετα

8.4.1 Περιπτώσεις ομοτυπίας ουσιαστικών και επιθέτων στην ελληνική

Στη ΝΕ το ουσιαστικοποιημένο επίθετο δε διαφέρει τυπικά από το ουσιαστικό. Στην αλβ. το ουσιαστικοποιημένο «έναρθρο» επίθετο διαφέρει τυπικά από το ουσιαστικό, λόγω της παρουσίας του προτιθέμενου άρθρου. Στη ΝΕ με τη μορφή ουσιαστικοποιημένων επιθέτων καταγράφονται αυτόνομα λεξήματα.

8.4.2 Πρόγνωση λάθους

Ερμηνεία ουσιαστικών ως επιθέτων. Π.χ.:

ΝΕ	Αλβ.	Σημασία του χρήστη
αθάνατο	agavie	«αθάνατο» (επίθ.)
ταχεία	lokomotivë	«ταχεία» (επίθ.)
πρωινό	mëngjes (ushqim)	«πρωινό» (επίθ.)
κάθετος	fraksion (shenjë)	«κάθετος» (επίθ.)
ιερό	altar	«ιερό» (επίθ.)
ιερογλυφικόhieroglif		«ιερογλυφικό» (επίθ.)

8.5 Βαθμοί επιθέτων και επιρρημάτων

8.5.1 Έλλειψη μονολεκτικών παραθετικών στην αλβανική

Στην αλβ. δεν υπάρχουν μονολεκτικά παραθετικά. Ο συγκριτικός βαθμός σχηματίζεται με το μόρφημα më, ενώ ο υπερθετικός με τα μόρφηματα shumë, fort, tepër, jashtëzakonisht, bukur.

8.5.2 Πρόγνωση λάθους

Προτίμηση των περιφραστικών παραθετικών. Π.χ.

ΝΕ	Αλβ.	Πραγμάτωση
καλύτερος	më i mirë	πιο καλός
μεγαλύτερος	më i madh	πιο μεγάλος
χειρότερος	më i keq	πιο κακός
μέγιστος	më i madhi	πολύ μεγάλος
απλούστατος	shumë i thjeshtë	πολύ απλός

ελάχιστος	më i vogli	πολύ μικρός
γρηγορότερα	më shpejt	πιο γρήγορα
αργότερα	më vonë	πιο αργά

8.5.3 Λάθη στην προσπάθεια διόρθωσης

Χρήση των αναλυτικών μορφημάτων προ των μονολεκτικών παραθετικών (κυρίως στο συγκριτικό βαθμό). Π.χ.:

*πιο καλύτερος, *πιο δυνατότερος, *πιο ζεστότερος, *πιο κατώτερος, *πιο ψηλότερος

8.5.4 Χρήση μεταφορικού υπερθετικού στην αλβανική και τη ΝΕ

Τόσο στη ΝΕ όσο και στην αλβ. χρησιμοποιείται ο μεταφορικός υπερθετικός. Πβ.

Αλβ.

borë i bardhë	«άσπρος χιόνι»
akull i ftohtë	«κρύος πάγος»
flakë i kuq	«κόκκινος φλόγα»

8.5.5 Πρόγνωση λάθους

Μερικές φορές εκεί που στη μία γλώσσα χρησιμοποιείται ο μεταφορικός υπερθετικός, στην άλλη χρησιμοποιείται η παρομοίωση. Π.χ.:

Αλβ.

fat sa një mal (παρομ.)

ΝΕ

τύχη βουνό (μεταφ. υπερθ.)

9. ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

9.1 Προσωπικές αντωνυμίες

9.1.1 Κοινά χαρακτηριστικά

Στην αλβ., όπως και στη ΝΕ, δεν είναι απαραίτητη η χρήση της προσωπικής αντωνυμίας, πλην όμως των περιπτώσεων που αυτό επιβάλλεται από σημασιολογικούς παράγοντες.

9.2 Κτήση, κτήτορας και κτητικές αντωνυμίες

9.2.1 Παράλειψη γραμματικής δήλωσης του κτήτορα

Ο κτήτορας στην αλβ. δε δηλώνεται πάντα γραμματικά, επειδή γίνεται σαφής από το συγκείμενο (context).

Πβ. Είναι παιδί μου. E kam djalë. (= το έχω παιδί)

Ο μπαμπάς μου είναι οδοντίατρος. Babai është dentist. (= ο μπαμπάς είναι οδοντίατρος, εννοείται «ο μπαμπάς μου»)

ΝΕ

Πάρε την τσάντα σου.

Πλύνε τα χέρια σου.

Προσέξτε τις αποσκευές σας.

Αλβ.

Merre çantën.

Laji duart.

Kujdes bagazhet.

9.2.2 Διπλή σειρά κτητικών στην ελληνική

Στην ελληνική υπάρχει διπλή σειρά κτητικών: μία απλή και μία εμφατική (πβ. μου και δικός-ή-ό μου). Στην αλβ. υπάρχει μόνο μία σειρά (im).

9.2.3 Πρόγνωση λάθους

Εμφάνιση της εμφατικής μορφής στον κόμβο της κτητικής αντωνυμίας (με δικός -ή -ό).

9.2.4 Τόνος και κτητικές αντωνυμίες

Οι απλές κτητικές αντωνυμίες στη ΝΕ είναι εγκλιτικές λέξεις. Δεν παίρνουν τόνο (μου, σου, του, της, του, μας, σας, τους). Στην αλβ. οι κτητικές αντωνυμίες τονίζονται.

9.2.5 Πρόγνωση λάθους

Ενδέχεται η κτητική αντωνυμία να εμφανισθεί ως τονιζόμενη. Π.χ.:

*το σπίτι μού, *τα τετράδια μού, *τα μολύβια σάς, *η πατρίδα τούς, *τα παιχνίδια μάς

9.3 Κτητική ιδιοπαθής αντωνυμία

9.3.1 Κτητικές σχέσεις στα πλαίσια της πρότασης

Εκτός από τις κτητικές αντωνυμίες, στην αλβ. χρησιμοποιείται και η κτητική ιδιοπαθής αντωνυμία μόνο για το τρίτο πρόσωπο [i, e vet «δικός -ή -ό του/της»].

Η κτητική ιδιοπαθής αντωνυμία χρησιμοποιείται για να δηλώνει τις σχέσεις του αντικειμένου με το υποκείμενο. Δημιουργεί αντίθεση με την απλή κτητική αντωνυμία. Σε μια πρόταση όπου υπάρχει ένα αντικείμενο (κτήμα), ένας δράστης (υποκείμενο) κι ένα πρόσωπο που υφίσταται την ενέργεια, δημιουργούνται δυσκολίες όσον αφορά τη δήλωση του κτήτορα. Στην περίπτωση χρήσης της κτητικής ιδιοπαθούς αντωνυμίας, είναι αυτονόητο ότι η κτητική ιδιοπαθής αντωνυμία αναφέρεται στο υποκείμενο-δράστη της πρότασης. Εάν χρησιμοποιηθεί απλώς η κτητική αντωνυμία του τρίτου προσώπου (i, e tij), δημιουργούνται αμφίσημες προτάσεις και δεν είναι σαφής η αναφορά του κτήτορα.

Π.χ. στο παράδειγμα Ο Παναγιώτης πήρε την πένα του, η πένα μπορεί να ανήκει σε κάποιον άλλο ή στον Παναγιώτη. Στην αλβ. θα χρησιμοποιούσαμε στην πρώτη περίπτωση την κτητική αντωνυμία (Panajoti mori penën e tij), ενώ στη δεύτερη περίπτωση την ιδιοπαθή κτητική αντωνυμία (Panajoti mori penën e vet).

9.3.2 Πρόγνωση λάθους

Δεν προβλέπεται κίνδυνος λάθους. Η διτυπία αυτή φυσικό είναι να μην επηρεάζει αρνητικά τον αλβανόφωνο μαθητή κατά την εκμάθηση της ΝΕ.

9.4 Ιδιοπαθής αντωνυμία

9.4.1 Γενικά χαρακτηριστικά

Η ιδιοπαθής αντωνυμία δηλώνει όχι πια κτήση αλλά το ίδιο το υποκείμενο. Αναφέρεται στο υποκείμενο-δράστη εστιάζοντάς τον. Στη ΝΕ αντιστοιχούν

ανάλογα με το περιβάλλον της ομιλίας οι αντωνυμίες εαυτός, εαυτού, μόνος (μου /σου /του /της /μας /σας /τους), (από /του) λόγου (μου /σου /του /της /μας /σας /τους) (η τελευταία ερμηνεύεται ως προσωπική αντωνυμία στη ΝΓ 1941:291).

9.4.2 Παραλληλισμοί χρήσης στην αλβ. και τη ΝΕ

Οι ιδιοπαθείς αντωνυμίες τόσο στη ΝΕ όσο και στην αλβ. έχουν την ίδια συμπεριφορά: κλίνονται και παρέχουν τις ίδιες δυνατότητες εστίασης μέσα στην πρόταση.

9.5 Αόριστες αντωνυμίες

9.5.1 Κλιτές και άκλιτες αντωνυμίες

Κλιτές αντωνυμίες της ΝΕ στην αλβ. είναι άκλιτες.

9.5.2 Πρόγνωση λάθους

Κλιτές αντωνυμίες εμφανίζονται με την ίδια μορφή της ΝΕ, τη συχνότερη απ' όλες, που υπολογίζεται ως άκλιτη. Π.χ. πολύ, λίγο, μερικά κ.λπ.

ΝΕ

πολύς, πολλή, πολύ

λίγος, λίγη, λίγο

μερικοί, μερικές, μερικά

Αλβ.

shumë

pak

disa / ca

*Έχει πολύ παιδιά στην τάξη.

(Αντί: Έχει πολλά παιδιά στην τάξη.)

10. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

10.1 Τύποι χαρακτηριστικών αριθμητικών της αλβανικής

- 1 një «ένας, μία, ένα»
2 dy «δύο»
3 tre, tri «τρεις, τρία»
4 katër «τέσσερις, τέσσερα»
5 pesë «πέντε»
6 gjashtë «έξι»
7 shtatë «επτά»
8 tetë «οκτώ»
9 nëntë «εννέα»
10 dhjetë «δέκα»
11 njëmbëdhjetë «ένα επί του δέκα»
12 dymbëdhjetë «δύο επί του δέκα»
13 trembëdhjetë «τρία επί του δέκα»
14 katërbëdhjetë «τέσσερα επί του δέκα»
15 pesëmbëdhjetë «πέντε επί του δέκα»
16 gjashtëmbëdhjetë «έξι επί του δέκα»
17 shtatëmbëdhjetë «επτά επί του δέκα»
18 tetëmbëdhjetë «οκτώ επί του δέκα»
19 nëntëmbëdhjetë «εννέα επί του δέκα»
20 njëzet «μια εικοσάρα»
40 dyzet «δυο εικοσάρες»

10.1.1 Μορφολογικές παρατηρήσεις

Τα αριθμητικά ένας, μία, ένα· τέσσερις, τέσσερα, στην αλβ. είναι άκλιτες λέξεις και δεν έχουν γένος. Το αριθμητικό τρεις, τρία έχει αρσενικό και θηλυκό γένος, αλλά είναι και αυτό άκλιτο, ενώ η διάκριση του γένους γίνεται όλο και περισσότερο μη-λειτουργική:

Αλβ.

një
tre, tri
katër

NE

ένας, μία, ένα
τρεις, τρία
τέσσερις, τέσσερα

10.1.2 Μεγαλύτερη συχνότητα χρήσης αριθμητικών 3, 4

Στη ΝΕ οι ουδέτεροι τύποι των αριθμητικών 3, 4 γνωρίζουν μεγαλύτερη συχνότητα και είναι αντιπροσωπευτικότεροι από τους αντίστοιχους αρσενικούς και θηλυκούς.

10.1.2.1 Πρόγνωση λάθους

Σχετικές παρεμβολές στη χρήση των αριθμητικών 3, 4 και των παραγώγων τους:

1. Χρησιμοποιείται ουδέτερος τύπος αντί για αρσενικό ή θηλυκό.
*Τρία γυναίκες, *τέσσερα άντρες, *τρία κοπέλες, *τέσσερα άνθρωποι
2. Δεν εμφανίζονται πλάγιες πτώσεις.
*των τρία κοπελών / *των τρεις κοπελών, *των τέσσερα παιδιών / *των τέσσερις παιδιών

11. ΡΗΜΑΤΑ

Τα ρήματα της αλβανικής έχουν τρεις συζυγίες. Ενώ για την κλίση του ουσιαστικού χρησιμοποιείται ο όρος *lakim* (πβ. declension), για την κλίση του ρήματος χρησιμοποιείται ο όρος *zgjedhim* (πβ. conjugation).

Α΄ συζυγία (ρήματα λήγοντα σε -j): *punoj* «εργάζομαι», *mësoj* «μαθαίνω», *këndoj* «τραγουδώ», *lexoj* «διαβάζω», *qaj* «κλαίω», *laj* «πλένω», *thaj* «στεγνώνω», *ndaj* «χωρίζω»

Β΄ συζυγία (ρήματα λήγοντα σε σύμφωνο): *marr* «παίρνω», *jar* «δίνω», *kap* «πιάνω», *heq* «τραβώ, αφαιρώ, χαράσσω», *flas* «μιλώ», *vras* «σκοτώνω», *var* «κρεμώ»

Γ΄ συζυγία (ρήματα λήγοντα σε φωνήεν): *ha* «τρώγω», *pi* «πίνω», *rri* «κάθομαι», *zë* «πιάνω», *lë* «αφήνω», *vë* «θέτω»

11.1 Κλίση ρημάτων

Οριστική Ενεστώτα (ενεργητική φωνή)					
ΑΡΙΘ.	ΠΡΟΣ.	Α΄ ΣΥΖΥΓΙΑ	Β΄ ΣΥΖΥΓΙΑ		Γ΄ ΣΥΖΥΓΙΑ
		mësoj «μαθαίνω»	marr «παίρνω»	kap «πιάνω»	pi «πίνω»
ΕΝΙΚΟΣ	1ο	mësoj	marr	kap	pi
	2ο	mëson	merr	kap	pi
	3ο	mëson	merr	kap	pi
ΠΛΗΘ.	1ο	mësojmë	marrim	kapim	pimë
	2ο	mësoni	merrni	kapni	pini
	3ο	mësojnë	marrin	kapin	pinë

11.1.1 Παρατηρήσεις

Παρατηρείται ότι οι τύποι του β΄ και γ΄ προσώπου στον ενικό είναι ομώνυμοι. Τα ρήματα της γ΄ συζυγίας και μέρος των ρημάτων της β΄ συζυγίας είναι ομώνυμα και στα τρία πρόσωπα του ενικού αριθμού.

11.1.2 Πρόγνωση λάθους

Ενδέχεται οι τύποι των νεοελληνικών ρημάτων στο β΄ και γ΄ ενικό πρόσωπο να πραγματωθούν ομώνυμοι. Π.χ.:

εγώ	παίρνω	πηγαίνω	ξέρω
εσύ	παίρνεις	πηγαίνεις	ξέρεις
αυτός	*παίρνεις	*πηγαίνεις	*ξέρεις

11.2 Κλίση των ρημάτων jam «είμαι» και kam «έχω»

Οριστική Ενεστώτα					
	Πρόσ.	jam	«είμαι»	kam	«έχω»
ΕΝΙΚΟΣ	1ο	jam	είμαι	kam	έχω
	2ο	je	είσαι	ke	έχεις
	3ο	është	είναι	ka	έχει
ΠΛΗΘ.	1ο	jemi	είμαστε	kemi	έχουμε
	2ο	jeni	είστε	keni	έχετε
	3ο	janë	είναι	kanë	έχουν

11.2.1 Το βοηθητικό ρήμα jam «είμαι»

Το ρήμα «είμαι» της ΝΕ δημιουργεί σχέσεις ομοτυπίας:

1. στο γ' πρόσωπο εν. και πληθ. του ενεστώτα οριστικής («είναι») και των χρόνων που σχηματίζονται πάνω σ' αυτόν («θα/να είναι»).
2. στο γ' πρόσωπο εν. και πληθ. του παρατατικού οριστικής «ήταν» και των χρόνων που σχηματίζονται πάνω σ' αυτόν («θα/να ήταν»).
3. στο α' και β' πρόσωπο πληθ. του ενεστώτα και παρατατικού οριστικής (πβ. είμαστε και ήμαστε, είσατε και ήσατε) και των αντίστοιχων χρόνων που σχηματίζονται πάνω σ' αυτούς («θα/να είμαστε/ ήμαστε», «θα/να είσατε/ ήσατε»).

11.2.2. Πρόγνωση λαθών

11.2.2.1 Ερμηνεία του ενικού ως πληθυντικού και αντίστροφα. Ασυμφωνία των όρων της πρότασης. Π.χ.:

ΝΕ: Το ποσό των μετάλλων που βρίσκονται στη φύση δεν είναι απεριόριστο.

Αλβ.: Sasia e metaleve që ndodhen në natyrë nuk është e pakufizueshme.

Πραγματώση: Sasia e metaleve që ndodhen në natyrë nuk janë të pakufizueshme.

11.2.2.2. Εμφανεία των τύπων του παρατατικού ως ενεστωτικών, λόγω της μεγαλύτερης συχνότητας των τελευταίων.

11.3 Χρόνοι και ποιόν ενέργειας

11.3.1 Χρονικό σύστημα αλβανικής και νεοελληνικής

Η αλβ. έχει αναπτύξει πλούσιο **σύστημα χρόνων**. Τόσο το στιγμιαίο όσο και το διαρκές δηλώνονται με την ίδια μορφή. Το ποιόν ενέργειας δηλώνεται μέσω της άφθονης ποικιλίας των διάφορων χρόνων. Είναι προφανής η διαφορά με το ρηματικό σύστημα της ΝΕ. Υπάρχει διαφορά και στην ορολογία. Πβ. στη ΝΕ τους όρους «οριστική ενεστώτα, οριστική αορίστου, υποτακτική αορίστου κ.λπ.», ενώ στην αλβ. (και σε άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες) χρησιμοποιούνται όροι, όπως «ενεστώτας οριστικής, αόριστος οριστικής, αόριστος υποτακτικής κ.λπ.».

Χαρακτηριστική ασυμφωνία μεταξύ των δύο γλωσσών υπάρχει στο παράδειγμα κλίσης των βοηθητικών ρημάτων είμαι και έχω. Στους πέντε παρελθοντικούς χρόνους της αλβ. αντιστοιχεί ένας μόνο χρόνος της ΝΕ.

11.4 Ρήμα είμαι

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΑΛΒΑΝΙΚΗ				
Παρατατικός	Παρατατικός	Αόριστος	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Παρωχημένος Υπερσυντέλικος
ήμουν	isha	qeshë	kam qenë	kisha qenë	pata qenë
ήσουν	ishe	qe	ke qenë	kishe qenë	pate qenë
ήταν	ishte	qe	ka qenë	kishte qenë	pati qenë
ήμασταν	ishim	qemë	kemi qenë	kishim qenë	patëm qenë
ήσασταν	ishit	qetë	keni qenë	kishit qenë	patët qenë
ήταν	ishit	qenë	kanë qenë	kishin qenë	patën qenë

11.5 Ρήμα έχω

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ	ΑΛΒΑΝΙΚΗ				
Παρατατικός	Παρατατικός	Αόριστος	Παρακειμένος	Υπερσυντέλικος	Παρωχημένος Υπερσυντέλικος
είχα	kisha	pata	kam pasur	kisha pasur	pata pasur
είχες	kishe	pate	ke pasur	kishe pasur	pate pasur
είχε	kishte	pati	ka pasur	kishte pasur	pati pasur
είχαμε	kishim	patëm	kemi pasur	kishim pasur	patëm pasur
είχατε	kishit	patët	keni pasur	kishit pasur	patët pasur
είχαν	kishin	patën	kanë pasur	kishin pasur	patën pasur

Οι παρεμβολές σ' αυτό το σημείο είναι σε αντίθετη κατεύθυνση, ήτοι από τη ΝΕ στην αλβ., όπου υπάρχει μια μόνιμη τάση για υποχώρηση των παρελθοντικών τύπων προς όφελος των τύπων του παρατατικού.

11.6 Αόριστος και παρακειμένος

11.6.1 Επικάλυψη παρακειμένου από τον αόριστο στη ΝΕ

Η ΝΕ και η αλβ. διαθέτουν και τις δύο δομές, η δε χρήση τους διαφέρει από τη μία γλώσσα στην άλλη. Στη ΝΕ χρησιμοποιείται ο τύπος του αορίστου για να δηλώσει το συντελεσμένο.

ΝΕ: Την είδα κι εγώ αυτή την ταινία.

Αλβ.: E kam parë edhe unë këtë film.

Πραγμάτωση: Την έχω δει κι εγώ αυτή την ταινία.

ΝΕ: Τι είδαν τα μάτια μου δεν μπορώ να το περιγράψω.

Αλβ.: Nuk mund ta përshkruaj ç'më kanë parë sytë.

Πραγμάτωση: Τι μου έχουν δει τα μάτια δεν μπορώ να το περιγράψω.

11.6.2 Τάση για χρήση παρακειμένου για το συντελεσμένο

Υπάρχει όμως μια τάση της ΝΕ για χρήση του παρακειμένου όταν πρόκειται για συντελεσμένη ενέργεια (ίσως και εξαιτίας της επίδρασης ξένων γλωσσών). Ο τύπος του αορίστου υποχωρεί σταθερά στις περιπτώσεις αυτές. Μπορεί, λοιπόν, όταν πρόκειται περί συντελεσμένης ενέργειας, να μη θεωρηθεί λάθος η χρήση του παρακειμένου εκεί που μέχρι πρόσφατα χρησιμοποιούνταν ο αόριστος.

11.7 Τόνος στον αόριστο

11.7.1 Αμετάβλητο τόνου στην αλβανική

Στη ΝΕ ο τόνος στον τύπο του αορίστου πέφτει στην αύξηση ή στην προηγούμενη συλλαβή. Στην αλβ. υπάρχει η τάση σταθερότητας του τόνου.

11.7.2 Πρόγνωση λάθους

Τάση για μη τονισμό στην αύξηση.

Ενεστώτας	Αόριστος	Πραγμάτωση
γράφω	έγραψα	*εγράψα
δένω	έδεσα	*εδέσα
φέρνω	έφερα	*εφέρα
ετοιμάζω	ετοίμασα	*ετοιμάσα
φωνάζω	φώναξα	*φώναξα

11.7.3 Πρόγνωση λάθους από την προσπάθεια διόρθωσης

Ο τόνος ανεβαίνει και σε περιπτώσεις που αποτελούν εξαίρεση. Π.χ.:

Ενεστώτας	Αόριστος	Πραγμάτωση
ανήκω	ανήκα	*άνηκα

11.8 Δήλωση της ύπαρξης

11.8.1 Κοινά μέσα δήλωσης της ύπαρξης

Η ύπαρξη στη ΝΕ και στην αλβ. δηλώνεται με τρία μέσα:

- με το ρήμα είναι
- με το ρήμα υπάρχει
- με το ρήμα έχει.

Το ρήμα είναι έχει γενικότερη σημασία, τα ρήματα υπάρχει και έχει αναφέρονται στη συγκεκριμένη ύπαρξη.

Υπάρχει διαφορά ως προς το περιβάλλον εμφάνισης των ρημάτων υπάρχει και έχει. Το ρήμα υπάρχει στην αλβ. σπανίζει. Η χρήση του είναι περισσότερο τυπική. Στον καθημερινό λόγο χρησιμοποιείται αντί γι' αυτό το ρήμα έχει, το οποίο γνωρίζει ευρεία χρήση και στη ΝΕ παράλληλα με το υπάρχει.

Οι δομές είναι γνωστές και στις δύο γλώσσες, διαφέρει όμως η γενική κατανομή τους στο λόγο.

NE

υπάρχει + ονομ. = έχει + αιτ.
 υπάρχουν + ονομ. = έχει + αιτ.
 υπήρχε + ονομ. = είχε + αιτ.
 υπήρχαν + ονομ. = είχε + αιτ.

Αλβ.

ekziston + ονομ. = ka + αιτ.
 ekzistojnë + ονομ. = ka + αιτ.
 ekzistonte + ονομ. = kishte + αιτ.
 ekzistonin + ονομ. = kishte + αιτ.

11.8.2 Πρόγνωση λαθών

11.8.2.1 Εμφάνιση του ρήματος έχει με ουσιαστικό στην ονομαστική

Ο σπουδαστής μεταφράζει το υπάρχει, υπάρχουν της ΝΕ με το ka της αλβ. Στην περίπτωση αυτή ενδέχεται το ουσιαστικό να μην εμφανισθεί στην αιτιατική αλλά στην ονομαστική, επειδή αυτές οι δύο πτώσεις στον αόριστο τύπο του πληθυντικού της αλβ. έχουν την ίδια μορφή. Π.χ.:

Αλβ.

Ka njeri?
 Ka shumë njerëz.

NE

Υπάρχει κανείς;
 Υπάρχουν πολλοί άνθρωποι.

Πραγμάτωση σπουδαστή

*Έχει κανείς;
 *Έχει πολλοί άνθρωποι.

11.8.2.2 Εμφάνιση του ρήματος υπάρχει μόνο στον ενικό

Στην προσπάθειά του να διορθώσει το λάθος ο σπουδαστής χρησιμοποιεί το ρήμα υπάρχει, αλλά το ουσιαστικό μένει στην ονομαστική. Η διόρθωση επιτυγχάνεται εν μέρει:

Αλβ.

Ka njeri?
 Ka shumë njerëz.

NE

Υπάρχει κανείς;
 Υπάρχουν πολλοί άνθρωποι.

Πραγμάτωση σπουδαστή

Υπάρχει κανείς;
 * Υπάρχει πολλοί άνθρωποι.

11.9 Ελλιπείς δομές στη ΝΕ

11.9.1 Παράλειψη συνδετικού

Στη ΝΕ η παράλειψη του συνδετικού σε ορισμένες συντακτικές χρήσεις είναι συνηθισμένο φαινόμενο. Στην αλβ. η χρήση του συνδετικού είναι υποχρεωτική.

11.9.2 Πρόγνωση λάθους

Καταχρηστική χρήση του συνδετικού. Η πρόταση είναι μεν γραμματική, αλλά δε δείχνει πλήρη κατάκτηση της γλώσσας.

Αλβ.: Cila është arsyeja që nuk erdhi?

ΝΕ: Ποιος ο λόγος που δεν ήρθε;

Πραγμάτωση: Ποιος είναι ο λόγος που δεν ήρθε;

11.9.3 Παράλειψη ρήματος

Όπως στην περίπτωση του συνδετικού, μπορούν να παραλείπονται με τον ίδιο τρόπο και άλλα ρήματα, των οποίων η χρήση στην αλβ. είναι υποχρεωτική.

11.9.4 Πρόγνωση λάθους

Καταχρηστική χρήση ρήματος. Ο σπουδαστής επιτυγχάνει γραμματικές χρήσεις, αλλά δεν έχει κατακτήσει πλήρως τη γλώσσα.

Αλβ.: Pas tij çfarë vjen? Kaosi?

ΝΕ: Μετά απ' αυτόν τι; Το χάος;

Πραγμάτωση: Μετά απ' αυτόν τι έρχεται; Το χάος;

11.9.5 Προτεινόμενες ασκήσεις

Μετάφραση αντίστοιχων κειμένων από τα αλβανικά στα ελληνικά.

11.10 Εγκλίσεις

11.10.1 Εγκλίσεις αλβανικής

Η αλβ. έχει αναπτύξει πλούσιο σύστημα εγκλίσεων. Υπάρχουν 6 εγκλίσεις: οριστική, υποτακτική, υποθετική, απροσδόκητη, ευκτική, προστακτική.

11.10.2 Χρόνοι της οριστικής

Ενεστώτας	Αόριστος	Παρακείμενος	Υπερσυντέλικος	Παρωχημένος Υπερσυντέλικος
lexoj	lexona	kam lexuar	kisha lexuar	pata lexuar
Παρατατικός		Πρότερος Παρακείμενος	Πρότερος Υπερσυντέλικος	Πρότερος Παρωχημένος Υπερσυντέλικος
lexoja		kam pasë lexuar	kisha pasë lexuar	pata pasë lexuar

Μέλλοντας	Παρελθοντικός μέλλοντας	Πρότερος μέλλοντας	Παρωχημένος μέλλοντας
do të lexoj	do të lexoja	do të kem lexuar	do të kisha lexuar
		Πρότερος πρότερος μέλλοντας	Πρότερος παρωχημένος μέλλοντας
		do të kem pasë lexuar	do të kisha pasë lexuar

11.10.3 Παράλληλες δομές περιφραστικών χρόνων

Ενεστώτας διαρκείας		
po lexoj	ή	jam duke lexuar

Παρατατικός διαρκείας		
po lexoja	ή	isha duke lexuar

Μέλλοντας	Παρελθοντικός μέλλοντας
kam për të lexuar	kisha për të lexuar

11.10.4 Επικάλυψη παρακειμένου από τον αόριστο

Ο αόριστος της ΝΕ χρησιμοποιείται συχνά με τη σημασία του παρακειμένου της αλβ. (για να δηλώσει δηλαδή την έννοια του τετελεσμένου).

11.10.5 Πρόγνωση λάθους

Χρήση παρακειμένου αντί του αορίστου.

ΝΕ: Τα πήγα καλά στις εξετάσεις (αόρ.)

Αλβ.: Kam dalë mirë në pronime (παρ.)

Πραγμάτωση: Έχω πάει καλά στις εξετάσεις (παρ.)

ΝΕ: Τον είδα να κάνει βόλτες (αόρ.)

Αλβ.: E kam parë duke shëtitur (παρ.)

Πραγμάτωση: Τον έχω δει να κάνει βόλτες (παρ.)

ΝΕ: Μας είπαν πολλά (αόρ.)

Αλβ.: Na kanë treguar shumë gjëra (παρ.)

Πραγμάτωση: Μας έχουν πει πολλά (παρ.)

11.11 Υποτακτική

11.11.1 Εξασθένηση χρονικών σχέσεων στην υποτακτική της ΝΕ

Είναι η έγκλιση όπου φαίνεται καθαρά η διαφορά των ρηματικών συστημάτων μεταξύ αλβ. και ΝΕ.

Στην αλβανική υπάρχουν ο ενεστώτας (të lexoj), ο παρατατικός (të lexoja), ο παρακειμένος (të kem lexuar) και ο υπερσυντέλικος (të kisha lexuar). Η υποτακτική αορίστου στη ΝΕ είναι μάλλον ένας χαρακτηρισμός που ανταποκρίνεται στην άποψη ενεργείας και όχι στις χρονικές σχέσεις.

11.11.2 Απόδοση της υποτακτικής της ΝΕ στην αλβανική

Η υποτακτική της ΝΕ αποδίδεται στην αλβ. με:

1. Υποτακτική 2. Απαρέμφατο 3. Ουσιαστικό.

Π.χ. ΝΕ (για) να δουλεύω / δουλέψω

Αλβ. 1. (që) të ruvoj; 2. (për) të ruvuar; 3. (për) punë

Ας παρατηρηθεί και η διαφορά του δείκτη εισαγωγής στην 1η περίπτωση (që) και στη 2η και 3η περίπτωση (për).

11.11.3 Επικράτηση της υποτακτικής επί του απαρεμφάτου

Η εξασθένιση του ουδέτερου γένους προκάλεσε και την ανεπάρκεια του τύπου του **απαρεμφάτου**. (Οι τύποι απαρεμφάτου ονομάζονται ρηματικά ουσιαστικά.) Το φαινόμενο αυτό έδωσε αφορμή στους μελετητές της αλβ. (ξένους και Αλβανούς) να διατυπώσουν τη θεωρία της εξαφάνισης του απαρεμφάτου σ' αυτή τη γλώσσα. Θεωρήθηκε ως ένα βαλκανικό φαινόμενο, επηρεασμένο και από το αντίστοιχο αδιαμφισβήτητο γεγονός στη ΝΕ.

11.12 Υποτακτική και Λειτουργίες απαρεμφάτου

11.12.1 Συντακτική συνωνυμία

Μερικές συντακτικές δομές της αλβανικής όπως ρήμα + απαρέμφατο, ρήμα + υποτακτική αποδίδονται στη ΝΕ με τη δομή ρήμα + υποτακτική. Διαπιστώνεται, δηλαδή, συντακτική συνωνυμία μεταξύ των διάφορων δομών της αλβανικής αλλά και μεταξύ αλβ. και ΝΕ.

mendoj + të rruvoj	σκέπτομαι + να εργαστώ/ εργάζομαι
mendoj + për të rruvar	σκέπτομαι + (για) να εργαστώ/ εργάζομαι

11.12.2 Πρόγνωση λάθους

Καταχρηστική χρήση (τακτική εμφάνιση) της πρόθεσης για πριν από τον τύπο της υποτακτικής (βλ. και § 11.14.4).

ΝΕ: Ήρθε να μας επισκεφθεί.

Αλβ.: Na ka ardhur për vizitë/ Ka ardhur për të na vizituar.

Πραγμάτωση: Ήρθε για να μας επισκεφθεί.

11.12.3 Δήλωση άλλων τροπικοτήτων: πιθανολογική και δυνητική

Στην αλβ. η πιθανολογική και η δυνητική δηλώνονται με τον τύπο του παρακειμένου οριστικής (do të kem ardhur).

ΝΕ: Η ιστορία πρέπει να έγινε κάπως έτσι.

Αλβ.: Ngjarja duhet të ketë ndodhur pak a shumë kështu.

11.12.4 Πρόγνωση λάθους

Χρήση της πιθανολογικής και της δυνητικής κατά το αλβανικό πρότυπο.

ΝΕ	Αλβ.	Πραγμάτωση
θα έφυγε	do të ketë ikur	θα έχει φύγει
θα πήγε	do të ketë shkuar	θα έχει πάει
να βρήκε	të ketë gjetur	να έχει βρει
να πήρε	të ketë marrë	να έχει πάρει

11.13 Συνοπτικοί και μη συνοπτικοί χρόνοι

11.13.1 Διαφορές μεταξύ ΝΕ και αλβανικής

Ενώ στη ΝΕ το συνοπτικό και το μη συνοπτικό δηλώνονται γραμματικά με ξεχωριστούς χρονικούς τύπους, στην αλβ. δεν παρατηρείται το ίδιο φαινόμενο, η οποία δηλώνει τις αντίστοιχες έννοιες με λεξιλογικά μέσα. Στην αλβ. τόσο στο συνοπτικό όσο και στο μη συνοπτικό χρησιμοποιούνται οι ίδιοι χρονικοί τύποι. Ο σπουδαστής δυσκολεύεται να επιλέξει τον κατάλληλο τύπο.

11.13.2 Πρόγνωση λάθους

Χρήση μη συνοπτικού τύπου αντί συνοπτικού.

ΝΕ: Πρέπει να φύγω τώρα.

Αλβ.: Duhet të iki tani.

Πραγμάτωση: *Πρέπει να φεύγω τώρα.

ΝΕ: Ο διευθυντής θέλει να σας μιλήσει.

Αλβ.: Drejtori dëshiron t'ju flasë.

Πραγμάτωση: *Ο διευθυντής θέλει να σας μιλάει.

11.13.3 Προτεινόμενες ασκήσεις

11.13.3.1 Μετατροπή ρηματικών δομών σε ονοματικές. Ασκήσεις τύπου “Βρείτε πού μπορεί να αντικατασταθεί το ρήμα με ουσιαστικό / το ουσιαστικό με ρήμα”. Π.χ.:

Μου αρέσει να περπατώ στην παραλία την άνοιξη.

Μου αρέσει το περπάτημα στην παραλία την άνοιξη.

και

Θέλω να περπατήσω.

*Θέλω περπάτημα.

Μου αρέσει να ζωγραφίζω.

Μου αρέσει η ζωγραφική.

και

Θέλω να ζωγραφίσω.

* Θέλω ζωγραφική.

11.13.3.2 Συμπλήρωση κενών με τα κατάλληλα ρήματα ή επιρρήματα (μου αρέσει, προτιμώ, θέλω, πρέπει, τώρα, απόψε, αύριο, συνήθως κ.λπ.)

.....το καλοκαίρι να (τρώω) παγωτά.

Ζεσταίνομαι. Πάω να (αγοράζω) ένα παγωτό.

Τι λες;να μας (λέω) ένα τραγούδι τώρα;

.....να τραγουδάω όταν είμαι με παρέα.

Οι ασκήσεις να είναι προσεκτικά επιλεγμένες. Θα είναι δύσκολο να αποφευχθούν από την αρχή τα λάθη. Ακόμη και στη ΝΕ υπάρχουν δομές που δεν υπόκεινται στον κανόνα (πβ. η χρήση θέλω/πρέπει να πηγαίνω αντί θέλω/πρέπει να πάω, ουδετεροποίηση της αντίθεσης [- συνοπτικό] ÷ [+ συνοπτικό] σε ελλειπτικά ρήματα όπως ανήκω, βρίθω, κάνω, μάχομαι, ξέρω, τρέμω, χρωστώ κ.λπ.).

11.14 Εισαγωγή δευτερευουσών ειδικών προτάσεων Συμφωνία ρηματικών χρόνων

Μεταξύ δύο ρημάτων που ανήκουν σε διαφορετικές κατηγορηματικές ενότητες της σύνθετης πρότασης (φράσης) υπάρχει σχέση χρονικής συμφωνίας ή ασυμφωνίας.

11.14.1 **Δομή 1** (ρήμα + ρήμα στην υποτακτική)

Στην αλβ. ο χρόνος του ρήματος στη δευτερεύουσα ειδική πρόταση (αλβ. fjali ftilluese) επηρεάζεται από το χρόνο της κύριας πρότασης. Στη ΝΕ το ρήμα είναι κυρίως στην υποτακτική του ενεστώτα.

11.14.2 Πρόγνωση λάθους

Πραγμάτωση κατά το αλβανικό πρότυπο άλλου ρηματικού χρόνου. Π.χ.

NE	Αλβ.	Πραγμάτωση
Ήθελα να πάω στο θέατρο. Doja të shkoja në teatër.		Ήθελα να πήγαινα στο θέατρο.
Σκέφτηκα να του πω κάτι. Mendova t'i thoshja diçka.		Σκέφτηκα να του έλεγα κάτι.
Τι έλπιζες να κάνουμε; Çfarë shpresoje të bënim?		Τι έλπιζες να κάναμε;

11.14.3 Δομή 2 (ρήμα + εμπρόθετο ρηματικό ουσιαστικό)

Η υποτακτική της NE αποδίδεται στην αλβ. και με εμπρόθετο ρηματικό ουσιαστικό (απαρέμφατο).

11.14.4 Πρόγνωση λάθους

Καταχρηστική εμφάνιση της πρόθεσης προ της νεοελληνικής υποτακτικής (βλ. και § 11.12.2).

NE	Αλβ.	Πραγμάτωση
Ήθε να διαβάσει.	Ka ardhur për të lexuar.	Ήθε για να διαβάσει.
Μου 'ρχεται να φωνάξω. Më vjen për të bërtitur.		Μου 'ρχεται για να φωνάξω.

11.15 Ρήματα που δηλώνουν άποψη και τροπικότητα αρχίζω, συνεχίζω, τελειώνω - πρέπει, μπορεί

11.15.1 Μορφοματοποίηση του ρήματος στη NE

Στην αλβ. το εξαρτώμενο ρήμα συμφωνεί στο χρόνο με το ρήμα που δηλώνει άποψη (αρχίζω, συνεχίζω, τελειώνω). Στη NE το εξαρτώμενο ρήμα χρησιμοποιείται σε παγιοποιημένη μορφή.

11.15.2 Πρόγνωση λάθους

Τάση για συμφωνία και στη χρήση της NE.

NE	Αλβ.	Πραγμάτωση
άρχισα να εργάζομαι	fillova të punoj/së punuari	άρχισα να εργάζομαι
	fillova të punoja/së punuari	*άρχισα να εργαζόμουν
συνέχισα να εργάζομαι	vazhdova të punoj/së punuari	*συνέχισα να εργάζομαι
	vazhdova të punoja/së punuari	*συνέχισα να εργαζόμουν

11.15.3 Αντιστοιχία στη χρήση της υποτακτικής NE με τη μετοχή της αλβανικής

Στη NE, το εξαρτώμενο παθητικό ρήμα συμφωνεί στο χρόνο, στο πρόσωπο και στον αριθμό με το απρόσωπο ρήμα που δηλώνει τρόπο (πρέπει, μπορεί). Στην αλβ. στη θέση του εξαρτώμενου ρήματος χρησιμοποιείται:

1. ο τύπος της μετοχής (λ.χ. punuar, studiuar κ.λπ.), που είναι άκλιτος, όταν η ενέργεια εμφανίζεται ως αναγκαιότητα. Σ' αυτή την περίπτωση δεν υπάρχει συμφωνία.
2. ο τύπος της υποτακτικής, όταν η ενέργεια εμφανίζεται ως πιθανότητα. Σ' αυτή την περίπτωση υπάρχει συμφωνία.

11.15.4 Πρόγνωση λάθους

Χρήση υποτακτικής χωρίς το μόρφημα να.

NE	Αλβ.	Πραγμάτωση
πρέπει να μελετηθεί	duhet studiuar	*πρέπει μελετηθεί
πρέπει να μελετηθούν	duhen studiuar	*πρέπει μελετηθούν

11.15.5 Ρήματα duhet/duhen, mund (ρήματα τροπικότητας)

Τα ρήματα που δηλώνουν τροπικότητα (ανάγκη, πιθανότητα) στην αλβ. παρουσιάζουν την παγιοποιημένη μορφή του γ' προσώπου ενεστώτα. Από τα δύο ρήματα, το duhet χρησιμοποιείται και στον πληθυντικό duhen. Στη NE, αντιθέτως, το ρήμα μπορεί, όταν δηλώνει τροπικότητα, κλίνεται και συμφωνεί μερικώς με τις γραμματικές κατηγορίες των ρημάτων που εισάγει.

11.15.6 Πρόγνωση λάθους

Εμφάνιση του γ' προσώπου σε όλες τις περιπτώσεις χρήσης του ρήματος μπορεί, το οποίο δηλώνει τροπικότητα. Π.χ.:

NE: Μπορεί να εξηγηθεί πολύ εύκολα.

Αλβ.: Mund të shpjegohet fare lehtë.

Σωστή πραγμάτωση: Μπορεί να εξηγηθεί πολύ εύκολα.

NE: Μπορώ να σου το εξηγήσω πολύ εύκολα.

Αλβ.: Mund të ta shpjegoj fare lehtë.

Λάθος πραγμάτωση: *Μπορεί να σου το εξηγήσω πολύ εύκολα.

11.16 Αποθετικά ρήματα

11.16.1 Αναντιστοιχία στη χρήση

Δεν υπάρχει πάντα συμφωνία αλβ. και ΝΕ στη χρήση των αποθετικών ρημάτων όσον αφορά το χαρακτηρισμό τους ως [- μεταβατικό] ÷ [+ μεταβατικό].

11.16.2 Πρόγνωση λάθους

Σχηματισμός άκυρης ενεργητικής ή παθητικής φωνής.

ΝΕ	Αλβ.	Πραγμάτωση
δέχομαι	pranoj	*δέχω
σκέπτομαι	mendoj	*σκέπτω
φαντάζομαι	përfytyroj	*φαντάζω
χειρίζομαι	trajtoj	*χειρίζω
διαμαρτύρομαι	protestoj	*διαμαρτύρω
τον λυπήθηκα	m'u dhimbs	*τον λύπησα
τον αρνήθηκα	e mohova; refuzova	*τον άρνησα
τον εκμεταλλεύτηκα	e shfrytëzova	*τον εκμετάλλευσα
τον εμπιστεύτηκα	i besova	*τον εμπίστεψα
τον παντρεύτηκα	u martova	*τον πάντρεψα

Επίσης

αναρρώνω	shërohem	* αναρρώνομαι
γυρίζω	kthehem	* γυρίζομαι
οφείλω	(të/i/ju/u) detyrohem	* οφείλομαι

11.16.3 Δομές αλβανικής με μεταβατικά ρήματα στην παθητική φωνή

Στη ΝΕ ρήματα στην παθητική φωνή κατευθύνουν (κυβερνούν) άμεσα αντικείμενα. Στην αλβ. δεν υπάρχει καμιά περίπτωση ρήματος στην παθητική φωνή που να κατευθύνει άμεσα αντικείμενα. Υπάρχουν εντούτοις χαρακτηριστικές παθητικές δομές με έμμεσα αντικείμενα.

Στην περίπτωση αυτή το έμμεσο αντικείμενο διπλασιάζεται από τον αδύνατο τύπο της προσωπικής αντωνυμίας στη δοτική πτώση. Π.χ.:

Nuk u besonte syne. «Δεν πίστευε στα μάτια του» - Iu përvesh punës. «Ανα-

σκουμπώθηκε στη δουλειά» - lutej e i përgjërohej. «Τον ικέτευε και τον εκλιπαρούσε».

11.16.4 Πρόγνωση λάθους

Σχηματισμός άκυρων ιδιωτισμών κατά το αλβανικό πρότυπο.

NE	Αλβ.	Πραγμάτωση
ανυπομονώ	nuk më pritet	*δε μου περιμένεται
δεν μπορώ να καθίσω	nuk më rrihet	*δε μου κάθεται
παραπονιέμαι	qahem	*κλαίγομαι
δεν πιστεύω	nuk më besohet	*δε μου πιστεύεται

11.16.5 Λεκτική αναντιστοιχία

Υπάρχει δυσκολία στη χρήση ρημάτων που δε μεταφράζονται μονολεκτικά στην αλβανική.

11.16.6 Πρόγνωση λάθους

Σχηματισμός άκυρων ιδιωτισμών κατά το αλβανικό πρότυπο.

NE	Αλβ.	Πραγμάτωση
φοβούμαι	kam frikë	*έχω φόβο
ζεσταίνομαι	kam varë	*έχω ζέστη
λυπάμαι	më vjen keq	*μόρχεται κακά

11.17 Απροσδόκητη έγκλιση

11.17.1 Απουσία της απροσδόκητης έγκλισης στην ελληνική

Δηλώνει απορία, έκπληξη, γλευασμό του ομιλητή για ορισμένο γεγονός. Η επιτέλεσή της εξαρτάται από το περιβάλλον πραγμάτωσης του λόγου. Εάν ο ομιλητής συλλαμβάνει τα γεγονότα ως απρόοπτα ή δυσάρεστα, μπορεί να χρησιμοποιήσει την απροσδόκητη έγκλιση. Η ερώτηση με απροσδόκητη δεν αφορά άγνωστα για τον ομιλητή γεγονότα, ακόμη περισσότερο για τον συνομιλητή του, αλλά απεναντίας γνωστά γεγονότα του παρελθόντος, του παρόντος ή του μέλλοντος, τα οποία συνοδεύονται από αισθηματική αντίδραση.

Η χρήση της απροσδόκητης δίνει στον αλβανικό λόγο εξαιρετική εκφραστικότητα.

11.17.2 Πρόγνωση λάθους

Λόγω της απουσίας του γεγονότος στην ελληνική, δεν υπάρχουν πιθανότητες επίδρασης. Χρειάζεται εν τω μεταξύ συνειδητοποίηση των μαθητών για τα λεξιλογικά μέσα που διαθέτει η ΝΕ για τη δήλωση απορίας, έκπληξης, γλευγισμού.

11.18 Ευκτική έγκλιση

11.18.1 Απουσία της κατηγορίας στη ΝΕ

Δηλώνει την επιθυμία του ομιλητή για ορισμένο γεγονός σε μορφή ευχής, κατάρας.

Rrofsh! «Να ζήσεις!» (Rrofsh sa malet! «Είθε να ζήσεις σαν τα (ψηλά) βουνά!»)
Mos vdeksh kurrë! «Είθε να μην πεθάνεις ποτέ!» (Të shpëlaftë mortja! «Είθε ο θάνατος να σε ξεπλύνει!»)

Στη ΝΕ, σε αντιδιαστολή προς την αρχαία, δεν υπάρχει τύπος ευκτικής. Αυτός είναι ο κυριότερος λόγος της διαφοράς που διαπιστώνεται μεταξύ αλβ. και ΝΕ ως προς τους ευχητήριους τύπους: Επειδή η αλβ. έχει γραμματικοποιήσει την επιθυμία μέσω ενός ξεχωριστού μορφολογικού τύπου, της ευκτικής έγκλισης.

11.18.2 Χαιρετισμοί και ευχές Ελλήνων και Αλβανών

Οι Έλληνες χρησιμοποιούν τους εξής κυριότερους χαιρετισμούς και ευχές: Καλημέρα! Καλησπέρα! Καληνύχτα! Καλό βράδυ! Καλό απόγευμα! Καλή όρεξη! Καλά Χριστούγεννα! Καλό Πάσχα!

Χρησιμοποιούν επίσης και χαιρετισμούς και ευχές που οι Αλβανοί αλλά και πολλοί άλλοι λαοί δε γνωρίζουν, όπως:

Καλά στέφανα! Καλά βαφτίσια! Καλή ξεκούραση! Καλό μήνα! Καλή βδομάδα! Καλό χειμώνα! Καλό καλοκαίρι! Καλοί αγώνες! Καλή διασκέδαση! Καλό τριήμερο! Καλό πενθήμερο!

Στα αλβανικά από τα ξημερώματα μέχρι τις δέκα το πρωί χαιρετούν με τον τύπο «Mirëmëngjes!» < mirë «καλό» και mëngjes «πρωί». Από τις δέκα έως τις τρεις χαιρετούν με τον τύπο «Mirëdita!» < mirë «καλό» και dita «μέρα». Για το υπόλοιπο της ημέρας χαιρετούν με τον τύπο «Mirëmbërëma!» < mirë «καλό» και mbërëme «βράδυ».

Στην οικεία ομιλία, κατά τον αποχωρισμό Έλληνες και Αλβανοί χρησιμοποιούν τον ίδιο τύπο: «Γεια»· αλβ. «Shëndet». Ο τυπικός αποχαιρετισμός γίνεται με το «Καλή αντάμωση!»· αλβ. «Mirupafshim!». Άκρως τυπικά είναι τα «Εις το επανιδείν!»· αλβ. «Lamtumirë!».

Το «Χρόνια πολλά» αποδίδεται συνήθως με το «Gëzuar!», με το οποίο αποδίδεται και το στοιχείο «Καλό /Καλά» των ευχετήριων τύπων των θρησκευτικών εορτών. Π.χ.:

Καλά Χριστούγεννα!

Καλό Πάσχα!

Χρόνια πολλά (για τα γενέθλια)!

Gëzuar krishtlindjet!

Gëzuar pashkët!

Gëzuar (ditëlindjen)!

11.18.3 Κατανομή χρόνου

Υπάρχει διαφορά και στην κατανομή του χρόνου της ημέρας. Στους Αλβανούς το μεσημέρι είναι στις δώδεκα η ώρα, στους Έλληνες είναι στις τρεις. Στο διάστημα δηλαδή από τις 12.00 έως τις 15.00 οι Αλβανοί δε λένε «Mirëmëngjes!» αλλά «Mirëdita!», ενώ οι Έλληνες συνεχίζουν να λένε «Καλημέρα!» Επίσης κατά τον προσωρινό αποχωρισμό προ μεσημβρίας οι Έλληνες λένε «Καλημέρα!», ενώ οι Αλβανοί «Ditën e mirë!».

12. ΑΛΛΕΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

12.1 Διαφορές στην ορολογία

Υπάρχουν μερικές διαφορές στην ορολογία της σύνταξης στην αλβ. γλώσσα. Η έννοια του συνόλου αποδίδεται με δύο όρους: *tog*, με τον οποίο εννοείται κάθε συνδυασμός δύο λέξεων, και *togfjalësh*, με τον οποίο εννοείται το σύνολο που αποτελείται από δύο λέξεις με πλήρη λεξική σημασία. Χρησιμοποιείται επίσης ο όρος *sintagmë* (σύνταγμα), αναφερόμενος σε συνδυασμούς λέξεων που μπορούν να υπερβαίνουν τα όρια του απλού συνόλου.

Ο ονοματικός και επιθετικός προσδιορισμός καλύπτονται από τον όρο *përcaktor*, ενώ ο επιρρηματικός προσδιορισμός από τον όρο *grethanor* (από τα αλβ. *grethanë* «περίσταση»).

Στα αλβανικά εγχειρίδια σύνταξης το ποιητικό αίτιο δεν αναγνωρίζεται ως ξεχωριστή συντακτική κατηγορία, όπως λ.χ. οι κύριοι και οι δευτερεύοντες όροι της πρότασης, αλλά εντάσσεται στα εμπρόθετα αντικείμενα (*kundrinor me parafjalë*).

12.2 Περιπτώσεις ερωτηματικών προτάσεων

12.2.1 Ερωτηματική πρόταση στα αλβανικά – Ερωτηματικό μόριο a

Η στερεότυπη ερωτηματική πρόταση στα αλβ. αρχίζει με το ερωτηματικό μόριο *a*, που δε μεταφράζεται (πώς θα μπορούσε να μεταφραστεί, άλλωστε, το *do*-ερωτηματικό της αγγλικής;).

12.2.2 Πρόγνωση λάθους

Ενδεχόμενο εμφάνισης του ερωτηματικού μορίου *a* και στην ελληνική πρόταση.

Αλβ.: A vjen dhe ti me ne?

ΝΕ: Έρχεσαι κι εσύ μαζί μας;

Πραγμάτωση: Α έρχεσαι κι εσύ μαζί μας;

12.2.3 Ερώτηση περί καταγωγής / προέλευσης

Στην αλβ. το nga έχει διπλή σημασία: χρησιμοποιείται ως πρόθεση («από») και ως επίρρημα («από πού»).

12.2.4 Πρόγνωση λάθους

Χρήση της πρόθεσης «από» ως επιρρήματος, αντί δηλαδή του «από πού».

Αλβ.	NE	Πραγμάτωση
Nga je?	Από πού είσαι;	*Από είσαι;

12.3 Εισαγωγή διαφορετικών ρηματικών τύπων από ίδιους συνδέσμους

12.3.1 Συντακτική διαφορά της υποτακτικής σε NE και αλβ.

Η οριστική και η υποτακτική ενεστώτα στη NE δε διαφέρουν τυπικά. Η διαφορά είναι μόνο συντακτική. Στην αλβ., αντιθέτως, υπάρχει και μορφική διαφορά μεταξύ των τύπων του β' και γ' εν. του ενεστώτα.

Στη NE ο σύνδεσμος εάν/αν εισάγει ρήματα στην υποτακτική. Στην αλβ. οι αντίστοιχοι σύνδεσμοι në, nëse, në qoftë se εισάγουν ρήματα στην οριστική.

12.3.2 Πρόγνωση λάθους

Χρήση στην αλβ. της οριστικής αντί της υποτακτικής.

Ερμηνεία της υποτακτικής της NE ως οριστικής.

NE: εάν + υποτακτική

Αλβ.: në qoftë se + οριστική

12.4 Θέση λέξεων και συνόλων με φατική λειτουργία

12.4.1 Διαφορές στη χρήση

Στην αλβ. οι λέξεις και τα σύνολα που τελούν φατική λειτουργία (άρα, παραδείγματος χάριν, λόγου χάρη, δηλαδή, λοιπόν, εξάλλου, βεβαίως, αναμφίβολα, οπωσδήποτε κ.λπ.) τίθενται συνήθως στην αρχή της πρότασης, ενώ στη NE τίθενται συνήθως μετά την εισαγωγή της πρώτης λέξης ή μετά το κατηγορημα/ρήμα της πρότασης. Ο κανόνας, βέβαια, εδώ δεν είναι αυστηρός. Μπορεί στην αλβ. η λέξη ή το σύνολο που δηλώνουν φατική λει-

τουργία να εμφανισθούν στο εσωτερικό της πρότασης, όπως επίσης στη ΝΕ να εμφανισθούν στην αρχή της. Στην αλβ. οι λέξεις αυτές έχουν μια χαλαρότερη σχέση με το σύνολο της πρότασης απ' ό,τι στη ΝΕ. Στην προφορά η διαφορά συνίσταται στη μεγαλύτερη παύση με την οποία πραγματώνονται στην αλβ., ενώ στη ΝΕ η παύση είναι προαιρετική. Στη γραφή το φαινόμενο αυτό συνοδεύεται με την εξαίρεση της λέξεων στο σύνολο της πρότασης διά της σημείωσης ενός κόμματος (εφόσον βρίσκονται στην αρχή της πρότασης) ή δύο κομμάτων (εφόσον βρίσκονται στο εσωτερικό της πρότασης).

12.4.2 Πρόγνωση λάθους

Τάση για εμφάνιση των λέξεων με φατική λειτουργία στην αρχή της πρότασης.

Τάση για σημείωση του κόμματος πριν και μετά αυτού του είδους τις λέξεις.
Π.χ.:

ΝΕ: Η κατάσταση δηλαδή παρέμενε εκτός ελέγχου.

Αλβ.: Domethënë, gjendja vazhdonte të mbetej jashtë kontrollit.

Πραγμάτωση: Δηλαδή, η κατάσταση παρέμενε εκτός ελέγχου.

ΝΕ: Στη Ρώμη, λοιπόν, τέθηκαν οι βάσεις της σύγχρονης νομοθεσίας.

Αλβ.: Pra, në Romë u vunë bazat e legjislacionit të sotëm.

Πραγμάτωση: Λοιπόν, στη Ρώμη τέθηκαν οι βάσεις της σύγχρονης νομοθεσίας.

12.5 Συμφωνία υποκειμένου και κατηγορήματος

12.5.1 Περίπτωση προσωπικής αντωνυμίας α' προσώπου σε λειτουργία υποκειμένου

Στη ΝΕ ένα ουσιαστικό μπορεί να εμφανισθεί με τη λειτουργία υποκειμένου, ακόμα και όταν το κατηγορημα δηλώνεται με ρήμα στο α' πρόσωπο πληθυντικού. Στην αλβ. σε τέτοια περίπτωση το ουσιαστικό δε χρησιμοποιείται μόνο του, αλλά μπορεί να λειτουργεί ως ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, εξειδικεύοντας τη σημασία της προσωπικής αντωνυμίας (εμείς) που λειτουργεί ως υποκείμενο.

12.5.2 Πρόγνωση λάθους

Δεν προβλέπονται λάθη με την αυστηρή γραμματική έννοια. Παρατηρείται εντούτοις τακτική εμφάνιση της προσωπικής αντωνυμίας α' προσώπου σε λειτουργία υποκειμένου.

NE: Οι Έλληνες διδαχθήκαμε από την Ιστορία να εκτιμάμε την πίστη και την ελευθερία.

Αλβ.: Ne, shqiptarët, historia na ka mësuar ta çmojmë besën dhe lirinë.

Πραγμάτωση: Εμείς οι Έλληνες διδαχθήκαμε από την Ιστορία να εκτιμάμε την πίστη και την ελευθερία. (Η υποχρεωτική εμφάνιση της αντωνυμίας είναι παρεμβολή της αλβανικής σύνταξης.)

Παρατήρηση: Και στη NE χρησιμοποιείται η αντίστοιχη δομή της αλβ. αλλά για έμφαση.

13. ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

13.1 Ελληνικά δάνεια

Στην αλβ. τα ελληνικά δάνεια διαιρούνται σε:

- α) αρχαία
- β) μεσαιωνικά και
- γ) νέα.

Διαιρούνται επίσης σε:

- α) άμεσα (δηλαδή ελληνικά δάνεια που διείσδυσαν στην αλβ. από την ελληνική) και
- β) έμμεσα (δηλαδή ελληνικά δάνεια που διείσδυσαν στην αλβ. από άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες).

Σημείωση: Λεπτομερής πίνακας ελληνικών δανείων της αλβ. παρατίθεται στο τέλος του εγχειριδίου.

13.2 Προβλήματα στην απόδοση

Η λέξη της ΝΕ αποδίδεται στην αλβ. με δύο ή περισσότερες λέξεις. Π.χ.:

ΝΕ	Αλβ.	Λάθος πραγματώση
αναλογία	1. analogji 2. raport	1. analogji 2. *analogji
διάστημα	1. çast; kohë 2. interval 3. kozmos; hapësirë	1. çast 2. *çast 3. *çast
εικόνα	1. ikonë 2. figurë	1. ikonë 2. *ikonë
εξέταση	1. provim 2. analizë 3. shqyrtim	1. provim 2. * provim 3. * provim
επεισόδιο	1. episod 2. incident 3. seri (ταινίας)	1. episod 2. * episod 3. * episod
ίδρυμα	1. institucion	1. institucion

	2. fondacion	2. *institucion
	3. institut	3. *institucion
καθολικός, -ή, -ό	1. katolik, -e	1. katolik, -e
	2. universal, -e	2. *katolik, -e
κοινότητα	1. bashkësi	1. *komunë
	2. komunë	2. komunë
	3. komunitet	3. *bashkësi
μαρμελάδα	1. marmalatë	1. marmalatë
	2. reçel	2. *marmalatë
παράδειγμα	1. shembull	1. shembull
	2. paradigmë (gram.)	2. *shembull
ρυθμός	1. ritëm	1. ritëm
	2. stil	2. *ritëm
τέχνη	1. art	1. teknikë
	2. mjeshtri	2. *teknikë
	3. teknikë (καταχρ.)	3. *teknikë
σαρκοφάγος	1. επίθ. mishngrënës	1. mishngrënës
	2. ουσ. sarkofag	2. *mishngrënës
συλλογή	1. përmbledhje	1. *koleksion/përmbledhje
	2. mbledhje	2. *koleksion/përmbledhje
	3. vjelje	3. *koleksion/përmbledhje
	4. koleksion	4. koleksion
χορός	1. valle	1. valle
	2. mbrëmje	2. *valle
	3. kor	3. *valle

13.3 Λέξεις που δηλώνουν συγγενική σχέση

13.3.1 Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση των λέξεων της αλβ. που δηλώνουν συγγενική σχέση. Γίνονται συνήθως λεπτές διακρίσεις που παρουσιάζουν δυσκολίες για έναν ελληνόφωνο, ο οποίος δεν είναι εξοικειωμένος με τέτοιες χρήσεις. Δεν παρουσιάζουν αντιθέτως δυσκολία οι σχετικές λέξεις της ΝΕ για τον αλβανόφωνο μαθητή. Πβ.:

NE	Αλβ.	Σημασία
θείος	xhaxha	«αδελφός του πατέρα»
	dajë	«αδελφός της μητέρας»
θεία	hallë	«αδελφή του πατέρα»
	teze	«αδελφή της μητέρας»
Πβ. όμως:		

NE	Αλβ.	Σημασία
ανεψιός	nip	«υιός του αδελφού ή της αδελφής»
ανεψιά	mbesë	«κόρη του αδελφού ή της αδελφής»
εγγονός	nip	«υιός του παιδιού»
εγγονή	mbesë	«κόρη του παιδιού»

13.3.2 Η λέξη της αλβ. είναι διεθνισμός ελληνικής προέλευσης, αλλά δε χρησιμοποιείται στη NE. Π.χ.:

Αλβ.	NE	Λάθος πραγμάτωση
<i>antonim</i>	<i>αντίθετο</i>	*αντώνυμο
<i>(gjomtyrë) homogjene</i>	<i>ομοιόπρωτοι</i>	*ομογενείς (όροι της πρότασης)
<i>mikrobus</i>	<i>παρατακτικοί όροι</i>	*μικρομπούζι
	<i>μίνιμπας</i>	

13.3.3 Δημιουργία σχέσης παρωνυμίας μεταξύ ελληνικής και αλβ. λέξης. Η αλβ. λέξη είναι ελληνικής προέλευσης αλλά προσαρμοσμένη στις προφορικές συνήθειες της αλβ. Ενδέχεται σ' αυτή την περίπτωση να πραγματωθεί η λέξη κατά την αλβ. προφορά. Π.χ.:

NE	Αλβ.	Λάθος πραγμάτωση
<i>βούρτσα</i>	<i>furçë</i>	* φούρτσα
<i>καμήλα</i>	<i>gamile</i>	* γκαμήλα
<i>οικονομία</i>	<i>ekonomi</i>	* εκονομία
<i>σουβλάκι</i>	<i>sufllaq</i>	* σουφλάκι

13.4 Πολύσημες λέξεις I

Πολύσημες λέξεις της αλβανικής που αποδίδονται με ξεχωριστές λέξεις στη ΝΕ. Π.χ.:

Αλβ.	ΝΕ	Λάθος πραγμάτωση
pullë	1. γραμματόσημο 2. χαρτόσημο 3. ένσημο 4. βιβλιόσημο	1. γραμματόσημο 2. *γραμματόσημο / *ένσημο 3. *γραμματόσημο / *ένσημο 4. *γραμματόσημο / *ένσημο
fjalor	1. λεξικό 2. λεξιλόγιο	1. λεξικό (*λεξιλόγιο) 2. *λεξικό (λεξιλόγιο)
kuvertë	1. κουβέρτα 2. κατάστρωμα	1. κουβέρτα 2. *κουβέρτα

13.5 Πολύσημες λέξεις II

Πολύσημες λέξεις της ΝΕ που αποδίδονται με ξεχωριστές λέξεις στην αλβ. Π.χ.:

ΝΕ	Αλβ.	Σημασία
ζω	1. rroj 2. jetoj	«ζω» (ως βιολογικό ον) «ζω» (ως κοινωνικό ον)
σημασία	1. kuptim 2. rëndësi	«σημασία» «σημασία, βαρύτητα»
κάθομαι	1. rri 2. ulem	«κάθομαι» (δλδ., δε φεύγω) «κάθομαι» (δλδ., δε μένω όρθιος)

Ξεχωριστή κατηγορία αποτελούν τα ελληνικά δάνεια που αποδίδονται με δύο ή περισσότερες λέξεις στην αλβ., η μία εκ των οποίων μοιάζει φωνητικά με το ελληνικό δάνειο. Π.χ.:

ΝΕ	Αλβ.	Σημασία
τύπος	1. tip 2. tip 3. formulë	«τύπος (ανθρώπου)» «είδος» «τύπος (μαθηματικός, χημικός κ.λπ.)»

υπερβολή	1. ekzagjerim 2. hiperbolë 3. hiperbolë	«υπερμεγέθυνση» «είδος καμπύλης» «είδος ρητορικού σχήματος»
ανάλογος	1. përkatës 2. analog 3. përpjesëtimor, -e; proporcional, -e	

13.6 Λέξεις με διαφορετική σημασία και ίδιο σημαίνον

Λέξεις με το ίδιο σημαίνον έχουν διαφορετική σημασία στη ΝΕ και στην αλβ. Π.χ.:

Σημαίνον	Σημαινόμενο στην αλβ.	Σημαινόμενο στη ΝΕ
[' arma]	«όπλο»	«τανκ»
[' dopio]	«διπλό»	«εγκώριο»
[i ' kona]	«εικόνα» (εκκλ.)	«εικόνα» αλλά και «άποψη»
[' kufie]	«ακουστικά» (πληθ.)	«άωτος» (κλητ.)
[para ^ mana]	«καρφίτσα»	1. «τροφός» 2. «καρφίτσα»

13.7 Προβλήματα των δανείων: Κοινά δάνεια ελληνικής και αλβανικής

Σλαβικά, ενετικά / ιταλικά και τουρκικά δάνεια μοιάζουν φωνητικά αλλά όχι εξ ολοκλήρου. Υπάρχουν μερικές μικρές διαφορές όσον αφορά τα φωνηματικά συστατικά.

13.7.1 Σλαβικά δάνεια

Στη ΝΕ	Στην αλβ.	Προφορά στα αλβ.
βρικόλακας	vurkollak	[vurko 'tak]
οβορός	oborr	[o ' boR]
κουνάβι	kunadhe	[ku ' naðe]
τσέλιγκας	çelnik	[tʃel ' nik]
σβάρα	zvarrë	[' zvaRə]
στάνη	stan	[stan]

13.7.2 Ενετικά και ιταλικά δάνεια

Στη ΝΕ	Στην αλβ.	Προφορά στα αλβ.
αβαρία	avari	[ava 'ri]
αλισίβα	alisivë	[ali 'sivə]
αράδα	aradhë	[a 'raðə]
αρμάδα	armatë	[ar 'matə]
βακέτα	vaqetë	[va 'cetə]
βίδα	vidhë	['vidhə]
γκαζόζα	gazozë	[ga 'zozə]
γρανίτης	granit	[gra 'nit]
γρίβας	grivë	['grivə]
δαμετζάνα	damixhanë	[dami 'dʒanə]
δόγα	dhogë	['ðogə]
κάλο	kallo	['kaɫo]
κάλτσα	kallcë	[kaɫ 'tsə]
κάμφορα	kamfur	['kamfur]
κανέλα	kanellë	[ka 'neɫə]
καπετάνιος	kapedan	[kape 'dan]
καρότο	karotë	[ka 'rotə]
λάμπα	llambë	['llambə]
λεβάντα	livandë	[li 'vandə]
λεμόνι	limon	[li 'mon]
μαγαζί	magazinë	[maga 'zinə]
μανούρι	manure	[ma 'nure]
μαντζουράνα	manxuranë	[mandzu 'ranə]
μαραγκός	marangoz	[mara 'ngoʒ]
μπακαλιάρος	bakalaro	[baka 'laro]
μπαρμπέρης	berber	[ber 'ber]
μπαρμπούνι	barbun	[bar 'bun]
μπαστούνι	bastun	[bas 'tun]
μπουνκέτο	buqetë	[bu 'ceto]
μπριζόλα	bërxollë	[brɔ̞ 'dzoɫə]
νταμιτζάνα	damixhanë	[dami 'dʒanə]
πάκο	pako	['pako]
παντελόνι	pantallona	[panta 'ɫona]

παντόφλα	pantofël	[pan´tofəl]
πίτα	pite	[´pite]
πολυθρόνα	poltronë	[pol´tronə]
πορτοκάλι	portokall	[porto´kaɫ]
σκαρλατίνα	skarlatinë	[skarla´tinə]
σκέτο	shqeto	[´ʃceto]
σκούφια	skufje	[´skufie]
σόδα	sodë	[´sodə]
στοίβα	stivë	[´stivə]
τίγκα	deng	[deng]
τιράντα	tirandë	[ti´randə]
τράτα	tratë	[´tratə]
τρομπέτα	trumbetë	[tru´mbetə]
φιόγκος	fjongo	[´fiongo]
φουγάρο	fugare	[fu´gare]
φουστάνι	fustan	[fu´stan]
φουστανέλα	fustanellë	[fusta´neɫə]

13.7.3 Τουρκικά δάνεια

Στη ΝΕ	Στην αλβ.	Προφορά στα αλβ.
αμανάτι	amanet	[ama´net]
ατζαμής	axhami	[adʒa´mi]
αφιόνι	afion	[a´fion]
βασιβουζούκος	bashibozuk	[bafibo´zuk]
βερεσές	veresie	[vere´sie]
γιαπράκι	japarak	[ja´prak]
γιορντάνι	gjerdan	[ʒer´dan]
γιουρούσι	yrysh	[ü´rüʃ]
γούρι	ogur	[o´gur]
καβουρντίζω	kaurdis	[kaur´dis]
καμτσίκι	kamxhik	[kam´dʒik]
καρπούζι	karpuz	[kar´puz]
καρσί	karshi	[kar´ʃi]
κασέρι	kasher	[ka´fer]
κασμάς	kazmë	[´kazmə]

κεμέρι	qemer	[ce´mer]
κεφτές	qofte	[´cofte]
κεπτσές	qepshe	[´cepʃe]
κεχριμπάρι	qelibar	[celi´bar]
κισμέτ	kismet	[ki´smet]
κολαούζος	kallauz	[kaʎa´uz]
κονάκι	konak	[ko´nak]
κοτζάμι	goxha	[go´dʒa]
κουραμπιές	gurabie	[gura´bie]
λαγούμι	llagëm	[la´gëm]
λιμάνι	liman	[li´man]
λουφές	ylyfe	[ülü´fe]
μαϊμού	majmun	[mai´mun]
μαϊντανός	majdanoz	[maida´noz]
μαντέμι	madem	[ma´dem]
μαραφέτι	marifet	[mari´fet]
μαρκούτσο	markuç	[mar´kutʃ]
μασούρι	masur	[ma´sur]
μαστραπάς	mashtrapë	[ma´ʃtrapə]
μαχαλάς	mëhallë	[mə´haʎə]
μενεξές	menekshe	[mene´kʃe]
μεντεσές	menteshë	[men´teʃə]
μουσαμάς	mushama	[muʃa´ma]
μουστερής	myshteri	[müʃte´ri]
μουφτής	myfti	[mü´fti]
μπαγλαμάς	bakllama	[bakʎa´ma]
μπαϊλντί	bajalldi	[bajaʎ´di]
μπαξίσι	bakshish	[ba´kʃiʃ]
μπαχτσές	bahçe	[bah´tʃe]
μπουγάτσα	bugaçe	[bu´gatʃe]
μπουντρούμι	bodrum	[bo´drum]
μπουρέκι	byrek	[bü´rek]
μπρίκι	ibrik	[i´brik]
μπρισίμι	ibërshim	[ibr´ʃim]
ναργιλές	nargjile	[narʒi´le]
ντουνιάς	dynja	[dü´na]

πασούμια	pashmagje (πληθ.)	[paʃˈmaʒe]
πατσάς	paçe	[ˈpaʈʃe]
πατσαβούρα	paçavure	[paʈʃaˈvure]
περβάζι	parvaz	[parˈvaz]
πετιμέζι	pekmez	[pekˈmez]
πλιγούρι	bollgur	[boɫˈgur]
ποτάσα	potasë	[poˈtasə]
ποτούρι	poture	[poˈture]
πούστης	pusht	[puʃt]
ρουσφέτι	ryshfet	[rɯʃˈfet]
σαλβάρι	shallvare	[ʃalˈvare]
σαματάς	shamatë	[ʃaˈmatə]
σαράι	saraj	[saˈraj]
σαντζάκι	sanxhak	[sanˈdʒak]
σεκλέτι	siklet	[siˈklet]
σερμπέτι	sherbet	[ʃerˈbet]
σιρίτι	shirit	[ʃiˈrit]
σισκεμπάπ	shishqebap	[ʃiʃˈceˈbap]
σιχτίρ	sikter	[sikˈter]
σο(υ)βάς	suva	[suˈva]
σουνέτι	synet	[süˈnet]
σουργούνης	syr gjyn	[sürˈjün]
σουρτούκης	syrtuk	[sürˈtük]
τέντζερης	tenxhere	[tenˈdʒere]
τεριακλής	terjaqi	[teriaˈci]
τεφτέρι	defter	[deˈfter]
τζαμπάζης	xhambaz	[dʒamˈbaz]
τζοβαΐρι	xhevahir	[dʒevaˈhir]
τηγάκι	tigan	[tiˈgan]
τορβάς	torbë	[ˈtorbə]
τουρλού	tyrli	[türˈli]
τσακάλι	çakall	[tʃaˈkaɫ]
τσακίρης	çakërr	[tʃaˈkɛR]
τσατάλι	çatall	[tʃaˈtaɫ]
τσαχπίνης	çapkën	[tʃapˈkɛn]
τσέπη	xhep	[dʒɛp]

τσιγκούνης	cingun	[tsin 'gun]
τσιγκέλι	çengel	[tʃen 'gel]
τσιφλίκι	çiflik	[tʃi 'flik]
τσιφούτης	çifut	[tʃi 'fut]
τσορβάς	çorbë	['tʃorbə]
τσουρέκι	çyrek	[tʃü 'rek]
φιντάνι	fidan	[fi 'dan]
φιρμάνι	ferman	[fer 'man]
φιστίκι	fistik	[fi 'stik]
φιτίλι	fitil	[fi 'til]
φραντζόλα	franhollë	[fran 'dʒoʋə]
χαβούζα	hauz	[ha 'uz]
χαζίρικος	hazër	[ha 'zer]
χαλβάς	hallvë	['haʋvə]
χαμπάρι	hambar	[ham 'bar]
χανούμα	hanëme	[ha 'neme]
χαρμάνι	harman	[har 'man]
χασάπης	kasap	[ka 'sap]
χατίρι	hatër	['hatər]

13.8 Φρασεολογία

Διαπιστώνονται αρκετά παράλληλα φρασεολογικά σχήματα στην αλβ. και τη ΝΕ. Υπάρχουν, φυσικά, και αρκετοί ιδιωτισμοί της αλβ. που δε συμπίπτουν με αντίστοιχο σχήμα στη ΝΕ κι εδώ ενδέχεται να εμφανισθούν παρεμβολές.

13.8.1 Μετάφραση ιδιωτισμών από την αλβ. στη ΝΕ

Π.χ.

Αλβ.	Σημασία στη ΝΕ	Πραγμάτωση
një herë	πρώτα	*μια φορά

13.8.2 Αναντιστοιχία ιδιωτισμών τουρκικής προέλευσης στην αλβ. και τη ΝΕ
Δεν υπάρχει πάντα αντιστοιχία μεταξύ αλβ. και ΝΕ ως προς τους ιδιωμα-
τισμούς τουρκικής προέλευσης.

ΝΕ	Αλβ.	Πραγμάτωση
γίνομαι ρεζίλι	<i>bëhem qepaze</i>	*γίνομαι κεπάζε
γίνομαι χάλια	<i>bëhem për ibret</i>	*γίνομαι ιμπρέτ
κάνω χάζι	<i>bëj sehir</i>	*κάνω σεϊρι

13.8.3 Αναντιστοιχία αυτόνομων λεξημάτων μεταξύ αλβ. και ΝΕ
Αυτόνομα λεξήματα της ΝΕ αποδίδονται με στερεότυπες φράσεις στην αλβ.

ΝΕ	Αλβ.	Πραγμάτωση
καπνίζω	<i>pi cigare / pi duhan</i>	*πίνω τσιγάρα / *πίνω ντουχάνι

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΚΗΣ

a- στερ. παρραγ.	albanolog	anhidrid	apostull
aero- παρραγ.	albanologji	anodë	apoteozë
aerodinamik	albanologjik	anofele	argat
aerodrom	alegori	anomali	argjipeshkëv
aeronautikë	alegorik	anonim	argjipeshkvi
aeroplan	alergji	anormal	aristokraci
aerostat	alfa	antagonist	aristokrat
afendiko παλ.	alfabet	antagonizëm	aristokratik
aforizëm	alfabetik	anti- παρραγ.	aritmetik
afratë	alkimi	antibiotik	aritmetikë
agnosticist	alkimist	anticiklon	aritmi
agnosticizëm	amebë	antidemokratik	aritmik
agoni	amfib	antihistorik	arkeolog
agro- παρραγ. λόγ.	amfiteatër	antipati	arkeologji
agrobiologji	amiant	antipatik	arkeologjik
agrokimi	amnezi	antitezë	arki- παρραγ.
agrokimik	amnisti	antologji	arkimandrit
agromekanikë	amorf	antonim	arkipelag
agronom	anakronik	antropoid	arkitekt
agronomi	anakronizëm	antropologji	arkitektonik
agroteknik	analfabet	antropomorf	arkitektonikë
agroteknikë	analfabetizëm	antroponim	arkiv
aguridh	analitik	antroponimi	arkond
aht	analizë	aortë	arktik
ajazmë	analog	apati	armë
ajodhimë	anarki	apatik	armirë
akademi	anarkik	apogje	aromatik
akademik	anatomi	apokalips	aromë
akoma	anatomik	apokaliptik	arsenik
akrobaci	andart	apolitik	arterie
akrobat	anekdotë	apologjet	arteriosklerozë
aksiomatik	anemi	apologji	artrit
aksiomë	anemik	apostolik	asbest
akustik	anestezia	apostrof	asfalt
akustikë	angjinare	apostrofë	asfiksi

asimetri	autokton	botanik	demokratik
asimetrik	autoktoni	botanikë	demon
asket	automat	bronk	dermatolog
asketizëm	automatik	bronkit	dermatologji
astmë	autonom	cefalopodë	despot
astrit	autonomi	centaur	despotat
astro- παρραγ.	autopsi	ciklamin	despotik
astrobiologji	autoqefal	ciklon	dia- παρραγ.
astrobotanikë	avlli	ciklop	diabet
astrodinamikë	azot	ciknë	diademë
astrolog	azotik	cilindër	diafragmë
astrologji	bakter	cilindrik	diagnozë
astronaut	bakteriolog	cimb	diagonal
astronautikë	bakteriologji	cimbidh	diagram
astronom	balsam	cinik	diakritik
astronomi	balladër	cinizëm	diakroni
ashkëti	ballkanolog	cipë	dialekt
ateist	ballkanologji	cit	dialektik
atlas	ballkanologjik	citë	dialektikë
atlet	barbar	citrik	dialektolog
atletik	bibël	dafinë	dialektologji
atmosferë	biblik	daktil	dialektologjik
atmosferik	bibliograf	daktilik	dialog
atom	bibliografi	daktilograf	diamant
atomik	bibliografik	daktilografi	diametër
atrofi	bibliotekë	dekadë	diapazon
autarki	bio- παρραγ.	dekagram	diarre
autentik	biofizikë	dekalitër	diatezë
auto- παρραγ.	biograf	dekametër	didaktik
auto- παρραγ.	biografi	deltë	dietë
autobiografi	biogjenezë	demagog	diez
autodidakt	biokimi	demagogji	diftong
autograf	biolog	demagogjik	dilemë
autokraci	biologji	demografi	dinamik
autokratik	biosferë	demokraci	dinamikë
autokritik	blasfemi	demokrat	dinamit

dinamo	eklektizëm	epidemik	eukalipt
dinamometër	eklips	epidermë	eunuk
dinast	ekologji	epigraf	ezofag
dinasti	ekologjik	epigrafi	fanatik
dinozaur	ekonomi	epigram	fanatizëm
diodë	ekonomik	epik	fantastik
dioptri	ekstazë	epikë	fantazi
diplomaci	ekzogami	epilepsi	fantazmë
diplomat	ekzotik	epileptik	farmaceutik
diplomatik	elegji	epilog	farmaceutikë
diplomë	elegjiak	epiqendër	farmaci
disk	elektrik	epirot	farmacist
diskotekë	elektro- παρραγ.	episod	farmak
distik	elektrokardiogram	epitet	farmakos
distrofi	elektromagnetik	epokë	fasule
dizenteri	elektron	epope	fazë
dogmë	elektronik	epos	fazor
drakonian	elektroteknik	eremit	feks
dramatik	elips	erotik	feniks
dramaturg	elipsë	estet	fenomen
dramaturgji	emblemë	estetik	fidhe
dramë	embrion	estetikë	filantrop
dhaskal	emfazë	eter	filantropi
dhespot	empirik	etik	filarmoni
dhiozmë	empirizëm	etikë	filateli
dhiqel	enciklopedi	etimolog	filatelist
dhisk	enciklopedik	etimologji	filik
dhjak	endogami	etimologjik	filiqe
dhjakonar	energjetik	etni	filo- παρραγ.
dhjatë	energji	etnik	filokserë
dhokan	energjik	etnograf	filolog
dhraimi	engjëll	etnografi	filologji
ego	engjëllor	etnografik	filologjik
egoist	enigmë	etnogjenezë	filozof
egoizëm	entuziast	eufemizëm	filozofi
eklektik	epidemi	eufori	filozofik

fizarmonikë	gërnjë	gjeologji	hektogram
fizik	gliko	gjeologjik	hekszaktorant
fizikan	glistër	gjeometër	helenist
fizikë	glukozë	gjeometri	helenistikë
fiziologji	gnoseologji	gjeometrik	helikë
fiziologjik	gnoseologjik	gjeopolitikë	helikopter
fizionomi	gomar	gjeotektonik	helio- παραγ.
flegmatik	grafi	gjerak	heliocentrik
flori	grafik	gjeraqinë	heliograf
-fob παραγ.	grafikë	gjigant	heliografi
-fobi παραγ.	grafit	gjigant	helioterapi
fobi	gram	gjimnast	hemisferë
fole	gramafon	gjimnastikë	hemorragji
fonemë	gramar	gjimnastikor	hemorroide
fonetik	gramatikë	gjimnaz	(πληθ.)
fonetikë	gremis	gjimnazist	heretik
fonogram	grindje	gjinekolog	heretik
fonologji	gunar	gjinekologji	herezi
fosfor	guvë	gjips	hermafrodit
fosforik	gjen	gjiro	hermetik
foto- παραγ.	gjenealogji	hare	hermetizëm
fotograf	gjenealogjik	harmoni	hero
fotografi	gjenetik	harmonik	heroik
fotografik	gjenetikë	harmonikë	heroikë
fotokimi	gjenezë	harpë	heterogjen
fotosintezë	gjeo- παραγ.	harpist	hibrid
frazeologji	gjeobotanikë	hartë	hidër
frazeologjik	gjeodezi	hartografi	hidraulik
frazë	gjeodezik	hebre	hidrik
galaktikë	gjeofizik	hegjemon	hidro- παραγ.
galeri	gjeofizikë	hegjemoni	hidrobiologji
gama	gjeograf	hekatombë	hidroenergjetik
gastrik	gjeografi	hektar	hidrografi
gastrit	gjeografik	hekto- παραγ.	hidrogjen
gërmë	gjeokimi	hektolitër	hidrologji
gërnjar	gjeolog	hektometër	hidrometeorologji

hidrosferë	homonim	kanun	kinetikë
hidroteknik	horizont	kaos	kino- παρραγ.
hidroteknikë	ide	kaotik	kirurg
hidroterapi	ideolog	karakter	kirurgji
hienë	ideologji	karakteristik	kirurgjik
hierarki	ideologjik	karakteristikë	kitarë
hierarkik	idil	kardiak	klasik
hieroglif	idiomë	kardiolog	kler
higjienë	idhull	kardiologji	klerik
himn	igumen	karficë	klimë
hiper- παρραγ.	ikonë	karfos	klinik
hipertrofi.	ikonografi	kataklizëm	klinikë
hiperbolë	ikonom	katakomb	klor
hiperbolik	ikonostas	katalizë	klorofil
hipizëm	iktiolog	katalog	kllogjër
hipnotik	iktiologji	katarakt	kodik
hipnotizëm	ipeshkëv	katastrofë	kolerë
hipnozë	ipsilon	kategori	kolerik
hipo- παρραγ.	iridë	kategorik	kolesterinë
hipotension	ironi	katekizëm	kolibe
hipodrom	ironik	katodë	kolos
hipokrit	jalli	katolik	komb
hipokrizi	jamb	katoq	komedi
hipopotam	jambik	katua	komediograf
hipotekë	kaleidoskop	këllirë	kometë
hipotenuzë	kallamar	kilo- παρραγ.	komik
hipotezë	kallame	kilogram	komit
histeri	kallogre	kilolitër	konizmë
histerik	kallogjer	kilometër	kope
histerizëm	kambanë	kiloton	kor
histologji	kameleon	kimi	koreograf
histori	kamomil	kimik	koreografi
historik	kandil	kinematikë	kozmik
historiografi	kandillonajt	kinematografi	kozmonaut
historizëm	kangjella (πληθ.)	kinematografik	kozmpolit
homogjen	kanonik	kinetik	kozmos

krater	leksikograf	manastir	metafizikë
krestomaci	leksikografi	mandall	metaforë
kripto- παρραγ.	leksikolog	mandër	metaforik
kristal	leksikologji	mani	metal
kristalografi	letargji	maratonë	metalik
kriter	letargjik	maratonist	metaloid
kritik	leucemi	margaritar	metalurg
kritikë	levrek	martalloz	metalurgji
kritharaq	lëpjetë	martir	metalurgjik
krizantemë	lice	marule	metamorfozë
krizë	lig	mastikë	metani
krom	limer	matematikë	metatezë
kromos	limë	mballomë	meteor
kromozom	lirë	mballos	meteorit
kronik	lirik	mbodhis	meteorolog
kronikë	lirikë	mbroth	meteorologji
kronologji	litani	medalje	meteorologjik
kronologjik	litar	mega- παρραγ.	metër
kronometër	livadh	megafon	metodë
ksenofob	logjik	megaloman	metodik
ksenofobi	llaç	megalomani	metodikë
ksilofon	llahtar	mekanik	metodologji
ksistër	llambadhe	mekanikë	metodologjik
kufje	llamje	melankoli	metonimi
kunup	llauz	melankolik	metonimik
kunupierë	llogari	melodi	metrik
kurm	magnet	melodik	metrikë
kuvaristër	magnetik	melodramatik	metro
kuvli	magnetizëm	melodramë	metropol
labirint	magnez	mellan	midhje
laik	magjeps	meningjit	mikro- παρραγ.
lakonik	magji	mermer	mikrob
lastar	magjik	mes	mikrobiolog
lehonë	maj	meta- παρραγ.	mikrobiologji
lehoni	makinë	metabolizëm	mikrobiologjik
leksik	makro- παρραγ.	metafizik	mikrofon

mikroklimë	more	neurozë	orgji
mikron	morfemë	nevralgji	oriz
mikroorganizëm	morfinë	nevralgjik	orkestër
mikroskop	morfologji	nevrasteni	orkide
mikroskopik	morfologjik	nevrastenik	ormis
miop	mpiks	nevrik	ortodoks
miopi	mpikset	nevrikos	ortodoksi
miro	mpiksje	nikoqir	orto- παρραγ.
mister	mpleks	nimfë	ortoepi
misticizëm	mpleksem	nojme	ortografi
mistik	murg	nom	ortoped
mit	murgë	nostalgji	ortopedi
mitër	muze	numizmatikë	osmozë
mitik	muzë	nun	oste
mitologji	muzikë	nunë	ovull
mitologjik	muzikolog	oazë	palavi
mitropoli	muzikologji	obelisk	paleografi
mitropolit	nakatos	ode	paleolit
mizantrop	nakatosem	oftikë	paleontolog
mizantropi	namatis	oksigjen	paleontologji
moleps	narkotik	oktapod	palestër
molë	narkozë	oligarki	pan- παρραγ.
monark	navllo	olimpiadë	panair
monarki	nekrologji	olimpik	panegjirik
monarkik	nekropol	onkologji	panik
monizëm	nektar	onkologjik	pankreas
mono- παρραγ.	neo- παρραγ.	onomastikë	panoramë
monogami	neofit	onomatope	panoramik
monografi	neolit	onomatopeik	panteist
monolit	neologjizëm	optik	panteizëm
monolog	neon	optikë	panteon
monopat	nerv	oreks	panterë
monopol	neurokirurg	orë	pantomimë
monotip	neurokirurgji	organ	papë
monoton	neurolog	organik	papirus
monotoni	neurologji	organo	para- παρραγ.

parabolë	pedologji	plejadë	potir
paracukël	peksimadhe	pleks	pragmatik
paradigmë	pelikan	pleurë	pragmatist
paradoks	pellazg	pleurit	pragmatizëm
paradoksal	pellg	plithar	practicizëm
parafrazë	pentagram	plug	praktik
paragraf	pergamenë	plutokraci	praktikë
paralel	periferi	pllajë	prehistori
paralelepiped	periferik	pllakaqe	presh
paralelogram	perifrazë	pllakë	prikë
paralitik	perigje	pllakos	prizëm
paralizë	periodë	poemë	problem
paramanë	periodik	poet	problematik
parametër	peripeci	poetik	problematikë
parantezë	periskop	poetikë	problemë
parazit	periudhë	poezi	profeci
parodi	peronë	polar	profet
pastër	perusti	polemik	profilaksi
pashkë	peshkop	polemikë	profilaktik
patetik	peshkopatë	poli- παρραγ.	prognozë
patogjen	petrahil	policentrizëm	program
patolog	petrografi	polifoni	programatik
patologji	petrokimi	polifonik	prokopi
patologjik	petrit	poligami	prolog
patos	pezaul	poliglot	protagonist
patriark	pezul	poligon	proton
patrikanë	pinakotekë	poligrafi	protoplazmë
patriot	pirg	poliklinikë	prototip
patriotik	pirit	poliomielit	prozodi
patriotizëm	pirografi	politeist	psal
pauzë	piromani	politeizëm	psalm
pedagog	pitekantrop	politeknik	psalt
pedagogji	planet	politik	pseudo- παρραγ.
pedagogjik	plastik	pordhë	pseudonim
pediatër	plate	pornografi	psikanalizë
pediatri	plazmë	pornografik	psikiatër

psikiatri	rizomë	simpatik	skenografi
psikiatrik	rotacizëm	simpoziium	skeptër
psikik	rozmarinë	simptomë	skepticizëm
psikikë	rremujë	sinagogë	skeptik
psikolog	rrotë	sinap	skilak
psikologji	rrymë	sinekdokë	skile
psikologjik	sakarinë	sinkroni	skizmë
psikopat	sarkastik	sinkronik	skizofren
psikopati	sarkazëm	sinod	skizofreni
psikozë	sarkë	sinonim	sklerozë
psonis	sarkofag	sinoptik	skllav
qefull	satirë	sinoptikë	skolastik
qelë	satirik	sinor	skolastikë
qeli	semantikë	sintaksë	skorie
qendër	semasiologji	sintaksor	skumbri
qeramidhe	semiotikë	sintetik	smilar
qeramikë	sfakë	sintezë	sofist
qeras	sferë	sirenë	sofistikë
qershi	sferik	sirtar	sofizëm
qëndis	sfinks	sistem	sorkadh
qëndismë	sfungjer	sistematik	sorkadhe
qëndrinë	siderurgji	sit	spango
qiparis	sifilitik	sizmograf	spathi
qiri	sifon	sizmolog	spazmë
qitro	silogjizëm	sizmologji	sporadik
qivur	simahor	skalit	spore
rapsod	simbiozë	skandal	stadium
rapsodi	simbol	skandaloz	stafidhe
retorik	simbolik	skelet	stalagmit
retorikë	simbolist	skelë	stalaktit
retorizëm	simbolizëm	skematik	statik
reumatizëm	simetri	skematizëm	statikë
rigon	simetrik	skemë	stelë
ritëm	simfoni	skenë	stenografi
ritmik	simfonik	skenik	stenogram
ritmikë	simpati	skenograf	stere

stereometri	taktik	teorik	traumë
stereotip	taktikë	terapeutik	traumatik
sternë	talent	terapi	trëndafil
stetoskop	tautologji	termik	triçikël
stigmatizim	tautologjik	termo- παρραγ.	trigonometri
stigmatizoj	teatër	termodinamikë	trigonometrik
stihi	teknik	termometër	trilogji
stil	teknikë	termos	trinom
stilist	teknokraci	tërfil	trivë
stilistik	teknokrat	timpan	troke
stilistikë	teknokratizëm	tip	tropar
stilograf	teknolog	tipik	tropik
stis	teknologji	tipograf	themel
stoicizëm	teknologjik	tipografi	thile
stoik	tekonikë	tipografik	ungjill
stoli	tekonik	tipologji	urolog
stolis	tele- παρραγ.	tipologjik	urologji
stom	telefon	tipos	utopi
stomak	telefonik	tiran	valanidh
stomatolog	telegraf	tirani	vare
stomatolog	telegrafi	tiranik	varelë
stomatologji	telegrafik	titan	vishnjë
strall	telepati	titanik	vurg
strateg	teleskop	toksik	xinxife
strategji	tematik	ton	zali
strategjik	tematikë	topograf	zigj
stratosferë	temë	topografi	zileps
strofë	temjan	topografik	zili
sufllaqe	teo- παρραγ.	toponim	zodiak
sulinë	teokraci	toponimi	zonë
shpargër	teokratik	toponimik	zoolog
shpatë	teolog	tragjedi	zoologji
shpellë	teologji	tragjik	zoologjik
shtroj	teologjik	tragjikomedi	zootekni
shtromë	teoremë	tragjikomik	zooteknik
taks	teori	tragjizëm	zooteknikë
			zvol

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΜΕΤΑΓΛΩΤΤΙΣΗΣ ΑΠΟ ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Το σύμβολο στα αρχαία ελληνικά	Αναγραμματισμός	Μεταγλώττιση	Παραδείγματα
α	a	a	akademi, alegori, amnezi, analizë, anatomi, apati, atlas
β	b	b	barbar, bibël, bibliotekë, Beoci, Belerofont, botanikë
γ	g	g gj	Agamemnon, agora, diafragmë, dogmë, ego, grafi, magnet elegji, gjeografi, gjeologji, gjeometrik, gjigant, tragjik
δ	d	d dh	Apolodor, dafinë, dekametër, Demetër, Demosten, despot, Dodonë, dramë, Odise, Pandorë, Semiramidë, Teodor <i>αλλά Aristidhi, Miltiadhi</i>
ε	e	e	ekstazë, eklips, eros, nektar
ζ	z	z	zoologji, kenozoik
η	ē	e	diademë, elektrik, kler, kometë, krater, Mileti, Kreta, tele-
θ	th	t th	Butrot (αλλά και Buthrot), diatezë, diskotekë, ortodoks, Teba, Teokrit, teologji, termo-Athinë, Athina, Themistokli
ι	i	i j	ide, tragjedi, trilogji, iridë jamb
κ	k	k c q	asket, kardiak, komik, panik, skelet Centaur, ciklop, cinik, Circe, enciklopedi, farmaci, leucemi, rotacizëm, Maqedonia, Siqelia
λ	l	l	Apoloni, deltë, melodi, metal
μ	m	m	dinamo, dramë
ν	n	n	nimfë, neon
ξ	ks	ks kz	feniks, ksenofob, ksilofon, Kserks, paradoks, leksik ekzogami, ekzocentrik, ekzotik, hekzametër

ο	ο	ο e u	logjikë, metodë, mikroskop, monotone, oazë, prolog oksigjen, hidrogjen (σπάνια) numizmatikë, ovull
π	p	p	panteon, pedagog, periodë, Platon
ρ	r	r	Karont, Rod
σ, ζ	s	s z	sizmograf, sistemoj, sintetik, stetoskop, kozmos antitezë, bazileu, diez, entuzianëm, fizikë, muzë, muzikë
τ	t	t c	demokrat, diplomat demokraci, diplomaci
υ	y	i y	analizë, Babilonia, fizikë, himn, hipnotizoj, kristal, miop, Miron, mister, mit, olimpik, simetri, Sirakuzë, Siri, tip, tip, tirani Korkyrë
φ	f	f	filozofi, Fokidë,
χ	h	k	Akil, distik, epokë, iktiolog, kaos, karakter, mekanikë, orkide, psikik, teknikë
ψ	ps	ps	Keops, psikologji, pseudo-
ω	ō	o	anomali, anonim, fonetikë, gjeografi, krom, ode
·			
·	h	h	harpë, hebre, hekatombë, Helenë, helenist, Herë, Herakli/ Herkul, hidroteknik, histeri, histori, hero
·			
·			
·			
·			
αυ	au	au	autarkik, automat, autograf
ευ	eu	eu	leukocite, leucemia, pneumatik, Euripid, Zeus αλλά Evropë, evropian, nevrik (κατά τη NE)
ου	u	u	Pluton, Uran
ου	ou	oi/ oj	Moisi / Mojsi
αι	ē	e	Egjipt, enigmë, Eskil, Eol, estetikë, anestezi, Ante, pedagog
οι	e	oi e	Moira, oikonime ekonomi, ekologji, ezofag, Feb
ει	ei	ei i e	Brizeidë, deiktik, kaleidoskop, Krizeidë Epir, idil, Irenë, ironi, kimi, kirurg hipotenuzë
γγ	gg	ng	monoftongim, laring, laringal
γκ	gk	nk	onkologjik
γξ	gx	nks	sfinks, sirinks
γκ	gch	nk	Ankiz, bronke, melankoli, Onkezmi

ΣΤΑ ΑΛΒΑΝΙΚΑ
Πρακτικό σύστημα μεταγλώττισης από τα νεοελληνικά

Το σύμβολο στα νεοελληνικά	Αναγραμματοσιμίος	Μεταγλώττιση	Παραδείγματα
α	a	a	Andrea, Aristidhi, Artë
β	b	v	Veria
γ	g	g gj j	gliko, kallogre gjips, kallogjer, zigj Janinë, Jorgo, pllajë
δ	d	dh	Dhimitër, Dhimosten, dhеспot, Odhise, dhogë, dhokan, fidhe (αλλά Dodekanez κατά τα αρχαία ελληνικά)
ε	e	e	Eleni/Elena,
ζ	z	z s	Zoi sorkadhe
η	ē	i e	igumen, Iraklio, komit, Mitilini, mitropolit, potir (αλλά Kreta κατά τα αρχαία ελληνικά)
θ	th	th	Theodhori, Thiva, plithar, (αλλά Korint, Itakë κατά τα αρχαία ελληνικά)
ι	i	i j	Justin, Livadhja, Filipjadhë
κ	k	k q	Kos, Kostandin, Konicë, Niko Androniqi, qivur, qitro, dhiqel, autoqefal, (αλλά Ciklade κατά τα αρχαία ελληνικά)
λ	l	l ll	Apostol, Larisë jalli, kallamar, Kallamatë, mellan, pllakë
μ	m	m	Mari, Melina
ν	n	n	nakatos, navllo, nevrik, Nikolla
ξ	x	ks	Aleksandra, Naksos, oreks

ο	o	o	prokopi,
π	p	p	pirun,
ρ	r	r/rr	radhë, qiparis, rrotë
σ, ς	s	s z	Anastas, Spiro , stafidhe zvol, skizmë
τ	t	t	Patra
υ	y	i	Dionis
φ	f	f	afion, skufje, Follorinë
χ	h	h q k	aht, Hari , lehonë, petrahil, stihhi, simahor Andromaqi, arqiomarksist arkond
ψ	ps	ps	P sarë, p sonis
ω	ō	o	zvol
αυ	au	av af	navllo Nafplio
ευ	eu	ev ef	E vropë, nevrik L efter
ου	u	u	U rani, nun,
ωυ	ōu	oi	M oisi,
αι	e	e	P ire
οι	e	i	F iniq, prikë, ikonom
ει	ei	i	I rini, P ire,
οη	oe	oj	n ojmë
ια	ia	ia/ja/e	K akome, P llatare, spore
γγ	gg	ng, ngj	vëngoj V angjel, a ngjinare
γκ	gk	ng, ngj/ggj	G jeka, G jika, G joni,
γξ	gx	nks	Είναι συμφωνικά συμπλέγματα κληρονομημένα από τα αρχαία ελληνικά και γι' αυτό έχουν την ίδια συμπεριφορά με αυτά.
γχ	gch	nk, ng	

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΟΡΩΝ ΑΛΒΑΝΙΚΑ - ΕΛΛΗΝΙΚΑ

στα αλβανικά

abstrakt, -e αφηρημένος, -η, -ο
absolut, -e απόλυτος, -η, -ο **sinonim absolut** απόλυτο συνώνυμο,
sipërore absolute απόλυτος υπερθετικός
afektiv, -e συναισθηματικός, -ή, -ό
aferez/ë, -a αφαίρεση (η)
afiks, -i πρόσφυμα (το) βλ. και *ndajshites/ë, -a*
afon, -e άφωνος, -η, -ο **shkronjë afone** άφωνο γράμμα
aglutinim, -i συγκόλληση (η)
aglutinues, -e συγκολλητικός, -ή, -ό
alfabet, -i αλφάβητο (το)
alfabetik, -e αλφαβητικός, -ή, -ό
alternim, -i εναλλαγή (η)
alveolar, -e φατνιακός, -ή, -ό
ambigjen, -e αμφιγενής, -ής, -ές βλ. και *dygjjinor*
analogji, -a αναλογία (η)
andronim, -i ανδρώνυμο (το)
antecedent, -i ηγούμενο (το) βλ. και *paraprirës, -i*
antihiatizues, -e αντιχασμωδιακός, -ή, -ό
antroponim, -i ανθρωπωνύμιο (το)
apokop/ë, -a αποκοπή (η)
apostrof, -i απόστροφος (η)
ardhm/e, -ja (e) μέλλοντας (ο), **e ardhme e përparme** πρότερος μέλλοντας, **e ardhme e përparme e së shkuarës** πρό-

τερος παρωχημένος μέλλοντας
artikulim, -i άρθρωση (η) βλ. και *nyjëtim, -i*
asnjanës, -e ουδέτερος, -η, -ο
aspekt, -i άποψη (η) · ποιόν (το)
aspirim, -i δασύτητα (η) βλ. και *frymëtim, -i*
aspiruar (i, e) δασύς, -εία, -ύ βλ. και *aspiruar (i, e)*
augment, -i αύξηση (η) βλ. και *shtes/ë, -a*
ballkanik, -e βαλκανικός, -ή, -ό
ballkanologji, -a βαλκανολογία (η)
barasrrokësh, -e ισοσύλλαβος, -η, -ο
bashkërenditës, -e παρατακτικός, -ή, -ό
bashkërenditj/e, -a παράταξη (η) βλ. και *pranëvëni/e, -a*
bashkëshqiptim, -i συμπροφορά (η)
bashkëtingëllor/e, -ja σύμφωνο (το)
bashkim, -i παράταξη (η) βλ. και *pranëvendosj/e, -a*
bjerrj/e, -a πτώση (η) βλ. και *rëni/e, -a*
buzor, -e χειλικός, -ή, -ό
caktuar (i, e) οριστικός, -ή, -ό αντίθ. *pacaktuar (i, e)*
çastit (i, e) στιγμιαίος, -α, -ο
dallues, -e διακριτικός, -ή, -ό
dëftor, -e δεικτικός, -ή, -ό **përemër dëftor** δεικτική αντωνυμία,
fjali dëftore πρόταση κρίσεως
dëftor/e, -ja οριστική (η)

deponent, -e αποθετικός, -ή, -ό
dëshiror, -e βουλευτικός, -ή, -ό **fjali**
dëshirore βουλευτική πρόταση
dëshiror/e, -ja ευκτική (η)
dhanor/e, -ja Δοτική (η)
dhëmbor, -e οδοντικός, -ή, -ό
diakronik, -e διαχρονικός, -ή, -ό
dialekt, -i διάλεκτος (η) **dialekti**
verior βορειοαλβανική διάλε-
κτος **dialekti jugor** νοτιοαλβα-
νική διάλεκτος
dialektaliz/ëm, -mi ιδιωτισμός (ο)
dialektor, -e διαλεκτικός, -ή, -ό
diatez/ë, -a διάθεση (η)
diftong, -u δίφθογγος (ο)
diftongim, -i διφθογοποίηση (η)
diftonguar (i, e) διφθογοποιημέ-
νος, -η, -ο
dinamik, -e δυναμικός, -ή, -ό *theks*
dinamik δυναμικός τόνος
dorsal, -e ραχιαίος, -α, -ο
drejtë (i, e) ευθύς, -εία, -ύ **rasë e**
drejtë ευθεία πτώση **ligjëratë**
e drejtë ευθύς λόγος
drejtim, -i κατεύθυνση, κυβέρνηση
(η) βλ. και *reksion, -i*
drejtshkrim, -i ορθογραφία (η)
drejtshkrimor, -e ορθογραφικός, -ή,
-ό **rregulla drejtshkimore**
ορθογραφικοί κανόνες, κανό-
νες ορθογραφίας
drejtshqiptim, -i ορθοέπεια (η)
drejtshqiptimor, -e ορθοεπικός, -ή,
-ό
dydhëmbor, -e δι-οδοντικός, -ή, -ό
dyfish, -e διπλός, -ή, -ό

dygjinor, -e αμφιγενής, -ής, -ές
βλ. και *ambigjen*
dyrrokësh, -e δυσύλλαβος, -η, -ο
dyshkronjësh, -i δίψηφο (το),
δίγραμμα (το)
dysor, -i διτυπία (η)
dytrajtësh, -e δίτυπος, -η, -ο, δίμορ-
φος, -η, -ο
elizion, -i έκθλιψη (η)
em/ër, -ri ουσιαστικό (το), όνομα (το)
emëror, -e ονομαστικός, -ή, -ό **rasë**
emërore ονομαστική πτώση
kallëzues emëror κατηγορού-
μενο βλ. και *kallëzuesor, -i*
emëror/e, -ja Ονομαστική (η)
emfatik, -e εμφατικός, -ή, -ό
enklitik, -e εγκλιτικός, -ή, -ό και
εγκλιτικό (το)
epentez/ë, -a επένθεση (η)
eptim, -i κλίση (η) βλ. και *fleksion*
etimolog, -u ετυμολόγος (ο)
etimologji, -a ετυμολογία (η)
etnik, -e εθνικός, -ή, -ό [*περί ουσια-*
στικών]
familj/e, -a οικογένεια (η) **familje**
fjalësh οικογένεια λέξεων
familjar, -e οικογενειακός [*περί*
ουσιαστικών]
fatik, -e φατικός, -ή, -ό
femëror, -e θηλυκός, -ή, -ό
fishkëllor, -e συριστικός, -ή, -ό
fjal/ë, -a λέξη (η)
fjalëformim, -i παραγωγή (η), παρα-
γωγικό (το)
fjalëformues, -e παραγωγικός, -ή,
-ό

fjalës, -i λεξιλόγιο (το), γλωσσάριο (το)

fjali, -a πρόταση (η), φράση (η)
βλ. και *fraz/ë, -a*

fjalor, -i λεξιλόγιο (το), λεξικό (το)
βλ. και *leksik, -u*

fleksion, -i κλίση (η) βλ. και *eptim*

fokus, -i εστία (η) βλ. και *vat/ër, -ra*

fokusim, -i εστίαση (η)

folj/e, -a ρήμα (το)

foljor, -e ρηματικός, -ή, -ό

folur, -it (të) ομιλία (η)

fonem/ë, -a φώνημα (το)

fonetik, -e φωνητικός, -ή, -ό

fonetik/ë, -a φωνητική (η)

fraz/ë, -a φράση (η), πρόταση (η)
βλ. και *fjali, -a*

frazeologjik, -e φρασεολογικός, -ή, -ό **njësi frazeologjike** φρασεολογισμός (ο), φρασεολογική ενότητα (η)

frikativ, -e προστριβόμενος, -η, -ο

frymëtim, -i δασύτητα (η) βλ. και *aspirim, -i*

frymëtuar (i, e) δασύς, -εία, -ύ
βλ. και *frymëtuar (i, e)*

ftillues, -e ειδικός, -ή, -ό **fjali ftilluese** ειδική πρόταση

fundor, -e της λήγουσας· τελικός, -ή, -ό **me theks fundor**, οξύτονος, -η, -ο αντίθ. *nistor, -e*

funksion, -i λειτουργία (η)

funksional -e λειτουργικός, -ή, -ό

gegërisht/e, -ja γεγκική, βορειοαλβανική διάλεκτος

gërm/ë, -a γράμμα (το) βλ. και

shkronj/ë, -a

gjini, -a γένος (το)

gjinor/e, -ja Γενική (η)

gjuh/ë, -a γλώσσα (η)

gjuhësi, -a γλωσσολογία (η)

gjuhësor, -e γλωσσολογικός, -ή, -ό

gjuhëtar, -i γλωσσολόγος (ο)

gjuhor, -e γλωσσικός, -ή, -ό

gjymtë (i, e) ελλιπής, -ής, -ές **lakim i gjymtë** ελλιπής κλίση

gjymtyr/ë, -a όρος (ο)

gjysmëzanor/e, -ja ημίφωνο (το)

glot/ë, -a γλωττίδα (η) βλ. και *njerith, -i*

glotal, -e γλωσσιδικός, -ή, -ό

gramatik/ë, -a γραμματική (η)

gramatikor, -e γραμματικός, -ή, -ό

grup, -i ομάδα (η)

grykor, -e λαρυγγικός, -ή, -ό

habitor/e, -ja απροσδόκητη (η)

hapur (i, e) ανοικτός, -ή, -ό **zanore e hapur** ανοικτό φωνήεν, **rrokje e hapur** ανοικτή συλλαβή, **kategori e hapur** ανοικτή κατηγορία

hiatus, -i χασμωδία (η)

homonim, -i ομώνυμο (το)

homonimi, -a ομωνυμία (η)

huazim, -i δάνειο (το)

hundor, -e έρρινος, -η, -ο αντίθ. *johundor, -e*

indoevropian, -e ινδοευρωπαϊκός, -ή, -ό

infinitiv, -i απαρέμφατο (το) βλ. και *paskajor/e, -ja*

intensitet, -i ένταση (η)

interferenc/ë, -a παρεμβολή (η)
intonacion, -i επιτόνιση (η)
johundor, -e άρηνος, -η, -ο αντίθ.
hundor, -e
jokalimtar, -e αμετάβατος, -η, -ο
αντίθ. *kalimtar, -e*
joshques, -e αόριστος, -η, -ο αντίθ.
shques, -e
josigmatik, -e άσιγμος, -η, -ο αντίθ.
sigmatik, -e
kalimtar, -e μεταβατικός, -ή, -ό
αντίθ. *jokalimtar, -e*
kallëzor/e, -ja Αιτιατική (η)
kallëzues, -i κατηγορήμα (το)
kallëzuesor, -e κατηγορηματικός, -ή,
-ό **përcaktor kallëzuesor**
κατηγορούμενο **bërthama**
kallëzuesore κατηγορηματικός
πυρήνας
kallëzuesor, -i κατηγορούμενο (το)
karakter, -i χαρακτήρας (ο)
karakteristik/ë, -a χαρακτηριστικό
(το) βλ. και *veçori, -a*
katërrokësh, -e τετρασύλλαβος, -η,
-ο
këpuj/ë, -a συνδετικό (το)
këpujor, -e συνδετικός, -ή, -ό
kllap/ë, -a παρένθεση (η)
koh/ë, -a χρόνος (ο)
kohor, -e χρονικός, -ή, -ό
kompozim, -i σύνθεση (η) βλ. και
përbërje, -a
komunikativ, -e επικοινωνιακός, -ή,
-ό
konkret, -e συγκεκριμένος, -η, -ο
kontraksion, -i συναίρεση (η) βλ. και

sinerez/ë, -a
krahasim, -i σύγκριση (η)
krahasues, -e συγκριτικός, -ή, -ό
krasis, -i κράση (η)
kryefjal/ë, -a υποκείμενο (το)
kryefonem/ë, -a αρχιφώνημα (το)
kryer, -a (e) παρακείμενος (ο) **e**
kryer e thjeshtë αόριστος (ο),
më se e kryer υπερσυντέλικος
(ο), **e kryer e tejshkuar** παρω-
χημένος υπερσυντέλικος (ο)
kundrin/ë, -a αντικείμενο (το)
kundrinor me parafjalë εμπρόθετο
αντικείμενο
kundrinor, -e αντικειμενικός, -ή, -ό
kuptimdallues, -e διαφοροποιητι-
κός, -ή, -ό
kuptimor, -e σημασιολογικός, -ή, -ό
βλ. και *semantik, -e*
kushtor/e, -ja υποθετική (η), δυνητι-
κή (η)
lakim, -i κλίση (η) [*περί ονομάτων*]
lakuesh/ëm, -me (i, e) κλιτός, -ή, -ό
lartësi, -a ύψος (το)
leksem/ë, -a λέξημα (το)
leksik, -u λεξιλόγιο (το) βλ. και
fjalor, -i
leksikor, -e λεξικός, -ή, -ό **njësi**
leksikore λήμμα (το)
lëngët (i, e) υγρός, -ή, -ό
lexim, -i ανάγνωση (η)
lidhëz, -a σύνδεσμος (ο)
lidhor, -e αναφορικός, -ή, -ό
përemër lidhor αναφορική
αντωνυμία, **fjali lidhore** ανα-
φορική πρόταση

lidhor/e, -ja υποτακτική (η)
ligjërat/ë, -a λόγος (ο) **pjesët e ligjëratës** τα μέρη του λόγου
ligjërimi, -i λόγος (ο)
marrëdhëni/e, -a σχέση (η)
marrëdhënie gjuhësore γλωσσική σχέση, **marrëdhënie gramatikore** γραμματική σχέση, **marrëdhënie sintaksore** συντακτική σχέση
mashkullor, -e αρσενικός, -ή, -ό
matronimik, -e μητρωνυμικός, -ή, -ό και μητρωνυμικό (το)
mbares/ë, -a κατάληξη (η)
mbiem/ër, -ri επίθετο (το)
mbipërbërë (i, e) παρασύνθετος, -η, -ο και ουσ. παρασύνθετο (το)
mënyr/ë, -a έγκλιση (η) **mënyra dëftore** οριστική, **mënyra lidhore** υποτακτική, **mënyra kushtore** δυνητική, **mënyra dëshirore** ευκτική, **habitore** απροσδόκητη, **mënyra urdhërore** προστακτική
mënyror, -e τροπικός, -ή, -ό
mesor, -e μέσος, -η, -ο
modalitet, -i τροπικότητα (η) **modaliteti i mundësisë** πιθανολογική (η)
mohues, -e αποφαιτικός, -ή, -ό αντίθ. *po hues, -e*
monoftongim, -i μονοφθογοποίηση (η)
monoftonguar (i, e) μονοφθογοποιημένος, -η, -ο
morfem/ë, -a μόρφημα (το)

morfologji, -a μορφολογία (η)
morfologjik, -e μορφολογικός, -ή, -ό
morfologji, -a μορφοφωνολογία (η), μορφοφωνολογία (η)
mungesor, -e ελλιπής, -ής, -ές
ndajfolj/e, -a επίρρημα (το)
ndajshtes/ë, -a πρόσφυμα (το) βλ. και *afiks, -i*
ndërrim, -i εναλλαγή (η) βλ. και *kallëzuesor, -i*
ndërtim, -i δομή (η) βλ. και *struktur/ë, -a*
ndihmës, -e βοηθητικός, -ή, -ό
ndryshuesh/ëm, -me (i, e) κλιτός, -ή, -ό **pjesë e ndryshueshme e ligjëratës** κλιτό μέρος του λόγου, αντίθ. *pandryshuesh/ëm, -me (i, e)*
nënrenditës, -e υποτακτικός, -ή, -ό
nënrenditj/e, -a υπόταξη (η)
neutralizim, -i ουδετεροποίηση (η)
ngritj/e, -a ανύψωση (η) **zanore e ngritjes së ulët** χαμηλό φωνήεν, **zanore e ngritjes së mesme** μέσο φωνήεν, **zanore e ngritjes së lartë** ψηλό φωνήεν
nistor, -e αρκτικός, -ή, -ό, αρκικός, -ή, -ό αντίθ. *fundor, -e*
njëjës, -i ενικός (ο)
njëjtë (i, e) όμοιος, -α, -ο
njerith, -i γλωπτίδα (η) βλ. και *glot/ë, -a*
njërrokësh, -e μονοσύλλαβος, -η, -ο
njësi ενότητα (η) **njësi frazeologjike** φρασεολογισμός (ο), φρασεολογική ενότη-

τα (η) **njësi leksikore** λήμμα
nofk/ë, -a παρατσούκλι (το)
num/ër, -ri αριθμός (ο)
numëror, -i αριθμητικό (το)
nxitës, -e προτροπικός, -ή, -ό **fjali**
nxitëse προτροπική πρόταση
nyj/ë, -a άρθρο (το)
nyjëtim, -i άρθρωση (η) βλ. και
artikulim, -i
nyjsh/ëm, -me (i, e) έναρθρος, -η, -ο
αντίθ. *panyjsh/ëm, -me (i, e)*
oksiton, -e οξύτονος, -η, -ο βλ. και
fundor, -e
onomatope, -ja ονοματοποιία βλ.
και *tingullimitim, -i*
pacaktuar (i, e) αόριστος, -η, -ο
αντίθ. *caktuar (i, e)*
pakryer, -a (e) παρατατικός (ο)
palakuesh/ëm, -me (i, e) άκλιτος, -η,
-ο
palatalizim, -i ουράνωση (η) βλ. και
qiellzorizim, -i
pandryshuesh/ëm, -me (i, e) άκλι-
τος, -η, -ο **pjesë e**
pandryshueshme e ligjëratës
άκλιτο μέρος του λόγου, αντίθ.
ndryshuesh/ëm, -me (i, e)
panyjsh/ëm, -me (i, e) άναρθρος, -η,
-ο αντίθ. *nyjsh/ëm, -me (i, e)*
parafjal/ë, -a πρόθεση (η)
parafundor, -e της παραλήγουσας
parantez/ë, -a παρένθεση (η)
paraprirës, -i ηγούμενο (το) βλ. και
antecedent, -i
parashtes/ë, -a πρόθημα (το)
paratheksor, -e προτονικός, -ή, -ό

paravendosj/e, -a πρόταξη (η) βλ.
και *protaks/ë, -a*
paravendosur (i, e) προθετικός, -ή,
-ό βλ. και *protetik, -e*
parmë (i, e) πρωτότυπος, -η, -ο
paroksiton, -e της παραλήγουσας·
παροξύτονος, -η, -ο βλ. και
parafundor, -e
paronim, -i παρώνυμο (το)
paronimi, -a παρωνυμία (η)
parregullt (i, e) ανώμαλος, -η, -ο
αντίθ. *rregullt (i, e)*
pashquar (i, e) αόριστος, -η, -ο
αντίθ. *shquar (i, e)*
paskajor/e, -ja απαρέμφατο (το) βλ.
και *infinitiv, -i*
pastheksor, -e μετατονικός, -ή, -ό
pasthirrm/ë, -a επιφώνημα (το)
patheksuar (i, e) άπτονος, -η, -ο
patronimik, -e πατρωνυμικό (το)
pauz/ë, -a παύση (η) βλ. και *pushim, -i*
pavetor, -e απρόσωπος, -η, -ο
pazësh/ëm, -me (i, e) άηχος, -η, -ο
βλ. και *shurdhët (i, e)*
përbërë (i, e) σύνθετος, -η, -ο **fjalë e**
përbërë σύνθετο (το), **kohë e**
përbërë σύνθετος / περιφρα-
στικός χρόνος
përbërës, -i συστατικό (το)
përbërj/e, -a σύνθεση (η) βλ. και
kompozim, -i
përcaktor, -e προσδιοριστικός, -ή, -ό
përcaktor, -i (επιθετικός) προσδιο-
ρισμός (ο)
përcjellor/e, -ja γερούνδιο (το)
përem/ër, -ri αντωνυμία (η)

përemëror, -e αντωνυμιακός, -ή, -ό
përgjithshëm, -me (i, e) κοινός, -ή, -ό
përkëdhelës, -e υποκοριστικός, -ή, -ό και υποκοριστικό (το)
përmbledhës, -e περιληπτικός, -ή, -ό
përshtatj/e, -a συμφωνία (η)
përveç/ëm, -me (i, e) κύριος, -α, -ο
[περί ουσιαστικών]
pësor, -e παθητικός, -ή, -ό
pik/ë, -a τελεία (η) **dy pikat** άνω και κάτω τελεία **pikat veçuese** τα διαλυτικά
pikëçuditj/e, -a θαυμαστικό (το)
pikëpresj/e, -a ημίκολλο (το)
pikëpyetj/e, -a ερωτηματικό (το)
pikësim, -i στίξη (η)
pjesëz, -a μόριο (το)
pjesor/e, -ja μετοχή (η)
pohues, -e καταφατικός, -ή, -ό αντίθ.
mohues, -e
pragmatologji, -a πραγματολογία (η)
pranëvendosj/e, -a παράταξη (η)
βλ. και bashkim, -i
pranëvëni/e, -a *βλ. και bashkërenditj/e, -a*
prapashtes/ë, -a επίθημα (το)
prejardhj/e, -a παραγωγή (η)
prejardhja e fjalës η καταγωγή της λέξης, **prejardhja e gjuhës** η καταγωγή της γλώσσας
prejardhur (i, e) παράγωγος, -η, -ο και παράγωγο (το)
presj/e, -a κόμμα (το)
proklitik, -e προκλιτικός, -ή, -ό
pronor, -e κτητικός, -ή, -ό

proparoksiton, -e προπαροξύτονος, -η, -ο *βλ. και tejfundor, -e*
protaks/ë, -a πρόταξη (η) *βλ. και paravendosj/e, -a*
protetik, -e προθετικός, -ή, -ό *βλ. και paravendosur (i, e)*
prozodi, -a προσωδία (η)
pseudonim, -i ψευδώνυμο (το)
pushim, -i παύση (η) *βλ. και pauz/ë, -a*
pyetës, -e ερωτηματικός, -ή, -ό
përemër pyetës ερωτηματική αντωνυμία, **fjali pyetëse** ερωτηματική πρόταση
qëllimor, -e τελικός, -ή, -ό
qiellzorizim, -i ουράνωση (η)
βλ. και palatalizim, -i
ras/ë, -a πτώση (η) **rasë e drejtë** ευθεία πτώση **rasë e zhdrejtë** πλάγια πτώση
reksion, -i κατεύθυνση, κυβέρνηση (η) *βλ. και drejtim, -i*
rëni/e, -a πτώση (η) *βλ. και bjerrj/e, -a*
rregullt (i, e) ομαλός, -ή, -ό αντίθ.
parregullt (i, e)
rrënj/ë, -a ρίζα (η)
rrënjor, -e ριζικός, -ή, -ό, ~ ρίζα
rreshtor, -e τακτικός, -ή, -ό
rrethantor, -i (επιρρηματικός) προσδιορισμός (ο), **rrethantori i kohës** χρονικός προσδιορισμός, **rrethantori i vendit** τοπικός προσδιορισμός, **rrethantori i mënyrës** τροπικός προσδιορισμός, **rrethantori i shkakut** αιτιολογικός προσδιορισμός, **rrethantori i qëllimit** τελικός

- προσδιορισμός, **rrethanori i sasisë** ποσοτικός προσδιορισμός, **rrethanori i lejimit** παραχωρητικός προσδιορισμός
- rrjedhor/e, -ja** Αφαιρετική (η)
- rrokj/e, -a** συλλαβή (η)
- semantik, -e** σημασιολογικός, -ή, -ό βλ. και *semasiologjik, -e kuptimor, -e*
- semasiologjik, -e** σημασιολογικός, -ή, -ό βλ. και *semantik, -e kuptimor, -e*
- shenj/ë, -a** σημείο (το) **shenjat e pikësimit** τα σημεία στίξης
- shkall/ë, -a** βαθμός (ο) [*συγκρίσεως*] **shkallët e krahasimit** τα παραθετικά
- shkrim, -i** γραφή (η)
- shkronj/ë, -a** γράμμα (το) βλ. και *gërm/ë, -a*
- shkurtes/ë, -a** συντομογραφία (η)
- shprehj/e, -a** έκφραση (η)
- shqiptim, -i** προφορά (η)
- shquar (i, e)** οριστικός, -ή, -ό αντίθ. *pushquar (i, e)*
- shques, -e** οριστικός, -ή, -ό αντίθ. *joshques, -e*
- shtes/ë, -a** αύξηση (η) βλ. και *augment, -i*
- shumëpikësh, -i** αποσιωπητικά
- shumëpikësh, -i** αποσιωπητικά (τα)
- shumërrokësh, -e** πολυσύλλαβος, -η, -ο
- shumës, -i** πληθυντικός (ο)
- shurdhët (i, e)** άηχος, -η, -ο βλ. και *pazësh/ëm, -me (i, e)*
- sigmatik, -e** ένσιγμος, -η, -ο αντίθ. *josigmatik, -e*
- sinalef/ë, -a** συναλοιφή (η)
- sinerez/ë, -a** συναίρεση (η) βλ. και *kontraksion, -i*
- sinkop/ë, -a** συγκοπή (η)
- sinkronik, -e** συγχρονικός, -ή, -ό
- sinonim, -e** συνώνυμος, -η, -ο
- sinonim, -i** συνώνυμο (το)
- sinonimi, -a** συνωνυμία (η)
- sintagm/ë, -a** σύνταγμα (το) βλ. και *tog, -u*
- sintaks/ë, -a** σύνταξη (η)
- sintaksor, -e** συντακτικός, -ή, -ό
- sistem, -i** σύστημα (το)
- spirant, -e** συριστικός, -ή, -ό και ουσ. συριστικό (το)
- struktur/ë, -a** δομή (η) βλ. και *ndërtim, -i*
- strukturor, -e** δομικός, -ή, -ό
- tashm/e, -ja (e)** ενεστώτας (ο)
- tejfundor, -e** της παραλήγουσας **me theks** **tejfundor** **proparoksiton, -e** προπαροξύτονος, -η, -ο
- tem/ë, -a** θέμα (το)
- tematik, -e** θεματικός, -ή, -ό
- theks, -i** τόνος (ο) **me theks** **fundor_ oksiton, -e** οξύτονος, -η, -ο **me theks** **parafundor' paroksiton, -e,** παροξύτονος, -η, -ο
- theksim, -i** τονισμός (ο)
- theksuar (i, e)** τονισμένος, -η, -ο
- themelor, -e** απόλυτος, -η, -ο
- thirror/e, -ja** Κλητική (η)

- thonjëz, -a** εισαγωγικά (τα)
timb/ër, -ri ηχώχρωμα (το)
tingullimitim, -i ονοματοποιία βλ. και *onomatope, -ja*
tingullt (i, e) ηχηρός, -ή, -ό
tog, -u σύνολο (το)· σύνταγμα (το) βλ. και *sintagm/ë, -a*
togfjalësh, -i σύνολο (το)
toponim, -i τοπωνύμιο (το)
toskërisht/e, -ja τοσκική, νοτιοαλβανική διάλεκτος
trajt/ë, -a μορφή (η) **trajta e shquar** οριστική μορφή, **trajta e pashquar** αόριστη μορφή· φωνή (η) **trajta veprove** ενεργητική φωνή, **trajta pësore** παθητική φωνή
trajtëformues, -e μορφοποιητικός, -ή, -ό
transkriptim, -i καταγραφή (η)
trirrokësh, -e τρισύλλαβος, -η, -ο
urdhëror/e, -ja προστακτική (η)
uvular, -e σταφυλικός, -ή, -ό
vat/ër, -ra εστία (η) βλ. και *fokus, -i*
vazhduar (i, e) συνεχής, -ής, -ές
veçori, -a χαρακτηριστικό (το) βλ. και *karakteristik/ë, -a*
velar, -e υπερωικός, -ή, -ό
vendor, -e τοπικός, -ή, -ό
vepror, -e ενεργητικός, -ή, -ό
vet/ë, -a πρόσωπο (το)
vetvetor, -e αυτοπαθής, -ής, -ές
viz/ë, -a παύλα (η)
zanor/e, -ja φωνήεν (το)
zësh/ëm, -me (i, e) ηχηρός, -ή, -ό
zgjatur (i, e) εξακολουθητικός, -ή, -ό
zgjedhim, -i κλίση (η) [*περί ρημάτων*]
zgjedhj/e, -a επιλογή (η)
zhdrejtë (i, e) πλάγιος, -α, -ο **rasë e zhdrejtë** πλάγια πτώση
ligjëratë e zhdrejtë πλάγιος λόγος
zmadhues, -e μεγεθυντικός, -ή, -ό
zvogëlues, -e υποκοριστικός, -ή, -ό και υποκοριστικό (το)

ΕΛΛΗΝΙΚΑ - ΑΛΒΑΝΙΚΑ

<p>άηχος, -η, -ο shurdhët (i, e), pazësh/ëm, -me (i, e) αντίθ. ηχηρός, -ή, -ό</p> <p>Αιτιατική (η) kallëzor/e, -ja</p> <p>άκλιτος, -η, -ο palakuesh/ëm, -me (i, e)</p> <p>άκλιτος, -η, -ο pandryshuesh/ëm, -me (i, e) άκλιτο μέρος του λόγου pjesë e pandryshueshme e ligjëratës αντίθ. κλιτός, -ή, -ό</p> <p>αλφαβητικός, -ή, -ό alfabetik, -e</p> <p>αλφάβητο (το) alfabet, -i</p> <p>αμετάβατος, -η, -ο jokalimtar, -e αντίθ. μεταβατικός, -ή, -ό</p> <p>αμφιγενής, -ής, -ές dygjinor, -e, ambigjen, -e</p> <p>ανάγνωση (η) lexim, -i</p> <p>αναλογία (η) analogji, -a</p> <p>άναρθρος, -η, -ο panyjsh/ëm, -me (i, e) αντίθ. έναρθρος, -η, -ο</p> <p>αναφορικός, -ή, -ό lidhor, -e αναφορική αντωνυμία përemër lidhor, αναφορική πρόταση fjali lidhore</p> <p>ανδρώνυμο (το) andronim, -i</p> <p>ανθρωπωνύμιο (το) antroponim, -i</p> <p>ανοικτός, -ή, -ό hapur (i, e) ανοικτό φωνήεν zanore e hapur, ανοικτή συλλαβή rrokje e hapur, ανοικτή κατηγορία kategori e hapur</p> <p>αντικειμενικός, -ή, -ό kundrinor, -e</p> <p>αντικείμενο (το) kundrin/ë, -a</p> <p>αντιχασμωδιακός, -ή, -ό antihiatizues, -e</p>	<p>αντωνυμία (η) përem/ër, -ri</p> <p>αντωνυμιακός, -ή, -ό përemëror, -e</p> <p>ανύψωση (η) ngritj/e, -a</p> <p>ανώμαλος, -η, -ο parregullt (i, e) αντίθ. ομαλός, -ή, -ό</p> <p>άοριστος (ο) e kryer e thjeshtë</p> <p>άοριστος, -η, -ο pacaktuar (i, e) αντίθ. οριστικός, -ή, -ό</p> <p>άοριστος, -η, -ο αντίθ. shques, -e joshques, -e</p> <p>απαρέμφατο (το) βλ. και paskajor/e, -ja, infinitiv, -i</p> <p>αποθετικός, -ή, -ό deponent, -e</p> <p>αποκοπή (η) apokop/ë, -a</p> <p>απόλυτος, -η, -ο themelor, -e</p> <p>απόλυτος, -η, -ο absolut, -e απόλυτος υπερθετικός sipërore absolute, απόλυτο συνώνυμο sinonim absolut</p> <p>αποσιωπητικά (τα) shumëpikësh, -i</p> <p>απόστροφος (η) apostrof, -i</p> <p>αποφατικός, -ή, -ό mohues, -e, αντίθ. καταφατικός, -ή, -ό</p> <p>άποψη (η) ποιόν (το) aspekt, -i</p> <p>απροσδόκητη (η) (έγκλιση) habitore, -ja</p> <p>απρόσωπος, -η, -ο pavetor, -e</p> <p>άρθρο (το) nyj/ë, -a</p> <p>άρθρωση (η) artikulum, -i, nyjëtim, -i</p> <p>αριθμητικό (το) numëror, -i</p> <p>αριθμός (ο) num/ër, -ri</p> <p>άρινος, -η, -ο johundor, -e αντίθ. έρρινος, -η, -ο</p> <p>αρκτικός, -ή, -ό, nistor, -e βλ. και</p>
--	---

αρχικός, -ή, -ό αντίθ. τελικός, -ή, -ό	γραμματική (η) gramatik/ë, -a
αρσενικός, -ή, -ό mashkullor, -e	γραμματικός, -ή, -ό gramatikor, -e
αρχιφώνημα (το) kryefonem/ë, -a	γραφή (η) shkrim, -i
άσιγμος, -η, -ο josigmatik, -e αντίθ. ένσιγμος, -η, -ο	δάνειο (το) huazim, -i
άτονος, -η, -ο patheksuar (i, e)	δασύς, -εία, -ύ frymëtuar (i, e), aspiruar (i, e)
άύξηση (η) shtes/ë, -a, augment, -i	δασύτητα (η) frymëtim, -i, aspirim, -i
αυτοπαθής, -ής, -ές vetvetor, -e	δεικτικός, -ή, -ό dëftor, -e δεικτική αντωνυμία përemër dëftor, πρόταση κρίσεως fjali dëftore
αφαίρεση (η) aferez/ë, -a	διάθεση (η) diatez/ë, -a
Αφαιρετική (η) rrjedhor/e, -ja	διακριτικός, -ή, -ό dallues, -e
αφηρημένος, -η, -ο abstrakt, -e	διαλεκτικός, -ή, -ό dialektor, -e
άφωνος, -η, -ο afon, -e άφωνο γράμ- μα shkronjë afone	διάλεκτος (η) dialekt, -i βορειοαλβα- νική διάλεκτος, dialekt verior, gegërishte, νοτιοαλβανική διά- λεκτος dialekt jugor, toskërishte
βαθμός (ο) [συγκρίσεως] shkall/ë, -a τα παραθετικά των επιθέτων shkallët e mbiemrave	διαλυτικά (τα) pikat veçuese
βαλκανικός, -ή, -ό ballkanik, -e	διαφοροποιητικός, -ή, -ό kuptimdallues, -e
βαλκανολογία (η) ballkanologji, -a	διαχρονικός, -ή, -ό diakronik, -e
βοηθητικός, ή, -ό ndihmës, -e	δίγραμμα (το) dyshkronjësh, -i
βουλητικός, -ή, -ό dëshiror, -e βουλη- τική πρόταση fjali dëshirore	δίμορφος, -η, -ο dytrajtësh, -e βλ. και δίτυπος, -η, -ο
Γενική (η) gjinor/e, -ja	δι-οδοντικός, -ή, -ό dydhëmbor, -e
γένος (το) gjini, -a	διπλός, -ή, -ό dyfish, -e
γερούνδιο (το) përcjellor/e, -ja	δισύλλαβος, -η, -ο dyrrokësh, -e
γκεγκική (βορειοαλβανική διάλε- κτος) gegërisht/e, -ja	διτυπία (η) dysor, -i
γλώσσα (η) gjuh/ë, -a	δίτυπος, -η, -ο dytrajtësh, -e βλ. και δίμορφος, -η, -ο
γλωσσάριο (το) fjalës, -i βλ. και λεξι- λόγιο	διφθογοποιημένος, -η, -ο diftonguar (i, e)
γλωσσιδικός, -ή, -ό glotal, -e	διφθογοποίηση (η) diftongim, -i
γλωσσικός, -ή, -ό gjuhor, -e	δίφθογγος (ο) diftong, -u
γλωσσολογία (η) gjuhësi, -a	δίψηφο (το) dyshkronjësh, -i
γλωσσολόγος (ο) gjuhëtar, -i	
γλωττίδα (η) njerith, -i, glot/ë, -a	
γράμμα (το) shkronj/ë, -a, gërm/ë, -a	

δομή (η) struktur/ë, -a, ndërtim, -i
δομικός, -ή, -ό strukturor, -e
Δοτική (η) dhanor/e, -ja
δυναμικός, -ή, -ό dinamik, -e **δυναμικός τόνος** theks dinamik
δυνητική (η) modalitet i mundësisë
δυνητική (η) kushtor/e, -ja βλ. και *υποθετική*
έγκλιση (η) mënyr/ë, -a **οριστική** mënyra dëftore, **υποτακτική** mënyra lidhore, **δυνητική** mënyra kushtore, **ευκτική** mënyra dëshirore, **απροσδόκητη** mënyra habitore, **προστακτική** mënyra urdhërore
εγκλιτικό (το) fjalë enklitike
εγκλιτικός, -ή, -ό enklitik, -e
εθνικός, -ή, -ό [περί ουσιαστικών] etnik, -e **τα εθνικά** emrat kombëtarë
ειδικός, -ή, -ό fthillues, -e **ειδική πρόταση** fjali fthilluese
εισαγωγικά (τα) thonjëz, -a
έκθλιψη (η) elizion, -i
έκφραση (η) shprehj/e, -a
ελλιπής, -ής, -ές mungesor, -e
ελλιπής, -ής, -ές gjymtë (i, e) **ελλιπής κλίση** lakim i gjymtë
εμπρόθετος, -η, -ο me parafjalë, **εμπρόθετο αντικείμενο** kundrinor me parafjalë
εμφατικός, -ή, -ό emfatik, -e
εναλλαγή (η) alternim, -i, ndërrim, -i
έναρθρος, -η, -ο nyjsh/ëm, -me (i, e) αντίθ. *άναρθρος, -η, -ο*
ενεργητικός, -ή, -ό vepror, -e

ενεστώτας (ο) tashm/e, -ja (e)
ενικός (ο) njëjës, -i
ενότητα (η) njësi, -a
ένσιγμος, -η, -ο sigmatik, -e αντίθ. *άσιγμος, -η, -ο*
ένταση (η) intensitet, -i
εξακολουθητικός, -ή, -ό zgjatur (i, e)
επένθεση (η) epentez/ë, -a
επίθετο (το) mbiem/ër, -ri
επίθημα (το) prapashtes/ë, -a
επικοινωνιακός, -ή, -ό komunikativ, -e
επιλογή (η) zgjedhj/e, -a
επίρρημα (το) ndajfolj/e, -a
επιτόνιση (η) intonacion, -i
επιφώνημα (το) pasthirrm/ë, -a
έρρινος, -η, -ο hundor, -e αντίθ. *άρινος, -η, -ο*
ερωτηματικό (το) pikëpyetj/e, -a
ερωτηματικός, -ή, -ό pyetës, -e **ερωτηματική αντωνυμία** përemër pyetës, **ερωτηματική πρόταση** fjali pyetëse
εστία (η) vat/ër, -ra, fokus, -i
εστίαση (η) fokusim, -i
ετυμολογία (η) etimologji, -a
ετυμολόγος (ο) etimolog, -u
ευκτική (η) dëshiror/e, -ja
ηγούμενο (το) paraprirës, -i, antecedent, -i
ημίκολο (το) pikëpresj/e, -a
ημίφωνο (το) gjysmëzanor/e, -ja
ηχηρός, -ή, -ό zësh/ëm, -me (i, e), tingullt (i, e)
ηχώχρωμα (το) timb/ër, -ri
θαυμαστικό (το) pikëçuditj/e, -a
θέμα (το) tem/ë, -a

θεματικός, -ή, -ό tematik, -e
θηλυκός, -ή, -ό femëror, -e
ιδιωτισμός (ο) dialektaliz/ëm, -mi
ινδοευρωπαϊκός, -ή, -ό indoevropian, -e
ισοσύλλαβος, -η, -ο barasrrokësh, -e
καταγραφή (η) transkriptim, -i
κατάληξη (η) mbares/ë, -a
καταφατικός, -ή, -ό pohues, -e, αντίθ. *αποφατικός, -ή, -ό*
κατεύθυνση (η) reksion, -i, drejtim, -i βλ. και *κυβέρνηση*
κατηγορήμα (το) kallëzues, -i
κατηγορηματικός, -ή, -ό kallëzuesor, -e **κατηγορούμενο** përcaktor kallëzuesor, **κατηγορηματικός πυρήνας** bërthama kallëzuesore
κατηγορούμενο (το) kallëzuesor, -i
κατηγορούμενο (το) kallëzuesor, -i, kallëzues emëror
Κλητική (η) thirror/e, -ja
κλίση (η) 1. eptim, fleksion 2. lakim, -i [περί ονομάτων], zgjedhim, -i [περί ρημάτων]
κλιτός, -ή, -ό lakuesh/ëm, -me (i, e)
κλιτός, -ή, -ό ndryshuesh/ëm, -me (i, e) **κλιτό μέρος του λόγου** pjesë e ndryshueshme e ligjëratës, αντίθ. *άκλιτος, -η, -ο*
κοινός, -ή, -ό përgjithsh/ëm, -me (i, e)
κόμμα (το) presj/e, -a
κράση (η) krasis, -i
κτητικός, -ή, -ό pronor, -e
κυβέρνηση (η) drejtim, -i, reksion, -i βλ. και *κατεύθυνση*
κύριος, -α, -ο [περί ουσιαστικών]

përveç/ëm, -me (i, e)
λαρυγγικός, -ή, -ό grykor, -e
λειτουργία (η) funksion, -i
λειτουργικός, -ή, -ό funksional -e
λέξη (η) fjal/ë, -a
λέξημα (το) leksem/ë, -a
λεξικό (το) fjalor, -i leksik, -u βλ. και *λεξιλόγιο*
λεξικός, -ή, -ό leksikor, -e
λεξιλόγιο (το) leksik, -u, fjalor, -i, fjalës, -i βλ. και *λεξικό*
λήμμα (το) lem/ë, -a, njësi leksikore
λόγος (ο) ligjërimi, -i
λόγος (ο) ligjërat/ë, -a **τα μέρη του λόγου** pjesët e ligjëratës
μεγεθυντικός, -ή, -ό zmadhues, -e
μέλλοντας (ο) e ardhm/e, -ja (e) **πρότερος μέλλοντας** e ardhme e përparme
μέσος, -η, -ο mes/ëm, -me (i, e) **μέσο φωνήεν** zanore e ngritjes së mesme
μέσος, -η, -ο mesor, -e
μεταβατικός, -ή, -ό kalimtar, -e αντίθ. *αμετάβατος, -η, -ο*
μετατονικός, -ή, -ό pastheksor, -e
μετοχή (η) pjesor/e, -ja
μητρωνυμικό (το) emër matronimik
μητρωνυμικός, -ή, -ό matronimik, -e
μονοσύλλαβος, -η, -ο njërrrokësh, -e
μονοφθογοποιημένος, -η, -ο monoftonguar (i, e)
μονοφθογοποίηση (η) monoftongim, -i
μόριο (το) pjesëz, -a
μορφή (η) trajt/ë, -a **οριστική μορφή**

trajta e shquar, **αόριστη μορφή**
 trajta e pashquar
μόρφημα (το) morfem/ë, -a
μορφολογία (η) morfologji, -a
μορφολογικός, -ή, -ό morfologjik, -e
μορφοποιητικός, -ή, -ό trajtëformues,
 -e
μορφοφωνολογία (η), morfonologji,
 -a βλ. και *μορφωνολογία*
μορφωνολογία (η), morfonologji, -a
 βλ. και *μορφοφωνολογία*
οδοντικός, -ή, -ό dhëmbor, -e
οικογένεια (η) familj/e, -a **οικογένεια**
λέξεων familje fjalësh
οικογενειακός, -ή, -ό familjar, -e **τα**
οικογενειακά emrat familjarë
ομάδα (η) grup, -i
ομαλός, -ή, -ό rregullt (i, e) αντίθ.
ανόμαλος, -η, -ο
ομιλία (η) folur, -it (të)
όμοιος, -α, -ο njëjtë (i, e)
ομωνυμία (η) homonimi, -a
ομώνυμο (το) homonim, -i
όνομα (το) em/ër, -ri βλ. και *ουσια-*
στικό
Ονομαστική (η) emëror/e, -ja
ονομαστικός, -ή, -ό emëror, -e **ονο-**
μαστική πτώση rasë emërore
ονοματοποιία tingullimitim, -i,
 onomatope, -ja
οξύτονος, -η, -ο oksiton, -e, me theks
 fundor
ορθογραφία (η) drejtshkrim, -i
ορθογραφικός, -ή, -ό drejtshkrimor,
 -e **ορθογραφικοί κανόνες,**
 rregulla drejtshkimore

ορθοέπεια (η) drejtshqiptim, -i
ορθοεπικός, -ή, -ό drejtshqiptimor, -e
οριστική (η) dëftor/e, -ja
οριστικός, -ή, -ό shques, -e, shquar (i,
 e), caktuar (i, e) αντίθ. *αόρι-*
στος, -η, -ο
όρος (ο) gjymtyr/ë, -a
ουδετεροποίηση (η) neutralizim, -i
ουδέτερος, -η, -ο asnjanes, -e
ουράνωση (η) qiellzorizim, -i,
 palatalizim, -i
ουσιαστικό (το) em/ër, -ri βλ. και
 όνομα
παθητικός, -ή, -ό pësor, -e
παραγωγή (η) prejardhj/e, -a **η κατα-**
γωγή της λέξης prejardhja e
 fjalës, **η καταγωγή της γλώσσας**
 prejardhja e gjuhës
παραγωγή (η) fjalëformim, -i βλ. και
παραγωγικό
παραγωγικό (το) fjalëformim, -i
 βλ. και *παραγωγή*
παραγωγικός, -ή, -ό fjalëformues, -e
παράγωγο (το) fjala e prejardhur
παράγωγος, -η, -ο prejardhur (i, e)
παραθετικά (τα) shkallët e krahasimit
παρακείμενος (ο) kryer, -a (e)
παρασύνθετο (το) fjalë e mbipërbërë
παρασύνθετος, -η, -ο mbipërbërë (i, e)
παρατακτικός, -ή, -ό bashkërenditës,
 -e
παράταξη (η) pranëvëni/e, -a,
 bashkërenditj/e, -a
παράταξη (η) bashkërenditj/e, -a,
 pranëvendosj/e, -a, pranëvëni/e,
 -a, bashkim, -i

παρατατικός (ο) pakryer, -a (e)
παρατσούκλι (το) nofk/ë, -a
παρεμβολή (η) interferenc/ë, -a
παρένθεση (η) kllap/ë, -a
παροξύτονος, -η, -ο paroksiton, -e,
 me theks parafundor
παρωνυμία (η) paronimi, -a
παρώνυμο (το) paronim, -i
πατρωνυμικό (το) patronimik, -e
παύλα (η) 1. viz/ë, -a 2. pushim, -i,
 pauz/ë, -a
περιληπτικός, -ή, -ό përmbledhës, -e
περιφραστικός, -ή, -ό përbërë (i, e),
 perifrastik, -e, **περιφραστικός**
χρόνος kohë e përbërë
πιθανότητα (η) mundësi, -a
πλάγιος, -α, -ο zhdrejtë (i, e) **πλάγια**
πτώση rasë e zhdrejtë, **πλάγιος**
λόγος ligjëratë e zhdrejtë
πληθυντικός (ο) shumës, -i
ποιητικό αίτιο (το) kundrinor i
 vepruesit
πολυσύλλαβος, -η, -ο shumërokësh, -e
πραγματολογία (η) pragmatologji, -a
πρόθεση (η) parafjal/ë, -a
προθετικός, -ή, -ό protetik, -e,
 paravendosur (i, e)
πρόθημα (το) parashtes/ë, -a
προκλιτικός, -ή, -ό proklitik, -e
προπαροξύτονος, -η, -ο proparoksiton,
 -e, me theks tejfundor
προπαροξύτονος, -η, -ο proparoksiton,
 -e, tejfundor, -e
προσδιορισμός (ο) përcaktor, -e (επι-
 θετικός), rrethanor, -i (επιρρη-
 ματικός), **χρονικός προσδιορι-**

σμός rrethanor i kohës, **τοπικός**
προσδιορισμός rrethanor i
 vendit, **τροπικός προσδιορι-**
σμός rrethanor i mënyrës,
αιτιολογικός προσδιορισμός
 rrethanor i shkakut, **τελικός**
προσδιορισμός rrethanor i
 qëllimit, **ποσοτικός προσδιορι-**
σμός rrethanor i sasisë, **παρα-**
χωρητικός προσδιορισμός
 rrethanor i lejimit

προστακτική (η) urdhëror/e, -ja
προστριβόμενος, -η, -ο frikativ, -e
πρόσφυμα (το) ndajshites/ë, -a, afiks, -i
προσωδία (η) prozodi, -a
πρόσωπο (το) vet/ë, -a
πρόταξη (η) paravendosj/e, -a,
 protaks/ë, -a
πρόταση (η), fjali, -a, fraz/ë, -a βλ. *και*
φράση
προτονικός, -ή, -ό paratheksor, -e
προτρεπτικός, -ή, -ό nxitës, -e **προ-**
τρεπτική πρόταση fjali nxitëse
προφορά (η) shqiptim, -i
πρωτότυπος, -η, -ο parmë (i, e)
πτώση (η) bjerrj/e, -a
πτώση (η) ras/ë, -a **ευθεία πτώση** rasë
 e drejtë, **πλάγια πτώση** rasë e
 zhdrejtë
πτώση (η) rëni/e, -a, bjerrj/e, -a
ραχιαίος, -α, -ο dorsal, -e
ρήμα (το) folj/e, -a
ρηματικός, -ή, -ό foljor, -e
ρίζα (η) rrënj/ë, -a
ριζικός, -ή, -ό rrënjor, -e
σημασιολογικός, -ή, -ό kuptimor, -e,

semantik, -e, semasiologjik, -e
σημείο (το) shenj/ë, -a **τα σημεία στί-**
ξης shenjat e pikësimit
σταφυλικός, -ή, -ό uvular, -e
στιγμαίσιος, -α, -ο çastit (i, e)
στίξη (η) pikësim, -i
συγκεκριμένος, -η, -ο konkret, -e
συγκόλληση (η) aglutinim, -i
συγκολλητικός, -ή, -ό aglutinues, -e
συγκοπή (η) sinkop/ë, -a
σύγκριση (η) krahasim, -i
συγκριτικός, -ή, -ό krahasues, -e
συγχρονικός, -ή, -ό sinkronik, -e
συλλαβή (η) rrokj/e, -a
συμπροφορά (η) bashkëshqiptim, -i
συμφωνία (η) përshtatj/e, -a
σύμφωνο (το) bashkëtingëllor/e, -ja
συναίρεση (η) kontraksion, -i,
 sinerez/ë, -a
συναίσθηματικός, -ή, -ό afektiv, -e
συναλοιφή (η) sinalef/ë, -a
σύνδεσμος (ο) lidhëz, -a
συνδετικό (το) këpuj/ë, -a
συνδετικός, -ή, -ό këpujor, -e
συνεχής, -ής, -ές vazhduar (i, e)
σύνθεση (η) βλ. και përbërj/e, -a,
 kompozim, -i
σύνθετο (το) fjalë e përbërë
σύνθετος, -η, -ο përbërë (i, e), **σύνθε-**
τος χρόνος kohë e përbërë
σύνολο (το) togfjalësh, -i, tog, -u
σύνολο (το) tog, -u
σύνταγμα (το) sintagm/ë, -a, tog, -u
συντακτικός, -ή, -ό sintaksor, -e
σύνταξη (η) sintaks/ë, -a
συντομογραφία (η) shkurtes/ë, -a

συνωνυμία (η) sinonimi, -a
συνώνυμο (το) sinonim, -i
συριστικό (το) bashkëtingëllore
 spirante
συριστικός, -ή, -ό fishkëllor, -e
συριστικός, -ή, -ό spirant, -e
συστατικό (το) përbërës, -i
σύστημα (το) sistem, -i
σχέση (η) marrëdhëni/e, -a **γλωσσική**
σχέση marrëdhënie gjuhësore,
γραμματική σχέση marrëdhënie
 gramatikore, **συντακτική σχέση**
 marrëdhënie sintaksore
τακτικός, -ή, -ό rreshtor, -e
τελεία (η) pik/ë, -a **άνω και κάτω**
τελεία dy pikat
τελικός, -ή, -ό qëllimor, -e
τελικός, -ή, -ό fundor, -e **αντίθ.**
αρχικός, -ή, -ό, αρχικός, -ή, -ό
τετρασύλλαβος, -η, -ο katërrokësh, -e
τονισμένος, -η, -ο theksuar (i, e)
τονισμός (ο) theksim, -i
τόνος (ο) theks, -i
τοπικός, -ή, -ό vendor, -e
τοπωνύμιο (το) toponim, -i
τοσκική (νοτιοαλβανική διάλεκτος)
 toskërisht/e, -ja
τρισύλλαβος, -η, -ο trirrokësh, -e
τροπικός, -ή, -ό mënyror, -e
τροπικότητα (η) modalitet, -i
υγρός, -ή, -ό lëngët (i, e)
υπερσυντέλικος (ο) më se e kryer
παρωχημένος υπερσυντέλικος
 e kryer e tejshkuar
υπερωικός, -ή, -ό velar, -e
υποθετική (η) kushtor/e, -ja βλ. και

δυνητική
υποκείμενο (το) kryefjal/ë, -a
υποκοριστικό (το) emër përkëdhelës /
 zvogëlues
υποκοριστικός, -ή, -ό përkëdhelës, -e,
 zvogëlues, -e
υποτακτική (η) lidhor/e, -ja
υποτακτικός, -ή, -ό nënrenditës, -e
υπόταξη (η) nënrenditje/e, -a
ύψος (το) lartësi, -a
φατικός, -ή, -ό fatik, -e
φατνιακός, -ή, -ό alveolar, -e
φρασεολογισμός (ο) njësi / shprehje
 frazeologjike
φρασεολογισμός (ο) njësi
 frazeologjike
φρασεολογικός, -ή, -ό frazeologjik, -e
φρασεολογική ενότητα njësi
 frazeologjike βλ. και φρασεολο-
 γισμός
φράση (η) frazë, -a, fjali, -a βλ. και

πρόταση
φωνή (η) trajtë/ë, -a (foljore) **ενεργητι-
 κή φωνή** trajtë veprore, **παθητι-
 κή φωνή** trajtë pësore
φωνήεν (το) zanor/e, -ja
φώνημα (το) fonem/ë, -a
φωνητική (η) fonetik/ë, -a
φωνητικός, -ή, -ό fonetik, -e
χαμηλός, -ή, -ό ulët (i, e), **χαμηλό
 φωνήεν** zanore e ngritjes së ulët
χαρακτήρας (ο) karakter, -i
χαρακτηριστικό (το) veçori, -a,
 karakteristik/ë, -a
χασμωδία (η) hiatus, -i
χειλικός, -ή, -ό buzor, -e
χρονικός, -ή, -ό kohor, -e
χρόνος (ο) kohë, -a
ψευδώνυμο (το) pseudonim, -i
ψηλός, -ή, -ό lartë (i, e) **ψηλό φωνήεν**
 zanore e ngritjes së lartë

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΑΝΔΡΙΩΤΗΣ, Ν. Π. (1992):** *ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ*, Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ (ΙΜΤ) ΑΠΘ, Γ΄ έκδοση με διορθώσεις και προσθήκες του συγγραφέα [Α΄ έκδοση: Αθήνα 1951]
- BUCHHOLZ, O-FIEDLER, W. (1987):** *ALBANISCHE GRAMMATIK*, Leipzig: VEB Verlag
- ΓΚΙΝΗ, Ν. (1993):** *ΕΛΛΗΝΟ-ΑΛΒΑΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ* [N. H. GJINI, *FJALOR GREQISHT-SHQIP*], επιμέλεια: Κωνστ. Ευ. Οικονόμου, έκδοση Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
- ΓΚΙΝΗ, Ν. (1998):** *ΑΛΒΑΝΟ-ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ* [N. H. GJINI, *FJALOR SHQIP-GREQISHT*], επιμέλεια: Γεώργιος Δ. Καψάλης, έκδοση Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
- DEMIRAJ, SH. (1986):** *GRAMATIKË HISTORIKE E GJUHËS SHQIPE*, Tiranë: «8 Nëntori» [ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ, Τίρανα]
- EDENEIER, H. (1976):** *SPRACHVERGLEICH GRIECHISCH-DEUTSCH*, Düsseldorf: Schwann
- FJALOR (1984):** *FJALOR I SHQIPES SË SOTME*, Tiranë: ASHRPSh, IGjL [ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΑΛΒΑΝΙΚΗΣ, Τίρανα]
- FONETIKA DHE GRAMATIKA (1976):** *FONETIKA DHE GRAMATIKA E GJUHËS SË SOTME LETRARE SHQIPE* (Ομάδας συγγραφέων), II, Tiranë: ASHRPSh, IGjL [ΦΩΝΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΑΛΒΑΝΙΚΗΣ, II, Τίρανα]
- GJINI, N. (1971):** *ΛΕΞΙΚΟ ΑΛΒΑΝΟ-ΕΛΛΗΝΙΚΟ* [N. H. GJINI, *FJALOR SHQIP-GREQISHT*], Τίρανα: SHBLSH
- GUIRAUD, P. (1989):** *ΣΗΜΕΙΟΛΟΓΙΑ*, μετάφραση: Σάββα-Βάσου Βασιλείου, Αθήνα: Ζαχαρόπουλος [Τίτλος πρωτοτύπου: *LA SEMIOLOGIE*, PUF, 1971]
- HOLTON, D., MACKRIDGE, P., ΦΙΛΙΠΠΑΚΗ-WARBURTON, E. (1999):** *ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ*, μετάφραση: Βασίλης

Σπυρόπουλος, Αθήνα: Πατάκης [Τίτλος πρωτοτύπου: *Greek Grammar, A Comprehensive Grammar of the Modern Language*, London: Routledge 1997]

ΘΕΜΑΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ - ΘΕΩΡΙΑ - ΑΣΚΗΣΕΙΣ (1998)

(Διευθύντρια ομάδας εργασίας: Δ. Θεοφανοπούλου-Κοντού): Διατμηματικό Πρόγραμμα Διδασκαλίας της Νέας Ελληνικής ως Ξένης Γλώσσας, Φιλοσοφική Σχολή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

KAZAZIS, K. - PENTHEROUDAKIS, J. (1976): «Reduplication of indefinite direct objects in Albanian and Modern Greek», *LANGUAGE*, No. 2, 1976: 398-403

ΚΛΑΙΡΗΣ, Χ - ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗΣ, Γ. (1996): ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ, Δομολειτουργική-Επικοινωνιακή, I. Το Όνομα. Αναφορά στον κόσμο της πραγματικότητας, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

MACKRIDGE, P. (1990): *Η ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ, Περιγραφική ανάλυση της Νεοελληνικής Κοινής*, Μετάφραση Κώστα Ν. Πετρόπουλου, Αθήνα: Πατάκης [Τίτλος πρωτοτύπου: PETER MACKRIDGE, *THE MODERN GREEK LANGUAGE*, Oxford University Press, 1985]

MARTINET, A. (1987): ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑΣ, μετάφραση Αγαθοκλή Α. Χαραλαμπόπουλου, β' έκδοση αναθεωρημένη και συμπληρωμένη, Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ ΙΝΣ (ΙΜΤ) [Τίτλος πρωτοτύπου: André Martinet, *ELEMENTS DE LINGUISTIQUE GENERALE*, Nouvelle édition remaniée et mise à jour, Paris: Armand Colin, 1980]

MIRAMBEL, A. (1988): *Η ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ*, περιγραφή και ανάλυση, μετάφραση Σταμ. Κ. Καρατζά, Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ ΙΝΣ (ΙΜΤ), 2η έκδοση φωτοτυπική [Τίτλος πρωτοτύπου: *LA LANGUE GRECQUE MODERNE*, description et analyse, Paris: Klincksieck 1959]

ΜΑΓΟΥΛΑΣ, Γ. (1983): ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΦΩΝΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ (πανεπιστημιακές παραδόσεις), Αθήνα

PRING, J. T. (1950): *A GRAMMAR OF MODERN GREEK ON A PHONETIC BASIS*, University of London Press

ΠΕΤΡΟΥΝΙΑΣ, Ε. Β. (1984): *ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ*

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ («ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΤΙΚΗ») ΑΝΑΛΥΣΗ, Τόμος Α΄, Γενικές γλωσσικές αρχές. Φωνητική. Εισαγωγή στη Φωνολογία. Μέρος Α΄: Θεωρία, Θεσσαλονίκη: USP

ΣΕΤΑΤΟΣ, Μ. (1974): *ΦΩΝΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ*, Αθήνα: Παπαζήσης

SPIRO, A. (1999): Mbi drejtshkrimin shqip të emrave me prejardhje greke (Περί της ορθογραφίας των ελληνικών δανείων της αλβανικής), *ALBANOHELLENICA*, 1, 1999: 17-32

ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΣ, Α. Α. (1991Α): *ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΙΣ (ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ)*, Β΄ έκδοσις (ανατύπωσις), Τόμος Α΄, Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης [Α΄ έκδοσις: ΟΕΣΒ, 1946]

ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΣ, Α. Α. (1991Β): *ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΙΣ (ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ)* Γ΄ έκδοσις (ανατύπωσις της δευτέρας εκδόσεως του 1963), Τόμος Β΄, Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης [Α΄ έκδοσις: ΟΕΣΒ, 1953· Β΄ έκδοσις: 1963]

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ, Μ. (και ομάδας συγγραφέων) (1941): *ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ (της δημοτικής)*, ανατύπωση της έκδοσης του ΟΕΣΒ (1941) με διορθώσεις, Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ, ΙΝΣ, ΙΜΤ

ΤΡΙΑΝΔΑΦΙΛΙΔΗΣ, Μ. Α. (1995): *GRAMATIKË E VOGËL E GREQISHTES SË RE*, përkthyer nga *Dhori Q. Qiriazi*, Universiteti Aristoteli i Selanikut, Instituti i Studimeve Neohelenike, Fondacioni Manolis Triandafilidis [Τίτλος πρωτοτύπου: ΜΑΝΟΛΗ Α. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ, *ΜΙΚΡΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ*, 1η έκδοσις Αθήνα 1949, 2η έκδοσις (με βελτιώσεις) Θεσσαλονίκη 1975, Θεσσαλονίκη]

ΤΣΟΠΑΝΑΚΗΣ, Α. (1994): *ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ*, Β΄ έκδοσις, Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης - Αθήνα: Εστία

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	9
0. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
0.1 Αντικείμενο	11
1. ΑΛΒΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ	11
1.1 Κοινά γενικά χαρακτηριστικά της αλβανικής και της ελληνικής	11
1.2 Ελληνοαλβανικές γλωσσικές σχέσεις	12
1.3 Καταγωγή της αλβανικής.....	13
1.4 Διάλεκτοι της αλβανικής	13
1.5 Πρώτα γραπτά μνημεία της αλβανικής	13
2. ΦΩΝΗΤΙΚΟ ΚΑΙ ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΚΗΣ	14
2.1 Αλβανικό αλφάβητο και φωνητική αντιστοιχία.....	14
2.2 Το αλβανικό αλφάβητο	15
2.3 Φωνηεντικό σύστημα της αλβανικής και της ΝΕ	15
2.4 Συμφωνικά συστήματα της αλβ. και της ΝΕ	16
2.5 Πίνακας συμφώνων της αλβανικής	16
2.6 Πίνακας συμφώνων της νεοελληνικής	17
2.7 Σύγκριση του καταλόγου συμφώνων	17
2.8 Διακριτικές διαφορές.....	17
2.9 Ερμηνεία εξακολουθητικού [ç] ως στιγμιαίου [ç]	18
2.10 Ερμηνεία εξακολουθητικού [x] ως στιγμιαίου [k].....	18
2.11 Λάθη κατά την προσπάθεια κατάκτησης της σωστής προφοράς	18
2.12 Ασκήσεις σωστής προφοράς των ελληνικών [x], [ç], [ɣ], [j].....	19
2.13 Παρεμβολές σε αντίθετη κατεύθυνση	19
3. ΤΟΝΙΣΜΟΣ	20
3.1 Χαρακτήρας τόνου	20
3.2 Θέση τόνου	20
3.3 Δυναμικότητα τόνου	21
4. ΓΡΑΦΗ - ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΗ - ΟΡΘΟΕΠΕΙΑ	22
4.1 Διαφορές στην ορθογραφία.....	22
4.2 Πρόγνωση λαθών.....	22
4.3 Διακριτικά σημεία	22
4.4 Άνω τελεία.....	23
4.5 Ερωτηματικό	23
4.6 Χρήση κεφαλαίων.....	23
4.7 Παρεμβολές στην ανάγνωση.....	24

5. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ.....	25
5.1 Οριστικά άρθρα στην αλβανική και στη ΝΕ.....	25
5.2 Γένη στην αλβανική και στη ΝΕ.....	25
5.3 Δείκτες αόριστης μορφής.....	26
5.4 Δείκτες οριστικής μορφής.....	26
5.5 Συνοπτικός πίνακας γραμματικών δεικτών αόριστης και οριστικής μορφής των ουσιαστικών στην αλβανική.....	27
5.6 Παρεμβολές σχετιζόμενες με τα οριστικά άρθρα της αλβανικής.....	27
5.7 Παράλειψη οριστικού άρθρου.....	29
5.8 Γένος ονομάτων δέντρων, φυτών, ανθέων και αντίστοιχων καρπών.....	29
6. ΑΡΙΘΜΟΣ.....	30
6.1 Δείκτες αριθμού – Θέμα πληθυντικού.....	30
6.2 Τρόποι σχηματισμού του πληθυντικού (αόριστη μορφή).....	31
6.3 Nomina singularia tantum και nomina pluralia tantum.....	32
7. ΠΤΩΣΕΙΣ.....	33
7.1 Γενική πτώση.....	33
7.2 Συμφωνία κατηγορηματικού προσδιορισμού.....	34
7.3 Αιτιατική πτώση.....	34
7.4 Διπλασιασμός του άμεσου αντικειμένου.....	35
7.5 Διαφορές στο έμμεσο αντικείμενο.....	36
7.6 Δοτική πτώση.....	36
7.7 Κλητική πτώση.....	37
8. ΕΠΙΘΕΤΑ.....	38
8.1 Κατηγορίες επιθέτων.....	38
8.2 Εθνικά ουσιαστικά και αντίστοιχα επίθετα.....	38
8.3 Επίθετο και γενική πτώση του ουσιαστικού.....	39
8.4 Ουσιαστικοποιημένα επίθετα.....	40
8.5 Βαθμοί επιθέτων και επιρρημάτων.....	40
9. ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ.....	42
9.1 Προσωπικές αντωνυμίες.....	42
9.2 Κτήση, κτήτορας και κτητικές αντωνυμίες.....	42
9.3 Κτητική ιδιοπαθής αντωνυμία.....	43
9.4 Ιδιοπαθής αντωνυμία.....	43
9.5 Αόριστες αντωνυμίες.....	44
10. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ.....	45
10.1 Τύποι χαρακτηριστικών αριθμητικών της αλβανικής.....	45
11. ΡΗΜΑΤΑ.....	46
11.1 Κλίση ρημάτων.....	47
11.2 Κλίση των ρημάτων jam «είμαι» και kam «έχω».....	48
11.3 Χρόνοι και ποιόν ενέργειας.....	49

11.4 Ρήμα είμαι	49
11.5 Ρήμα έχω.....	50
11.6 Αόριστος και παρακείμενος.....	50
11.7 Τόνος στον αόριστο.....	51
11.8 Δήλωση της ύπαρξης.....	51
11.9 Ελλιπείς δομές στη ΝΕ	53
11.10 Εγκλίσεις	53
11.11 Υποτακτική.....	55
11.12 Υποτακτική και λειτουργίες απαρεμφάτου.....	56
11.13 Συνοπτικοί και μη συνοπτικοί χρόνοι.....	57
11.14 Εισαγωγή δευτερευουσών ειδικών προτάσεων Συμφωνία ρηματικών χρόνων.....	58
11.15 Ρήματα που δηλώνουν άποψη και τροπικότητα.....	59
11.16 Αποθετικά ρήματα.....	61
11.17 Απροσδόκητη έγκλιση.....	62
11.18 Ευκτική έγκλιση.....	63
12. ΑΛΛΕΣ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ.....	65
12.1 Διαφορές στην ορολογία	65
12.2 Περιπτώσεις ερωτηματικών προτάσεων.....	65
12.3 Εισαγωγή διαφορετικών ρηματικών τύπων από ίδιους συνδέσμους....	66
12.4 Θέση λέξεων και συνόλων με φατική λειτουργία	66
12.5 Συμφωνία υποκειμένου και κατηγορήματος.....	67
13. ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ.....	69
13.1 Ελληνικά δάνεια.....	69
13.2 Προβλήματα στην απόδοση.....	69
13.3 Λέξεις που δηλώνουν συγγενική σχέση.....	70
13.4 Πολύσημες λέξεις I.....	72
13.5 Πολύσημες λέξεις II	72
13.6 Λέξεις με διαφορετική σημασία και ίδιο σημαίνουν	73
13.7 Προβλήματα των δανείων – Κοινά δάνεια ελληνικής και αλβανικής... ..	73
13.8 Φρασεολογία	78
ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΚΗΣ.....	80
Πρακτικό σύστημα μεταγλώττισης από τα αρχαία ελληνικά στα αλβανικά....	90
Πρακτικό σύστημα μεταγλώττισης από τα νεοελληνικά στα αλβανικά.....	92
ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΟΡΩΝ.....	94
ΑΛΒΑΝΙΚΑ - ΕΛΛΗΝΙΚΑ	94
ΕΛΛΗΝΙΚΑ - ΑΛΒΑΝΙΚΑ	103
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	111
ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	115

ISBN: 960-8468-54-X

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΘΝΙΚΗ ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΣΥΓΦΩΝΗΜΑΤΩΝ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΑΙΔΕΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ
2^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης